

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 40 (trim. IV) 2020

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Zinovia Toacă, Victoria Fală

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	10
Rezumatul ediției	16
Capitolul I. PRODUCȚIA	21
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	30
Capitolul III. FINANȚE	40
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	55
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	66
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	69
Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2020	81
ANEXE STATISTICE	88

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Maia Sandu
Președintele Parlamentului	Zinaida Greceanîi
Prim-ministru	Aureliu Ciocoi - Prim-ministrul interimar
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova - 37 Frațiunea PAS, Blocul ACUM - 15 Frațiunea ACUM PLATFORMA DA - 11 Frațiunea Partidului Democrat din Moldova - 11 Frațiunea Partidului ȘOR - 9 Grupul parlamentar "PRO MOLDOVA" - 7 Deputați independenți - 1 Deputați neafiliați - 10
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stînga Nistrului
Populația stabilă	3542,7 mii locuitori (la începutul anului 2019)
Populația cu reședință obișnuită	2640,4 mii locuitori (la începutul anului 2020)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%) etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul III, 2020: 1 USD = 17,1 MDL; 1 EUR = 20,4 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Bariere Tehnice în Comerț
CBN	Certificatele Băncii Naționale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coefficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice
IHH	Indicele Herfindahl-Hirschman

IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1 Evoluția trimestrială a PIB în anul 2019
- Tabelul 1.2. Activitatea sectorului industrial în anul 2020
- Tabelul 1.3. Principalele tipuri ale producției animaliere, 2020, %
- Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate în 2020
- Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în 2020
- Tabelul 1.6. Volumul mărfurilor transportate în perioada anului 2020
- Tabelul 1.7. Numărul de pasageri transportați pe căi de transport public, 2020
- Tabelul 1.8. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor în anul 2020
- Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ian. 2020 – feb. 2021
- Tabel 3.1.1. Structura datoriei de stat pe valute la data de 31.12.2020, % din total datorie de stat
- Tabelul 3.2.1. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %
- Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil.USD (date provizorii)
- Tabelul 4.2 Evoluția schimburilor comerciale pentru anul 2020, mil.USD
- Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în anii 2014-2020 față de perioada similară a anului precedent, %
- Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2020
- Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru perioada anului 2020, ruble pe lună
- Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2017-2020 și prognoza pentru anul 2021

FIGURI

- Figura 1.1 Evoluția PIB în anii 2008-2020, %
- Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2020 și la creșterea acestuia față de anul 2019, %
- Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2020 și la creșterea acestuia față de anul 2019, %
- Figura 1.4 Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2020, %
- Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2020, comparativ cu anul 2008, %
- Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2020, față de perioada similară a anului precedent, %
- Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC
- Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
- Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
- Figura 2.1.5. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO
- Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM
- Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă
- Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3
- Figura 2.2.4. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %
- Figura 3.1.1. Dinamica veniturilor și a cheltuielilor publice în anul 2020-2021, mil. MDL, %
- Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2017-2020, mil. MDL, %
- Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în anul 2020, %
- Figura 3.1.4. Executarea bugetului de stat în anii 2020-2021, mil. MDL
- Figura 3.1.5. Structura cheltuielilor în BPN în perioada 2019-2020, %
- Figura 3.1.6. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL
- Figura 3.1.7. Datoria sectorului public, mil. MDL
- Figura 3.1.8. Dinamica și ponderea datoriei de stat în anul 2020
- Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar
- Figura 3.2.2. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL
- Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL
- Figura 3.2.4. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
- Figura 3.2.5. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.6. Nivelul lichidității sectorului bancar
- Figura 3.2.7. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.8. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.9. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.10. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %
- Figura 3.2.11. Dinamica activelor, depozitelor și creditelor bancare, portofoliul de credite acordate de băncile din regiunea Transnistreană, mil. RUB.
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru anul 2020, pe activități economice, %

- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2020, mil.USD
- Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din RM, conform provenienței geografice, %
- Figura 4.5. Distribuirea geografică a transferurilor bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, a. 2020, %
- Figura 4.6. Primele țări după proveniența transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice din total transferuri, a. 2020 în %
- Figura 4.7. Tendințele comerțului exterior de mărfuri în perioada anului 2020, mil.USD
- Figura 4.8. Structura exportului pe grupe de țări pentru anul 2020, %
- Figura 4.9. Structura exporturilor pe grupe de mărfuri, %
- Figura 4.10. Structura importurilor pe grupe de țări pentru anul 2020, %
- Figura 4.11. Structura importurilor pe grupe de mărfuri, %
- Figura 4.12. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, 2016-2020, mil.USD
- Figura 4.13. Evoluția valorii comerțului exterior pe țări al regiunii Transnistrene, pentru a. 2020, %
- Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radiierilor din Registrul de Stat în perioada 2014-2020
- Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, 2014-2020
- Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în perioada T I 2019 - T IV 2020, pe trimestre
- Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2016-2020
- Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 - T IV 2020, MDL
- Figura 6.4. Evoluția veniturilor disponibile ale populației în valoare nominală, pe trimestre, T I 2019 - T IV 2020
- Figura 6.5. Evoluția cheltuielilor de consum în valoare nominală, pe trimestre, T I 2019 - T IV 2020
- Figura 7.1. Indicele Mondial al Incertitudinii

BOXE

Boxa 6.1. Majorarea valorii scutirii personale

Boxa 6.2. Suplimentele beneficiarilor de pensii și alocații

Boxa 6.3. Un suport unic pentru pensionari în valoare de 1000 MDL

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sfârșitul anului 2020 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

13 octombrie

Cabinetul de miniștri a aprobat programul de creare a 18 Platforme Industriale Multifuncționale. Necesitatea programului dat este condiționată de faptul că repartizarea platformelor industriale existente nu este uniformă, astfel în 18 regiuni nu există infrastructura industrială pentru atragerea investițiilor. Crearea platformelor în regiunile respective le va face mai atractive pentru dezvoltare industrială. Conform Legii bugetului de stat pentru anul 2020, pentru crearea infrastructurii Platformelor Industriale Multifuncționale sunt prevăzute mijloace financiare în sumă de 50 mil.MDL. Implementarea acestui program-pilot va fi asigurată de ODIMM.

27 octombrie

Ministerul Finanțelor și Comisia Europeană au semnat Acordul de finanțare pentru realizarea proiectului „Facilitatea de sprijin a răspunsului sistemului de sănătate la situația de urgență COVID-19 și realizarea reformelor conform Acordului de Asociere” în valoare de 9 mil. EUR, asistență nerambursabilă. Acordul prevede acordarea suportului Republicii Moldova pentru a răspunde crizei provocate de pandemia COVID-19, și în implementarea reformelor asumate în cadrul Acordului de Asociere UE-RM/Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător. Acordul de finanțare cuprinde 4 componente: sănătate publică, sectorul financiar, sistemul judiciar și mass-media. Acțiunile ce urmează a fi finanțate în cadrul Acordului vor derula în perioada 2020- 2026.

28 octombrie

Guvernul a aprobat semnarea Acordului dintre Ministerul Finanțelor al Federației Ruse și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind acordarea asistenței financiare nerambursabile Guvernului Republicii Moldova în valoare de până la 275 mil. RUB (cca 3 mil. EUR). Mijloacele financiare urmează a fi distribuite producătorilor agricoli din Republica Moldova care au suferit în cursul anului 2020 din cauza secetei severe și a crizei, provocate de COVID-19.

28 octombrie

Guvernul a aprobat Cadrul bugetar pe termen mediu (2021-2023), elaborat pe fundalul impactului COVID-19 și al calamităților naturale asupra economiei. Documentul prezintă aspecte legate de gestionarea provocărilor bugetare și eficientizarea cheltuielilor publice în scopul combaterii efectelor pandemiei și relansarea economiei. Strategiile propuse au fost coordonate cu partenerii de dezvoltare și vor ghida autoritățile la planificarea bugetelor locale și a bugetului de stat pentru următorii 3 ani.

28 octombrie

Ministerul Economiei și Infrastructurii împreună cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Asociația Națională a Companiilor TIC și autoritățile municipiului Cahul au semnat un Memorandum de Înțelegere pentru implementarea proiectului EU4Moldova „Startup City Cahul”. Astfel, urmează a fi creat un centru regional de excelență în IT, care va avea o suprafață de 1500 m² și va dezvolta mai multe servicii locale cu aproximativ 137 de programe și activități în scopul încurajării utilizării tehnologiilor. De asemenea, va fi sprijinită educația STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Proiectul va fi implementat cu susținerea Ambasadei Regatului Suediei prin asistența financiară a Uniunii Europene.

29 octombrie

A fost lansat Programul de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizare. În cadrul programului, IMM-urile vor beneficia de suport informațional și consultativ, asistență financiară sub formă de "Business Voucher" de până la 50000 MDL și "Granturi" până la 2 mil. MDL. La Program pot participa IMM-urile care activează pe piață de cel puțin 2 ani, demonstrează o creștere continuă și planifică să se extindă pe noi piețe de desfacere sau să substituie importurile de produse sau servicii în Republica Moldova. Implementatorul Programului este ODIMM, în coordonare cu MEI. Prezentul instrument va derula o perioadă de pilotare de 36 de luni, pentru implementarea căruia sânt prevăzuți în bugetul de stat 40 mil. MDL.

30 octombrie

ONU Moldova în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova au elaborat Planul de Acțiune pentru Răspuns și Redresare Socio-Economică COVID-19 pe baza evaluărilor efectuate ale impactului. Planul este destinat să reducă vulnerabilitatea țării la pandemie, permițând un proces de recuperare transparent și eficient, cu respectarea drepturilor omului, integrarea dimensiunii de gen. Cadrul de răspuns socioeconomic constă din cinci piloni strategici: prioritate sănătății, protejare a persoanelor, răspuns și redresare economică, răspuns macroeconomic și colaborare multilaterală, coeziune socială și rezistență comunitară. Bugetul total al Planului este de 106 mil. USD, dintre care 12 mil. USD au fost deja identificate cu sportul a 18 donatori. Planul conține 99 de proiecte și acțiuni prin intermediul a peste 40 de parteneriate.

5 noiembrie

Executivul a aprobat proiectul de lege privind ratificarea Acordului de împrumut între Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, semnat la 30 septembrie 2020. Republica Moldova va obține un împrumut în valoare de 92 mil. EUR. Investițiile vor fi îndreptate spre dezvoltarea infrastructurii de producere a energiei termice și electrice din mun. Chișinău, pentru majorarea eficienței și asigurarea securității furnizării continue și fiabile a energiei termice, producerii energiei electrice, precum și îmbunătățirii calității și eficienței serviciilor de termoficare. Proiectul se va încheia pe 31 decembrie 2025.

6 noiembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim să diminueze rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 0,1 p.p. până la 2,65% anual. De asemenea, au fost micșorate ratele de dobândă la creditele și depozitele overnight până la 5,15 % și, respectiv, la 0,15 %. Conform deciziei precedente din 9 septembrie, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă va fi majorată cu câte 1,5 p.p. până la 30,0% din baza de calcul, pentru perioadele de aplicare 16 octombrie – 15 noiembrie 2020 și, respectiv, 16 noiembrie – 15 decembrie 2020.

15 noiembrie

A avut loc cel de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale, la care au participat Maia Sandu și Igor Dodon, primii doi candidați clasati după primul tur. Prezența la vot a fost de 58,22%. Candidatul Partidului Acțiune și Solidaritate, Maia Sandu, a fost aleasă președinte al Republicii Moldova.

18 noiembrie

Executivul a aprobat proiectul de lege pentru ratificarea Amendamentului nr.3 la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții, pentru realizarea Proiectului de

reabilitare a drumurilor din Republica Moldova, care va fi prelungit cu scopul de a valorifica mijloacele financiare disponibile și necesare pentru finanțarea lucrărilor de reconstrucție a două porțiuni de drum de pe tronsonul Chișinău – Ungheni. Astfel, disponibilitatea creditului a fost extinsă până la 30 noiembrie 2021, iar a lucrărilor de proiect până la 31 decembrie 2022. Valoarea totală a Amendamentului respectiv este de 75 mil. EUR, acordate sub formă de credit.

18 noiembrie

Cabinetul de miniștri a aprobat Programul de Dezvoltare a Horticulturii pentru anii 2021-2025 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia. Scopul Programului este de a spori competitivitatea și reziliența sectorului horticol prin creșterea valorii producției, îmbunătățirea accesului la piețe, accelerarea dezvoltării prin investiții și inovare, crearea locurilor de muncă în mediul rural ș.a. Pentru implementarea Programului, sunt necesare circa 11 mil. MDL.

19 noiembrie

Parlamentul a ratificat Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă în vederea realizării Proiectului „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale” (IFAD VIII). Acesta reprezintă proiect investițional cu finanțare din sursele IFAD în sumă de 18939000 EUR credit pe termen lung și 5537415 USD grant nerambursabil finanțat din Fondul de Adaptare. Acordul de finanțare are drept scop asigurarea dezvoltării pe scară largă a economiei prin acordarea investițiilor complementare, în vederea îmbunătățirii nivelului de viață a populației rurale din Republica Moldova și reducerii nivelului de sărăcie. Acesta va fi asigurat prin avansarea dezvoltării economice și fortificarea rezilienței în agricultură la schimbările climatice. Acordul de finanțare are o perioadă de șase ani.

20 noiembrie

Parlamentul a ratificat Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare – a treia finanțare adițională. Astfel, Banca Mondială va acorda Republicii Moldova un credit de circa 13,5 mil. EUR, destinat gestionării subproduselor de origine animală, în cadrul proiectului ”Agricultura Competitivă în Moldova”. Creditul va fi utilizat pentru construcția unui complex modern de gestionare a subproduselor de origine animală, nedestinate consumului uman. Finanțarea adițională va fi alocată și pentru instituirea unui sistem cuprinzător pentru gestionarea subproduselor de origine animală. Totodată, vor fi implementate o serie de activități ce țin de susținerea sectorului agricol și a securității alimentare, afectate de pandemia COVID-19, inclusiv prin oferirea compensațiilor pentru susținerea vânzărilor. Termenul de implementare a Acordului de finanțare adițională pentru proiectul ”Agricultura Competitivă în Moldova” este de până la 31 decembrie 2024.

20 noiembrie

Parlamentul a aprobat proiectul de Lege privind fondurile de pensii facultative. Proiectul stabilește cadrul legal privind constituirea și funcționarea fondurilor de pensii facultative pe baza economiilor capitalizate individuale, cerințele față de organizarea, licențierea și activitățile desfășurate de administratori, normele privind depozitarea fondurilor de pensii facultative, precum și competențele de supraveghere a acestor entități. Noua lege va substitui Legea cu privire la fondurile nestatale de pensii, adoptată în 1999. Proiectul Lege privind fondurile de pensii facultative a fost elaborat de către Comisia Națională a Pieței Financiare ca o măsură de dezvoltare a investitorilor instituționali și transpune prevederile Directivelor Uniunii Europene.

26 noiembrie

Strategia pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și Planul de acțiuni pentru implementare au fost aprobate de Parlament. Strategia are drept scop îmbunătățirea sectorului justiției, prin crearea premiselor pentru un sector al justiției independent,

imparțial, responsabil și eficient. Documentul de politici conține trei direcții strategice de intervenție: independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției; accesul la justiție și calitatea actului de justiție; administrarea eficientă și modernă a sectorului justiției.

27 noiembrie

Parlamentul a aprobat, în cea de-a doua lectură, Proiectul de lege pentru modificarea și completarea mai multor acte legislative – așa-numitul proiect al legii de offshoring. Au fost stabilite restricții de participare la proceduri de privatizare, parteneriat public-privat, achiziții publice și concesiuni de lucrări și servicii pentru persoanele juridice fondate de subiecți din jurisdicții care nu respectă standarde internaționale de transparență, persoanele juridice în componența cărora figurează, direct sau indirect, persoane înregistrate sau cu reședință în astfel de jurisdicții. Legea urmărește să ajusteze cadrul legislativ național în vederea asigurării implementării eficiente și comprehensive a angajamentelor asumate de Republica Moldova în domeniul prevenirii spălării banilor și asigurarea transparenței fondurilor, inclusiv angajamentele din Acordul de Asociere. Guvernul urmează să aprobe metodologia de stabilire a jurisdicțiilor ce nu implementează standarde internaționale de transparență, precum și lista acestora.

30 noiembrie

Guvernul a aprobat proiectul Hotărârii de Guvern privind politica bugetar fiscală și vamală pentru anul 2021. Proiectul conține atât măsuri de diminuare a presiunii fiscale, cât și mecanisme noi de subvenționare, în vederea susținerii relansării economice. Printre propunerile reflectate în proiect se enumeră: uniformizarea cotelor impozitului pe venit; extinderea termenului de aplicare a facilităților fiscale la impozitul pe venit pentru sectorul IT; modificarea regimului TVA în agricultură prin aplicarea unei cote reduse a TVA pentru îngrășăminte și fertilizanți concomitent cu aplicarea aceleiași cote a TVA pentru producția agricolă primară; reducerea cotei TVA de la 15% la 12% pentru sectorul HORECA; stabilirea cotelor accizelor pentru anii 2021-2023; instituirea mecanismului de subvenționare a creării locurilor de muncă, prin subvenționarea salariilor în cazul angajării tinerilor, cetățenilor aflați peste hotare și persoanelor cu dizabilități – suma alocațiilor din bugetul de stat pentru anul 2021 pentru programul respectiv constituie 200 mil. MDL și altele. Proiectul de lege prevede și unele măsuri de politică salarială, propuse pentru anul 2021, în special de majorare a sporului cu caracter specific personalului medical cu 30%. Suplimentar, proiectul de lege conține și propuneri ce vin să consolideze autonomia financiară și decizională a autorităților locale prin: anularea reducerii de 15% la achitarea impozitului pe bunuri imobiliare; și altele.

4 decembrie

Proiectul Legii privind activitatea de asigurare și reasigurare a fost votat în prima lectură. Acesta a fost elaborat de către Comisia Națională a Pieței Financiare, în colaborare cu experți ai Băncii Mondiale, în cadrul proiectului de asistență tehnică "Reforma pieței de asigurări din Moldova". Legea urmărește consolidarea sectorului de asigurări și pregătirea pieței pentru așa-numită "Solvabilitate II" – punerea în aplicare a cerințelor de guvernare internă și de gestionare a riscurilor de către companiile de asigurări, sporirea capacităților angajaților CNPF pentru evaluarea guvernantei și riscurilor etc.

9 decembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim să mențină rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 2,65% anual. Totodată, rămân neschimbate ratele de dobândă la creditele și depozitele overnight: 5,15% și, respectiv, 0,15%.

14 decembrie

Cabinetul de miniștri a aprobat o hotărâre privind acordarea Primăriei mun. Chișinău a mijloacelor financiare în sumă de până la 9 mil. EUR, sub formă de grant, în cadrul Proiectului deșeurilor solide în Republica Moldova. Mijloacele financiare vor fi alocate din resursele prevăzute în Acordul-cadru de împrumut, încheiat între Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții la data de 18 octombrie 2019. Bugetul Acordului constituie 25 mil. EUR, destinate pentru gestionarea deșeurilor solide în țară. Proiectul a fost elaborat în conformitate cu pct. 4 din preambulul Acordului de finanțare, care prevede că împrumutul va pune la dispoziția beneficiarilor finali sumele de credit sub forma unui împrumut și/sau grant în temeiul unui Acord de sub-finanțare.

16 decembrie

Guvernul a aprobat Programul național de dezvoltare a orașelor-poli a municipiilor Cahul, Comrat, Ungheni, Orhei, Soroca și Edineț. Astfel, 6 municipii vor fi transformate în centre regionale dezvoltate în perioada 2021-2027. Obiectivul programului este de a crea o rețea de orașe-poli de creștere regională atractive pentru locuitori, antreprenori și vizitatori. Acest fapt va genera creșterea ocupării forței de muncă și va stimula dezvoltarea zonelor rurale din vecinătatea acestor municipii. Programul prevede implementarea unui portofoliu de proiecte, care reflectă prioritățile individuale specifice pentru fiecare municipiu. Programul include un Plan de acțiuni cadru, în baza cărora municipiile beneficiare urmează să elaboreze la nivelul fiecărui oraș-pol de creștere un Plan operațional de implementare a Programului. Din bugetul de stat vor fi alocate 822 mil. MDL de lei sau 30% din costul Programului. Costul total al Programului constituie 2 781,4 mil. MDL.

16 decembrie

Proiectul de lege cu privire la Grupurile de Acțiune Locală (GAL), ce are drept scop dezvoltarea zonelor rurale prin crearea și implementarea Programului de Stat LEADER, a fost votat de către Guvernul Republicii Moldova. Proiectul prevede crearea cadrului legal cu privire la activitatea GAL-urilor în calitate de entitate juridică și va reglementa constituirea, activitatea, reorganizarea și lichidarea Grupurilor de Acțiune Locală. Programul de Stat LEADER va fi finanțat din surse publice cu o valoare de până la 5% din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural.

16 decembrie

Proiectul Legii bugetului de stat pentru anul 2021 a fost votat, în cadrul ședinței plenare a Parlamentului, în lectura a doua. Conform proiectului, veniturile bugetului de stat au fost aprobate la nivelul de 41,415 mld. MDL, în creștere cu 4,2 mld. MDL (11,3%) față de bugetul de stat aprobat pentru anul 2020. Majorarea veniturilor se datorează sporirii încasărilor din impozite și taxe și intrărilor de granturi. Cheltuielile bugetului de stat reprezintă 55,399 mld. MDL, înregistrând o creștere cu 2,2 mld. MDL (4,1%) față de bugetul de stat aprobat în 2020. Cheltuielile bugetului de stat sunt determinate de obiectivele Politicii bugetare pe termen mediu. Soldul (deficitul) bugetar se estimează la 13,984 mld. MDL.

16 decembrie

Parlamentul a aprobat proiectul Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM). Potrivit documentului, în anul 2021, valoarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală va rămâne la nivelul anului curent și va constitui 4056 MDL. Prima în formă procentuală din salariu va fi păstrată la nivel de 9%. În total, în FAOAM sunt prevăzute venituri în sumă de 11,144 mld. MDL și cheltuieli în sumă de 11,344 mld. MDL. Deficitul de 200 mil. MDL va fi acoperit din contul soldului de mijloace bănești ce urmează să se formeze la finele anului 2020. În comparație cu suma aprobată pentru 2020, este prognozată majorarea veniturilor cu cca 33% și a cheltuielilor – cu 35,3%. Cea mai mare parte a fondurilor FAOAM urmează a fi direcționată în fondul pentru achitarea serviciilor medicale curente, în creștere cu cca 36%.

16 decembrie

Parlamentul a aprobat proiectul Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2021. Bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2021 a fost estimat la venituri și la cheltuieli în sumă de 25,791 mld. MDL. Transferurile de la bugetul de stat se vor majora până la 10,454 mld. MDL. Cheltuielile de la bugetul de stat, inclusiv la codul "Protecția socială", se vor majora până la 7,19 mld. MDL, precum și la codul "Susținerea suplimentară a unor categorii de populație" se vor majora până la 1,209 mld. MDL.

16 decembrie

Parlamentul a aprobat Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025 și al Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia. Scopul Strategiei constă în dezvoltarea și consolidarea unui sistem național eficient de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului conform standardelor internaționale în domeniu și, respectiv, la diminuarea acestor vicii în economia țării. Proiectul cuprinde 6 capitole, care definesc problemele și măsurile pentru realizarea obiectivelor. Strategia este focusată pe 4 obiective strategice: reducerea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului prin politicile și activitățile de coordonare la nivel național și internațional; împiedicarea veniturilor infracționale și a fondurilor destinate terorismului de a intra în sectorul financiar; identificarea și înlăturarea amenințărilor naționale și internaționale privind spălarea banilor, deposedarea de venituri și bunuri infracționale; înlăturarea amenințărilor privind finanțarea terorismului și sancționarea persoanelor care finanțează terorismul.

16 decembrie

Republica Moldova aderă la Protocolul privind schimbul de informații în formă electronică dintre statele membre ale Comunității Statelor Independente în scopul efectuării administrării fiscale. Respectivul proiect a fost aprobat în ambele lecturi de Parlament. Proiectul prevede schimbul automat de informații între autoritățile fiscale ale statelor semnatare privind anumite tipuri de venit ale persoanelor juridice și fizice, obținute într-un alt stat semnatar al Protocolului, precum și privind anumite tipuri de mijloace de transport și proprietăți deținute într-un alt stat semnatar al Protocolului. Schimbul de informații se va realiza anual, pe baza rezultatelor anului de raportare și a informațiilor pentru anii precedenți.

22 decembrie

Ministrul de Externe Aureliu Ciocoi și ambasadorul Japoniei, Katayama Yoshihiro, au semnat Acordul de grant, întocmit prin schimb de note, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind furnizarea de echipament medical în cadrul Programului de dezvoltare economică și socială. Acordul respectiv prevede alocarea unui grant în valoare de 100 de mil. de JPY (echivalentul a 800 mii EUR), destinat achiziționării de consumabile, produse, servicii, echipamente medicale, dar și pentru întreținerea acestora.

24 decembrie

În cadrul ședinței solemne comune a Parlamentului și a Curții Constituționale, Președintele ales al Republicii Moldova, Maia Sandu, a depus jurământul constituțional. Maia Sandu a fost aleasă Președintele Republicii Moldova în urma alegerilor prezidențiale din noiembrie anul curent. Pe 20 noiembrie 2020 Comisia Electorală Centrală a validat rezultatele turului doi de alegeri prezidențiale, iar pe 10 decembrie 2020 acestea au fost validate de Curtea Constituțională.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut conform datelor provizorii pentru anul 2020, a constituit 206 352 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o descreștere în termeni reali cu 7,0% față de anul 2019. Principalele activități care au făcut față provocărilor din anul 2020 sunt Construcțiile ce au contribuit la creșterea PIB-ului cu 0,3% și Activitățile financiare și asigurările ce au contribuit cu 0,2% la creșterea PIB-ului 0,2%. Impactul negativ a fost înregistrat în Agricultură, silvicultură și pescuit (-2,7% la creșterea PIB); Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (-2,1%) și Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (-0,6%).

Producția industrială a anului 2020 a înregistrat o diminuare cu 5,5% comparativ cu anul 2019. Rezultatul atins a fost obținut în urma reducerii semnificative cu 7,1% f.p.s.a.p. a Industriei prelucrătoare. În același timp au fost înregistrate creșteri ale Industriei extractive și Producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat care în perioada similară față de anul 2019 au crescut cu 9,5% și 2,3% respectiv.

Producția **globală agricolă** în anul 2020 în gospodăriile de toate categoriile a însumat 30 092,8 (în prețuri curente) ce prezintă o reducere semnificativă cu 27,1% față de anul 2019. Acest rezultat a fost obținut în urma diminuării semnificative a producției vegetale cu 35,9% f.p.s.a.p. și în urma diminuării a producției animaliere cu 3,8% f.p.s.a.p.

Investițiile în activele imobilizate în anul 2020 au înregistrat cifra de 27113,1 mil. MDL, ce prezintă o valoare mai inferioară comparativ cu anul 2019 cu 2,6%. Rezultatul inferior în marea sa parte se datorează investițiilor în imobilizările corporale, care constituind 98,1% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă s-a diminuat cu 1,4% f.p.s.a.p. De asemenea, și imobilizările necorporale în perioada dată au înregistrat o reducere impunătoare cu 39,9%, atingând o cotă de 1,9% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În anul 2020, **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 16,5 mil. tone. Acest volum este mai inferior comparativ perioada similară a anului precedent cu 12,5%. De asemenea, în perioada respectivă, și **parcursul mărfurilor** pe toate tipurile de transport s-a diminuat cu 6,3% f.p.s.a.p., astfel însumând 4635,2 mil. tone-km.

În anul 2020 restricțiile impuse de către organele de conducere pentru combaterea pandemiei COVID - 19 au afectat aspru **turismul Republicii Moldova** și nu doar. Astfel agențiile de turism și a turoperatorilor au înregistrat 124,5 mii de turiști și excursioniști ce constituie doar 33,1% față de anul 2019. Turismul receptor a însumat cifra de 6,9 mii de turiști și excursioniști ce constituie doar 35,0% f.p.s.a.p. Turismul emițător s-a diminuat cu 76,0% f.p.s.a.p. înregistrând 74,7 mii de turiști și excursioniști. Turismul intern comparativ cu celelalte compartimente ale turismului a avut o reducere mai minoră cu 7,1% f.p.s.a.p. înregistrând 42,8 de turiști și excursioniști.

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2020 s-a plasat practic la limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 3,8%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare - 7,4%, produse nealimentare - 0,9%, servicii - 2,4% f.p.s.a.p.

Rata inflației de bază în anul 2020 a constituit 3% f.p.s.a.p. fiind în scădere cu 2,5p.p. Similar IPC pe parcursul anului 2020 inflația de bază s-a menținut pe trend descendent, ca urmare a presiunilor dezinflaționiste ale diminuării prețurilor la produsele de import și scăderea cererii agregate în condițiile perioadei pandemice.

Pe parcursul anului 2020 rata de schimb a monedei națională s-a menținut pe o traiectorie ascendentă față de principalele valute de referință, însă o dată cu implementarea unor planuri de redresare a economiei UE și intervențiile BNM pe piața valutară internă, moneda națională spre sfârșitul anului a mai cedat din poziții. În 2020, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,3 MDL/USD și 19,7 MDL/EUR. Per ansamblu, pe parcursul anului leul s-a apreciat în raport cu dolarul SUA cu 1,6 la sută în termeni nominali și cu 4,3 la sută în termeni reali. Față de moneda unică europeană, moneda națională s-a depreciat cu 0,1 la sută în termeni nominali și s-a apreciat cu 2,7 la sută în termeni reali.

Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2020 s-a conformat acumulării unor presiuni dezinflaționiste nepronozate anterior de BNM, amplificate de riscurile și incertitudinile cauzate de situația epidemiologică din lume. În trimestrul IV, 2020 BNM după diminuarea în mai multe etape a ratei dobânzii de politică monetară pe parcursul anului până la nivelul de 2,75% în septembrie a mai micșorat-o încă o dată cu 0,1 p.p. în luna noiembrie. Astfel rata de bază a la finalul anului 2020 a fost de 2,65%, rata dobânzii la creditele overnight a constituit 5,15% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 0,15%.

Nivelul rezervelor oficiale de la începutul anului 2020 rămâne conform tuturor cerințelor de adecvare, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii și este în creștere constantă. Rezervele oficiale la sfârșitul trimestrului IV, 2020 s-au majorat cu 725 mil.USD față de perioada similară a anului precedent și au constituit 3784 mil.USD.

Relaxarea condițiilor monetare în condițiile contractării activității economice și diminuării majorității indicatorilor macroeconomici a impulsionat accelerarea ritmului de creștere a monetare în anul 2020. Astfel, volumul masei monetare în economie înregistrat o creștere de 19,7% și s-a cifrat la 107,6 mld. MDL.

Finanțele publice

În anul 2020, în contextul răspândirii pandemiei COVID-19 și a impactului acesteia asupra activității economice, indicatorii sectorului financiar a înregistrat o dinamică negativă, fapt reflectat de majoritatea indicatorilor economico-financiar pentru perioada aprilie-decembrie 2020. Veniturile bugetului public național au înregistrat diminuări în trimestru IV 2020, cu 0,5% mai puțin decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2019. Iar, partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2020 s-a realizat în sumă de 73274,9 mil. MDL, fiind în creștere cu 11,1% comparativ cu perioada similară a anului 2019. Totodată, cheltuielile realizate din BPN în anul 2020, au sporit cu ritmuri superioare veniturilor încasărilor susținute preponderent de ponderea cheltuielilor sociale – circa 50338,8 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 68,7% (mai puțin cu 1 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată. Executarea bugetului public național în anul 2020 a fost înregistrat un deficit în mărime de 10619,6 mil. MDL, majorându-se de 3,5 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. La 30.09.2020, soldul datoriei sectorului public a constituit 72636,3 mil.MDL, în creștere cu 26,1% față de sfârșitul anului 2019. Ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31.12.2020, a constituit 35,2%, înregistrând o majorare cu 7,8 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2019. Iar, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, a constituit 33,7% din PIB, înregistrând o creștere cu 8,9 p.p. în raport cu situația de la sfârșitul anului 2019. Majorarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației pozitive a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute pe parcursul anului 2020.

Sectorul bancar

Principalele evoluții înregistrate în anul 2020, conform indicatorilor macro-prudențiali ai sectorului bancar sunt în tendințe moderate de creștere. Sistemul înregistrează o descreștere a indicatorilor de profit bancar cu 30% în decembrie 2020 față de perioada similară a anului 2019, (profitul bancar a constituit în luna decembrie 2020 – 1650,3 mil. MDL). Majoritatea băncilor mari au raportat pentru anul 2020 profituri în scădere față de 2019, în contextul efectelor crizei corona virusului, care a impus constituirea unor provizioane mai mari. Prin urmare, la 31.12.2020 valorile principalilor indicatori de rentabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 1,6% și respectiv 9,6%, fiind în descreștere cu 0,8 p.p. și respectiv 5 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Totuși, odată cu stagnarea activității economice pe o perioadă de trei luni și apoi reluarea treptată a activității, se înregistrează evoluții pozitive la alți indicatori importanți ai sistemului bancar: creșterea portofoliului de credite cu 13,1% în decembrie 2020, f.p.s.a.p. și soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină au crescut cu 33,8% (91,4 miliarde MDL) la 31.12.2020, f.p.s.a.p. Respectiv, volumul creditelor noi acordate la finele lunii decembrie 2020 a însumat 3325,53 mil. MDL cu 1,67% mai mult f.p.s.a.p. Rata medie a depozitelor și creditelor noi acordate în monedă națională și valută s-a micșorat, în decembrie 2020. Astfel, menținerea dinamicii în jurul nivelului de 7,8% a creditelor acordate, iar rata depozitelor în monedă națională în jur de 3,3%, ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp. Totuși, obiectivul primordial al managementului băncii centrale în perioada pandemiei COVID-19, rămâne a fi buna funcționare a procesului de digitalizare pentru facilitarea serviciilor bancare și de plăți, care deservește astăzi economia.

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanței de plăți, în anul 2020, s-a redus față de cel înregistrat în 2019, atât ca valoare absolută, cât și relativ la PIB. Astfel, soldul contului curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 795,73 mil. USD (din care în trimestrul IV 2020 – 230,76 mil. USD), fiind în scădere cu 28,9%.

Contul de capital a înregistrat o creștere cu 22,5% față de anul 2019. Astfel, contul de capital a înregistrat un deficit de 61,10 mil. USD (din care 20,04 mil. USD – în trimestrul IV 2020). Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat 72,57 mil. USD, în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 11,50 mil. USD.

Contul financiar al balanței de plăți a fost înregistrată o scădere considerabilă a activelor sub formă de numerar și depozite, care au fost principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent în anul 2020.

Poziția investițională internațională a înregistrat un sold net debitor de 5493,85 mil. USD, care s-a aprofundat cu 10,2% față de cel înregistrat în 2019. În anul 2020, evoluția poziției investiționale internaționale, a fost determinată negativ de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții 942,62 mil. USD, fluctuația ratelor de schimb ale valutilor originale față de dolarul SUA cu 172,39 mil. USD și de modificările de preț ale instrumentelor financiare cu 30,83 mil. USD, în timp ce alte schimbări 637,70 mil. USD au influențat pozitiv soldul poziției.

Evoluția transferurilor de mijloace bănești de peste hotarele țării în contul persoanelor fizice au crescut comparativ cu anul 2019, cu circa 22%. Cea mai mare parte a transferurilor au fost din UE, circa 47%, din alte țări în jur de 38% și doar puțin peste 15% din spațiul CSI.

Comerțul internațional cu bunuri continuă să fie afectat de criza pandemică. Reducerea cererii externe din partea principalilor parteneri ai Republicii Moldova a rezultat în scăderea exporturilor, iar diminuarea consumului a condus la scăderea importurilor. În anul 2020, comerțul exterior cu

bunuri, comparativ cu perioada similară a anului precedent (valoarea căruia a constituit 8621 mil. USD) a înregistrat o scădere cu 8,4%, astfel comerțul exterior cu bunuri a constituit 7901 mil. USD. Exporturile de mărfuri, în această perioadă au însumat 2485,2 mil. USD, iar importurile de mărfuri au constituit 5415,7 mil. USD.

Deficitul al balanței comerciale a constituit o valoare de 2930,5 mil. USD, sau cu 132,8 mil. USD (-4,3%) mai puțin, comparativ cu cel înregistrat în anul 2019.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a fost de 45,9%, fiind în descreștere cu 1,7 p.p. comparativ cu anul 2019.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2020 a marcat o diminuare de 3,9% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2020, au fost trecute 5894 întreprinderi noi.

În anul 2020 a continuat tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2020, numărul întreprinderilor radiate a constituit 11910 de unități sau 17,2% în creștere față de anul 2019, atingând valoarea maximă înregistrată în ultimele două decenii.

Sectorul social

Situația demografică. În anul 2020 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 30597 pers., fiind în scădere cu 1784 copii sau cu 5,5% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 11,6 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,5 p.p. f.a.p.a.p. Numărul de decedați a constituit 40618 pers., înregistrând o creștere de 4207 pers. sau cu 11,6% f.a.p.a.p. iar rata mortalității a ajuns la 15,5 decedați la 1000 locuitori, în creștere cu 1,9 p.p. f.a.p.a.p. Numărul *căsătoriilor* total pe țară a constituit 15541, micșorându-se cu 4760 sau cu 23,4% f.a.p.a.p., iar rata nupțialității a constituit 5,9 căsătorii la 1000 locuitori, cu 1,7 p.p. mai puțin f.a.p.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorțurilor* din țară a constituit 8664, fiind în scădere cu 2072 sau cu 19,3% f.a.p.a.p. Rata divorțialității a constituit 3,3 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,7 p.p. mai puțin f.a.p.a.p.

Piața forței de muncă. În anul 2020, *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 867,3 mii pers., în scădere cu 5,7% f.a.p.a.p. Totodată, *rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste* a fost de 40,3%, ceea ce este cu 2,0 p.p. mai puțin f.a.p.a.p. *Populația ocupată* a fost de 834,2 mii pers, mai puțin cu 4,4% f.a.p.a.p. *Rata de ocupare* a populației de 15 ani și peste a constituit 38,8%, mai mică cu 1,3 p.p. f.a.p.a.p. *Numărul șomerilor*, definit conform BIM, a constituit 33,1 mii pers., micșorându-se f.a.p.a.p. cu 13,8 mii pers. sau cu 29,4%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării a fost de 3,8%, mai mică cu 1,3 p.p. f.a.p.a.p. *Populația în afara forței de muncă* din țară (de 15 ani și peste) a fost de 1283,6 mii pers., în creștere cu 2,2% f.a.p.a.p., constituind 59,7% din populația din aceeași grupă de vârstă, mai mult cu 2,0 p.p. f.a.p.a.p. Grupul NEET a avut o pondere de 17,6% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,0% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 31,2% - la cei cu vârsta de 15-34 ani.

Remunerarea muncii. În anul 2020, câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost în mărime de 8107,5 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 10,2% f.a.p.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 6,2% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum). În T IV din 2020 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost de 8859,9 MDL, mai mult cu 13,4% în raport cu T IV din 2019 sau cu 9,7% comparativ cu T III din 2020. În sectorul bugetar salariul mediu lunar în anul 2020 a fost în mărime de 7313,8 MDL, în creștere cu 10,2% f.a.p.a.p., iar în sectorul real - 8402,7 MDL, mai mult cu 10,2% f.a.p.a.p. Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în următoarele activități economice: *Informații și comunicații* (15785,4 MDL); *Activități financiare și de asigurări* (13203,5 MDL); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze,*

apă caldă și aer condiționat (12333,1 MDL); *Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii* (9118,6 MDL); *Activități profesionale, științifice și tehnice* (8882,5 MDL).

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2020 au constituit 3096,6 MDL în medie la o persoană, fiind în creștere cu 7,5% f.a.p.a.p. În termeni reali veniturile populației au crescut cu 3,6% f.a.p.a.p. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (50,2%), prestațiile sociale (19,3%) și transferurile bănești din afara țării (12,9%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în anul 2020 au constituit în medie pe o persoană 2791,2 MDL, rămânând la nivelul din 2019. În termeni reali, ajustând la indicele prețurilor de consum, cheltuielile populației s-au redus în medie cu 3,5% f.a.p. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: produse alimentare și băuturi nealcoolice (43,5%), locuință, apă, electricitate și gaze (16,1%) și îmbrăcăminte și încălțăminte (8,8%).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2021 a constituit 686,3 mii pers. sau cu 9,7 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 ianuarie 2020. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2021 a constituit 2067,55 MDL, fiind în creștere cu 12,2% față de 1 ianuarie 2020. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1759,8 MDL.

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2020 în medie pe lună la o persoană a constituit 2088,4 MDL, majorându-se cu 2,8% față de 2019. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2318,8 MDL, mai mult cu 1,2% față de 2019 sau cu 12,7% mai mult comparativ cu alte orașe – 2057,9 MDL, cu 2,2% mai mult față de 2019, pentru mediul rural el a constituit 2002,8 MDL, mai mult cu 3,3% față de 2019. Valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2247,6 MDL și, în special, bărbaților – 2434,5 MDL, iar femeilor le revine 2041,2 MDL.

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut

În anul 2020, Republica Moldova a fost semnificativ afectată de două fenomene negative, pandemia COVID-19 și seceta severă din sectorul agricol, care au avut un impact direct asupra evoluției economiei naționale. Astfel, produsul intern brut, conform datelor provizorii pentru anul 2020, a constituit 206 352 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o descreștere în termeni reali cu 7,0% față de anul 2019.

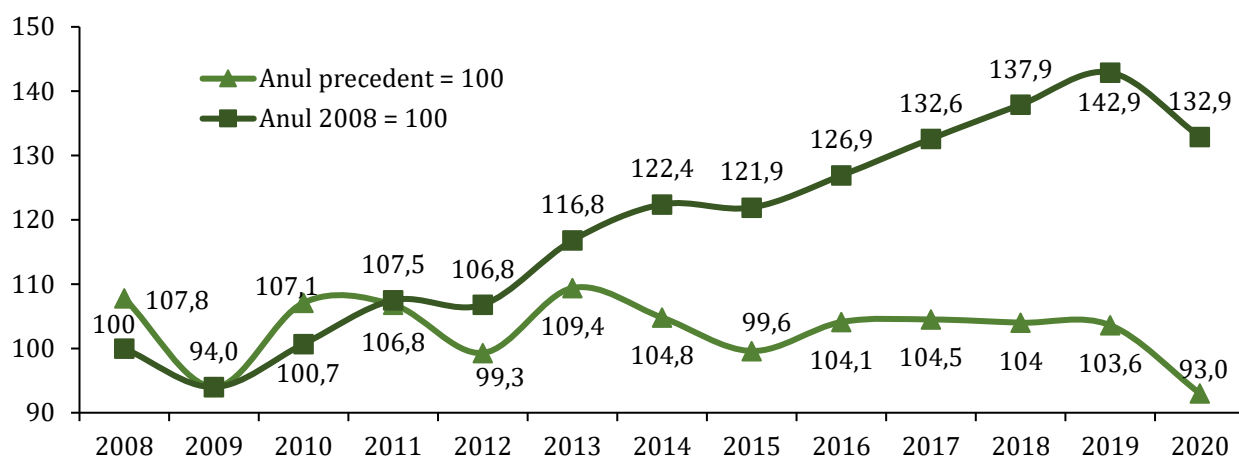

Figura 1.1 Evoluția PIB în anii 2008-2020, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

În plan trimestrial, doar trimestrul I a avut posibilitatea de a se alinia valorilor din anul trecut, restul trimestrelor anului 2020 suportând diminuări în valori diferite.

Tabelul 1.1 Evoluția trimestrială a PIB în anul 2019

	TR. I	TR. II	TR. III	TR. IV	Anual
PIB, mil. MDL (trimestrial)	43685	44629	61719	56318	206352
În % față de perioada respectivă a anului precedent (evoluție trimestrială)	100,9	86,0	90,3	96,7	93,0

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

Principalele activități economice care au făcut față provocărilor din anul 2020 sunt următoarele:

- Construcțiile – cu o pondere în PIB de 9,3% și o creștere a VAB cu 3,7% au contribuit la creșterea PIB-ului cu 0,3%;
- Activitățile financiare și asigurările – cu o pondere de 3,9% și o majorare a VAB cu 5,7% au contribuit la creșterea PIB-ului cu 0,2%;

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

În același timp, un impact negativ asupra creșterii PIB-ului l-au avut următoarele activități:

- Agricultură, silvicultură și pescuitul – au contribuit la descreșterea PIB-ului cu 2,7% ca urmare a reducerii VAB cu 26,4%, astfel atingând o pondere la formarea lui de 9,5%;
- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică au contribuit cu 2,1% la diminuarea PIB, având o pondere de 20,7% la formarea acestuia și o scădere a VAB cu 9,6%;
- Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – au redus cu 0,6% PIB-ul, cu o pondere de 14,0% la formarea lui și o scădere a VAB a activității respective cu 4,3%.

Valoarea adăugată brută totală pe economie în perioada respectivă a înregistrat o diminuare cu 6,9% f.p.s.a.p., astfel contribuit la formarea PIB-ului cu 87,0% și o reducere a acestuia cu 6,0%.

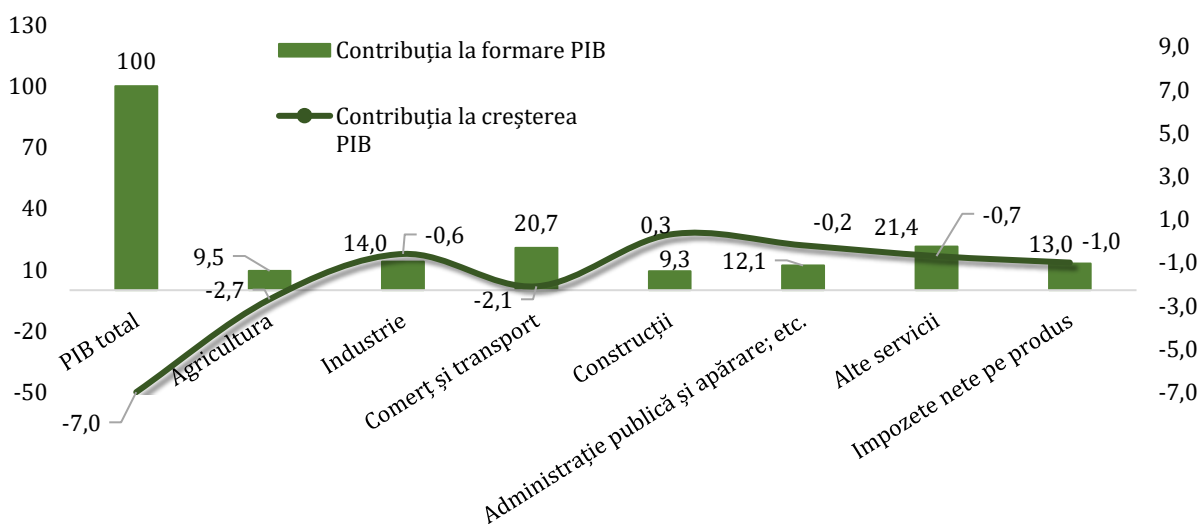

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2020 și la creșterea acestuia față de anul 2019, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Din punctul de vedere al categoriilor de utilizări, la diminuarea PIB-ului cel mai tare au influențat:

- Consumului final al gospodăriilor populației – care în perioada respectivă s-a diminuat cu 7,0%, astfel contribuind la formarea PIB-ului cu 81,2% și la diminuarea acestuia cu 5,8%.
- Formarea brută de capital fix – care în perioada dată s-a micșorat cu 2,1%, contribuind la formarea PIB-ului cu 25,7% și la reducerea lui cu 0,5%.

Întrucât exportul de bunuri și servicii în perioada respectivă a avut o comprimare mai mică (-4,9%) comparativ cu importul (-5,0%), acest fapt a influențat pozitiv contribuția exportului net la creșterea PIB (0,1%).

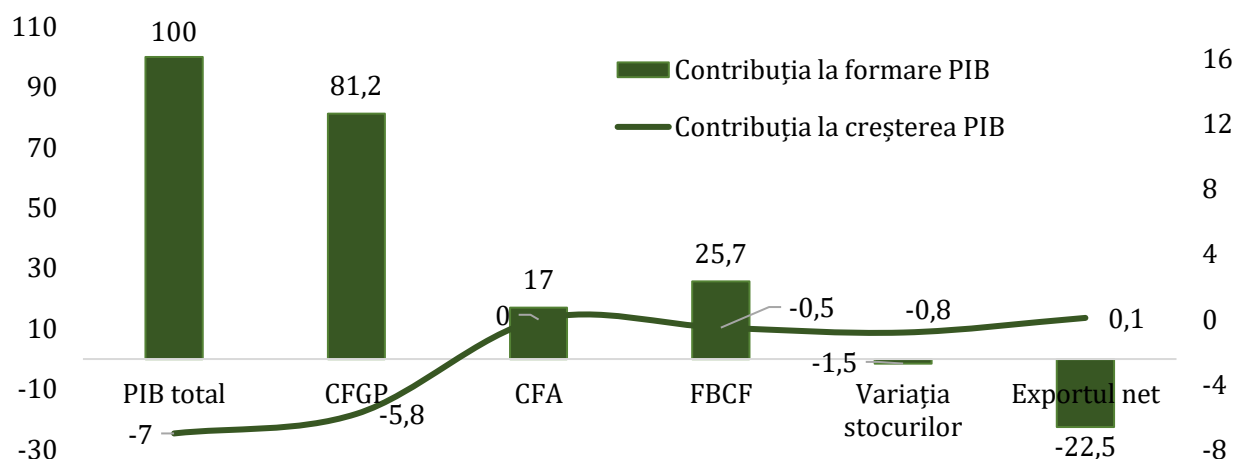

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2020 și la creșterea acestuia față de anul 2019, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Industria

Producția industrială a anului 2020 a înregistrat o diminuare cu 5,5% comparativ cu anul 2019. Rezultatul atins a fost obținut în urma reducerii semnificative cu 7,1% f.p.s.a.p. a industriei prelucrătoare. În același timp, au fost înregistrate creșteri ale industriei extractive și producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat care în perioada similară față de anul 2019 au crescut cu 9,5% și 2,3%, respectiv.

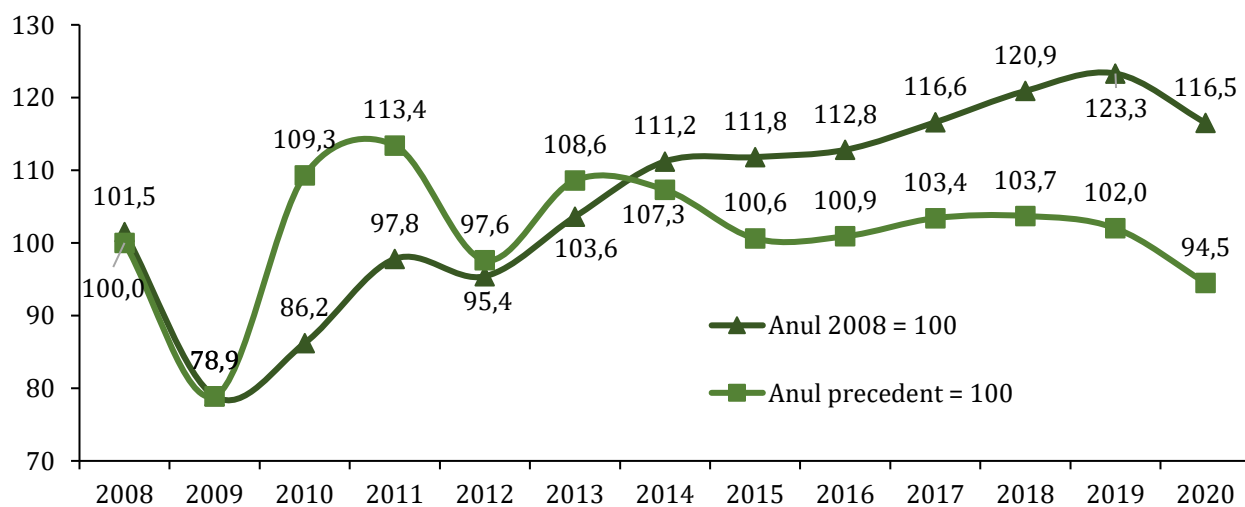

Figura 1.4 Indicii volumului producției industriale în anii 2008 - 2020 (%)

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor BNS

În cadrul industriei prelucrătoare, care deține cea mai impunătoare cotă în totalul industriei în perioada respectivă, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate de următoarele activități: Fabricarea substanțelor și a produselor chimice (+26,2%); Producția altor produse din minerale nemetalifere (+9,3%) și Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații (+6,8%). În același timp, cele mai semnificative reduceri în cadrul industriei prelucrătoare au avut activitățile: Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (-24,5%); Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (-30,9%); Fabricarea echipamentelor electrice (-34,2%) și Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (-34,9%).

Tabelul 1.2. Activitatea sectorului industrial în anul 2020

Activități economice industriale	Anul 2020 față de anul 2019
INDUSTRIE - TOTAL	94,5
INDUSTRIA EXTRACTIVA	109,5
Alte activități extractive	110,6
INDUSTRIA PRELUCRATOARE	92,9
Industria alimentară	94,2
Fabricarea băuturilor	88,3
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	97,3
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	92,6
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	100,1
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	75,9
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	99,7
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	87,3
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului	C
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	126,2
Fabricarea produselor farmaceutice de baza și a preparatelor farmaceutice	94,8
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	94,5
Producția altor produse din minerale nemetalifere	109,3
Industria metalurgică	94,4
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	106,8
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	75,5
Fabricarea echipamentelor electrice	65,8
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	69,1
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	65,1
Fabricarea altor mijloace de transport	C
Fabricarea de mobilă	103,4
Alte activități industriale n.c.a.	104,9
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	89,5
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	102,3
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	102,3

Sursa: Elaborat în baza datelor BNS

Agricultura

Pentru Republica Moldova, anul 2020 a reprezentat un an dificil din cauza secetei care a afectat considerabil, în special, sectorul vegetal. Drept urmare, producția agricolă globală în gospodăriile de toate categoriile a însumat 30 092,8 mil. MDL (în prețuri curente), ce prezintă o reducere majoră cu 27,1% față de anul 2019. Acest rezultat a fost obținut în urma diminuării semnificative a producției vegetale cu 35,9% f.p.s.a.p. și producției animaliere cu 3,8% f.p.s.a.p.

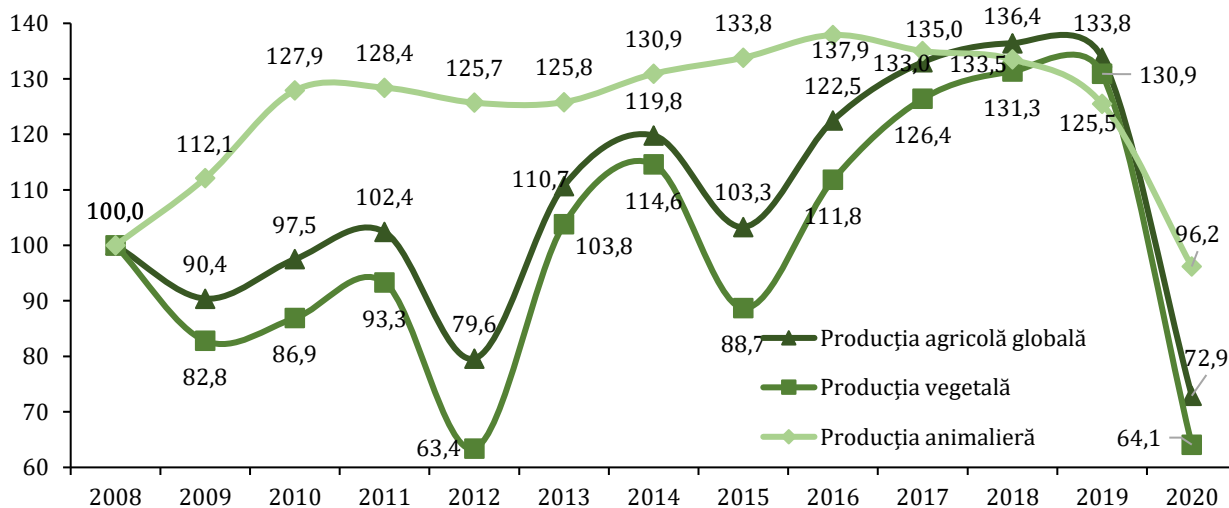

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2020, comparativ cu anul 2008, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

Seceta severă a determinat diminuări semnificative în cadrul principalelor produse agricole, cele mai considerabile scăderi ale volumului fizic fiind înregistrate la următoarele culturi: porumb pentru boabe (-63,4%); floarea-soarelui (-39,9%); grâu (-50,5%); fructe, nuci și pomușoare (-21,2%); struguri (-27,6%) și legume (-22,2%).

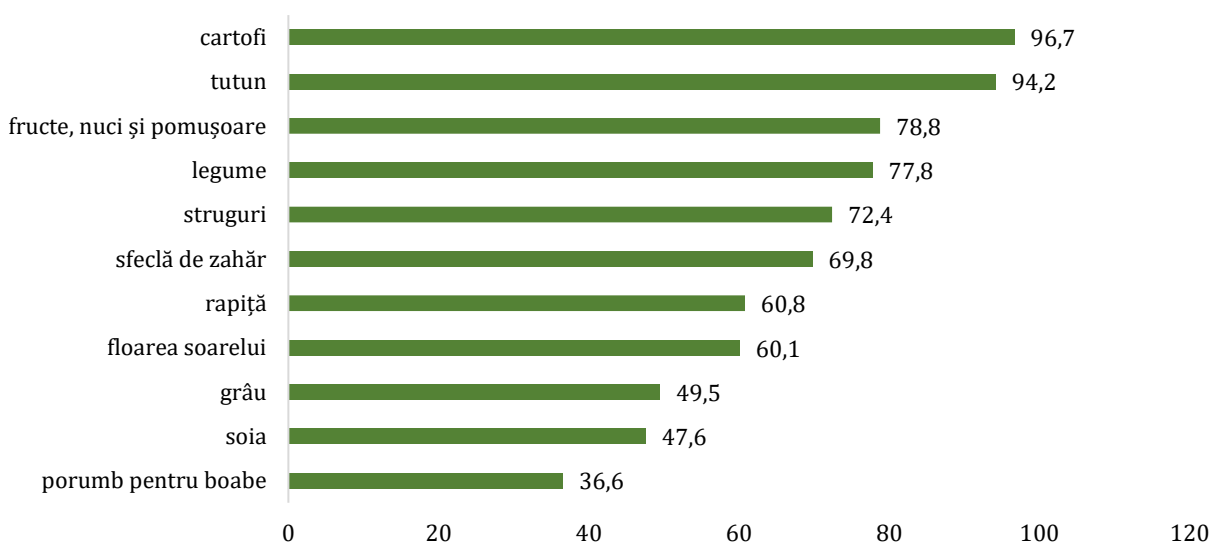

Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2020, față de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Pe parcursul anului 2020, în sectorul zootehnic a fost înregistrată o reducere a producției vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 0,8%, reducere a producției de lapte cu 12,4% și o reducere a producției de ouă cu 6,6%.

Tabelul 1.3. Principalele tipuri ale producției animaliere, 2020, %

	total	în % 2018	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie, total (mii tone)	183,9	99,2	100
din care:			
întreprinderile agricole	94,2	110,9	51,2
gospodăriile populației	89,7	89,3	48,8
Lapte, total (mii tone)	321,9	87,6	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	23,5	98,7	7,3
gospodăriile populației	298,4	86,9	92,7
Ouă, total (mil. buc.)	641,3	93,4	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	267,3	89,8	41,7
gospodăriile populației	374,0	96,2	58,3

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investițiile în active imobilizate

Investițiile în activele imobilizate în anul 2020 au înregistrat cifra de 27113,1 mil. MDL, ce prezintă o valoare mai inferioară comparativ cu anul 2019 cu 2,6%. Rezultatul inferior în marea sa parte se datorează investițiilor în imobilizările corporale, care constituind 98,1% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă s-a diminuat cu 1,4% f.p.s.a.p. De asemenea, și imobilizările necorporale în perioada dată au înregistrat o reducere impunătoare cu 39,9%, atingând o cotă de 1,9% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În cadrul investițiilor în imobilizări corporale creșteri au fost înregistrat în investițiile în mijloace de transport, ce s-au majorat cu 22,7% f.p.s.a.p., investițiile în construcții ingeneresti care au sporit cu 14,7% f.p.s.a.p. și în alte imobilizări corporale – cu 1,6% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate în 2020

	Realizări, mil. MDL	în % față de 2019	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	27113,1	97,4	100
Imobilizări necorporale	519,5	60,1	1,9
Imobilizări corporale	26593,6	98,6	98,1
din care:			
- clădiri rezidențiale	3741,5	94,9	13,8
- clădiri nerezidențiale	4510,1	86,5	16,6
- construcții ingeneresti	6810,5	114,7	25,1
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	7163,8	88,6	26,4
- mijloace de transport	2886,9	122,7	10,7
- alte imobilizări corporale	1480,8	101,6	5,5

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Sursa principală a investițiilor a rămas din contul mijloacelor proprii ale investitorilor, ce în perioada dată s-a redus cu 6,6% și a atins cota de 56,8% din totalul surselor de finanțare pentru active imobilizate, fiind urmată de investițiile din partea bugetului de stat ce în perioada dată s-a redus cu 2,9%, precum și din partea creditelor și împrumuturilor externe, ce au crescut în perioada dată cu 32,2% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în 2020

	Realizări, mil. MDL	în % față de 2019	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	27113,1	97,4	100,0
care sunt finanțate din contul:			
- surse proprii de finanțare	15406,5	93,4	56,8
- Buget de stat	2781,7	97,1	10,3
- Bugetele unităților administrativ - teritoriale	1709,0	101,0	6,3
- Credite și împrumuturi interne	2016,0	79,2	7,4
- Credite și împrumuturi externe	2253,2	132,2	8,3
- Surse din străinătate	1238,9	84,2	4,6
- Fondul rutier	1232,0	198,9	4,5
- Fondul ecologic	173,5	92,1	0,6
- Alte surse	302,2	114,2	1,1

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerțul și alte servicii destinate pieței

Cu toate că anul 2020 a fost un an dificil și cu multe restricții pentru comerțul cu amănuntul, necesitățile populației oricum au contribuit la creșterea acestuia, astfel cifra de afaceri a **comerțului cu amănuntul** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) și-a menținut vectorul de ascensiune și comparativ cu perioada similară a anului 2019 a înregistrat o creștere cu 4,6% (în prețuri comparabile). **Serviciile de piață prestate populației** în perioada similară nu au făcut față provocărilor pentru a-și menține pozițiile și din acest motiv au înregistrat o scădere a cifrei de afaceri cu 15,7% comparativ cu anul 2019. Același scenariu a fost înregistrat și de **Serviciile de piață prestate întreprinderilor** care au avut o diminuare a cifrei de afaceri cu 15,5% f.p.s.a.p. **Comerțul cu ridicata** a avut parte de o reducere mai modestă comparativ cu serviciile de piață și au înregistrat o reducere de doar 5,6% față de anul 2019.

Cea mai semnificativă scădere a cifrei de afaceri a înregistrat **Comerțul cu autovehicule și motocicletele** care perioada respectivă s-a redus cu 18,1% față de anul 2019.

Transportul

Volumul mărfurilor transportate în anul 2020 pe toate tipurile de transport a atins cifra de 16,5 mil. tone. Acest volum este mai inferior comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 12,5%. De asemenea, în perioada respectivă, și **parcursul mărfurilor** pe toate tipurile de transport s-a diminuat cu 6,3% f.p.s.a.p., astfel însumând 4635,2 mil. tone-km.

Diminuarea rezultatelor obținute se datorează reducerii tuturor timpurilor de transportare a mărfurilor (excepție parcursul mărfurilor pe cale fluvială care în perioada dată a crescut cu 75,6% f.p.s.a.p. dar care are o cotă de doar 1,37% din totalul volumului mărfurilor transportate) care s-au

redus în mod diferit, astfel transportarea pe cale feroviară s-a redus cu 33,3%, pe cale rutieră cu 7,2% și pe cale aeriană cu 15,3%.

Tabelul 1.6. Volumul mărfurilor transportate în perioada anului 2020

	anul 2020	în % față de 2019	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate, total, mii tone	16512,2	87,5	100
din care pe modul de transport:			
- feroviar	2849,0	66,7	17,25
- rutier	13434,3	92,8	81,35
- fluvial	227,6	175,6	1,37
- aerian	1,3	84,7	0,007

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Toate restricțiile întreprinse în lupta cu pandemia au afectat puternic transportul public de pasageri, care în perioada anului 2020 s-a redus cu 46,1% față de anul 2019. Doar transportarea pasagerilor pe cale fluvială a avut parte de creșteri cu 56,1% f.p.s.a.p., restul căilor de transport diminuându-se în mod diferit. Cea mai mare reducere a fost înregistrată de transportarea pasagerilor pe cale aeriană care s-a redus cu 75,6%, fiind urmată de transportarea pasagerilor pe cale rutieră cu o diminuare de 45,8% și cea feroviară cu 38,0%.

Tabelul 1.7. Numărul de pasageri transportați pe căi de transport public, 2020

	Mii pasageri	în % față de 2019
Transport public:	55556,7	53,9
Rutier (autobuse și microbuze)	54239,6	54,2
Aerian	385,1	24,4
Feroviar	720,2	62,0
Fluvial	211,8	156,1

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Turismul

În anul 2020, restricțiile impuse de către organele de conducere pentru combaterea pandemiei COVID-19 au afectat aspru turismul Republicii Moldova și nu doar. Astfel agențiile de turism și turoperatorii au înregistrat 124,5 mii de turiști și excursioniști, ce constituie doar 33,1% față de anul 2019. Turismul receptor a însumat cifra de 6,9 mii de turiști și excursioniști, ce constituie doar 35,0% f.p.s.a.p. Turismul emițător s-a diminuat cu 76,0% f.p.s.a.p. înregistrând 74,7 mii de turiști și excursioniști. Turismul intern comparativ cu celelalte compartimente ale turismului a avut o reducere mai minoră cu 7,1% f.p.s.a.p. înregistrând 42,8 mii de turiști și excursioniști.

Din totalul persoanelor străine ce au vizitat Republica Moldova prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor în perioada anului 2020, 95,1% au vizitat țara cu scop de odihnă, recreere și agrement, 3,4% cu scop de afaceri și scopuri profesionale și 1,4% cu scop de tratament. Majoritatea nerezidenților au fost originari din: România (73,4%), Ucraina (14,9%), Federația Rusă (3,1%), Turcia (1,6%) și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (1,1%).

Tabelul 1.8. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor în anul 2020

	Turiști și excursioniști în anul 2020	În % față de anul 2019
TOTAL	124506	33,1
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	6950	35,0
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	74708	24,0
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	42848	92,9

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Persoanele rezidente ce au plecat din țară în perioada similară au avut scopul principal de odihnă, recreere și agrement (98,7%), principalele direcții fiind: Egipt (17,8%), România (7,9%), Bulgaria (5,1%), Ucraina (3,9%), Emiratele Arabe Unite și Grecia (a câte 0,8%), Republica Cehă (0,7%).

Participanții la turismul intern au ales în special agenții de turism și turoperatori din mun. Chișinău (60,9%), din regiunile de dezvoltare Centru (30,5%) și Sud (8,5%).

Situația în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender¹

Conform informației furnizate de către Organul de statistică din regiunea transnistreană, volumul producției industriale pentru anul 2020 în regiunea din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender a înregistrat o majorare cu 1,6% față de anul 2019. Rezultatul sporit în marea sa parte se datorează creșterii a industriei tipografice (+17,6%), siderurgiei (+15,8%) și energiei electrice (+7,7%). Însă, în același timp, sunt înregistrate și reduceri pentru unele activități, cele mai semnificative din ele fiind a industriei lemnului și prelucrării lemnului (-45,1%), industria constructoare de mașini și prelucrarea metalelor (-20,4%) și industria materialelor de construcție (-14,9%).

Agricultura în partea stângă a râului Nistru și mun. Bender în anul 2019 a înregistrat o reducere a suprafețelor însămânțate cu 18,8%. Cele mai semnificative diminuări ale producției principalelor tipuri de produse au fost înregistrate la grâul de iarnă și de primăvară (-72,0%), porumbul (-67,3%) și semințe din floarea soarelui (-45,2%). În aceeași perioadă, cele mai mari majorări au înregistrat producția de hrișcă (+73,8%), cartofi (+68,4%) și secară (+24,5%).

Transportul în perioada respectivă a înregistrat creșteri, astfel au fost transportate mărfuri cu 16,0% mai mult f.p.s.a.p., și un parcurs față de anul precedent cu 15,7% mai mult. Transportul de pasageri în perioada respectivă a înregistrat o diminuare semnificativă cu 49,3% față de anul 2019.

Cifra de afacere totală a comerțului predestinat populației în perioada respectivă s-a redus cu 6,9% ca urmare a reducerii cifrei de afacere a comerțului cu amănuntul cu 3,9%, a cifrei de afacere a produselor alimentare cu 29,8% și acordarea serviciilor populației cu 14,3%.

¹ Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: <http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskopolozhenii-pmr.html>. Din cauza implementării parțiale a standardelor internaționale la elaborarea statisticilor oficiale de către organul de statistică din regiunea transnistreană, precum și a accesului redus la meta date, comparabilitatea datelor cu cele elaborate de către BNS este limitată și este dificil de evaluat.

Capitolul II

PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Situația epidemiologică din țară și din lume și-a lăsat amprenta și asupra prețurilor, care deși sunt în ascensiune și-au încetinit ritmurile de creștere. Trendul descendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a menținut pe parcursul întregului an, fiind vizibil în special prin prisma evoluției prețurilor în expresie trimestrială și lunară, ca urmare a scăderii cererii interne și reducerii prețurilor la petrol pe piața internațională.

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2020 s-a plasat practic la limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 3,8%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,4%, produse nealimentare – 0,9%, servicii – 2,4% f.p.s.a.p.

Rata medie anuală a inflației pentru trimestrul IV, 2020 a constituit 1% coborând semnificativ sub limita inferioară a coridorului de variație a țintei BNM pe termen mediu. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației a decelerat cu 6,2p.p. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 2,8%, produse nealimentare – (-0,4%), servicii – 0,0% f.p.s.a.p.

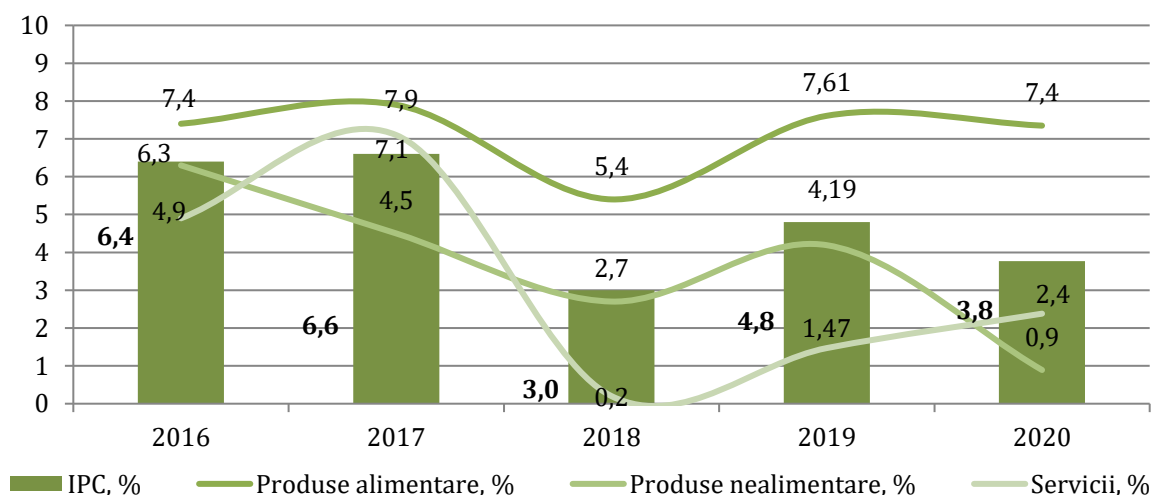

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică

În trimestrul IV 2020, prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 2,8% înregistrând o reducere a ritmului de creștere cu 8,9 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în trimestrul IV al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în octombrie – 4%, în noiembrie – 2,7%, în decembrie – 1,7%). În trimestrul IV al anului 2020 f.p.s.a.p., au crescut prețurile la fructe proaspete cu 12,3%, la legume

boboase cu 26,3%, la usturoi cu 14%, la ouă cu 16%, la ulei vegetal cu 15%. Diminuări de preț în această perioadă au înregistrat majoritatea legumelor, cartofii s-au ieftinit cu 27,9%, ceapa cu 29,8% și varza cu 26%.

La nivelul subgrupeii mărfurilor nealimentare, în trimestrul IV, 2020 indicele prețurilor de consum a avut o dinamică negativă, ritmul de creștere fiind de minus 0,4% f.p.s.a.p, în descreștere cu 5,2 p.p. față de nivelul aceleiași perioade a anului 2019 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a fost de: (-0,4%) în octombrie, de (-0,2 %) în noiembrie și de (-0,5%) în decembrie). Impact deflaționist au avut și micșorarea prețurilor la combustibili cu 9,1%, la televizoare cu 4,2%, la frigider și mașini de spălat cu 3,6% și 2,8%, corespunzător f.p.s.a.p. Totuși la unele produse în această perioadă au fost înregistrate și creșteri de preț. S-au scumpit autoturismele cu 8,9%, articolele de galanterie cu 2,7%, țesăturile, țigările, mobila cu cca 2% f.p.s.a.p.

Prețurile la servicii în perioada vizată, au înregistrat o evoluție similară subgrupeii mărfurilor nealimentare. În trimestrul IV al anului 2020 valoarea ratei de creștere a prețurilor la servicii a fost zero f.p.s.a.p ceea ce reprezintă o scădere cu 3,5p.p. față de nivelul indicatorului respectiv în anul 2019. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la servicii în lunile octombrie, noiembrie, decembrie au fost de 0,6%, -0,2% și -0,3% corespunzător. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul IV al anului precedent semnificativ a crescut prețul la serviciile de transport de auto de pasageri – cu 25%. Creșteri au înregistrat și prețurile în alimentația publică cu 2,5% și la serviciile de chirie cu 7,6% f.p.s.a.p.

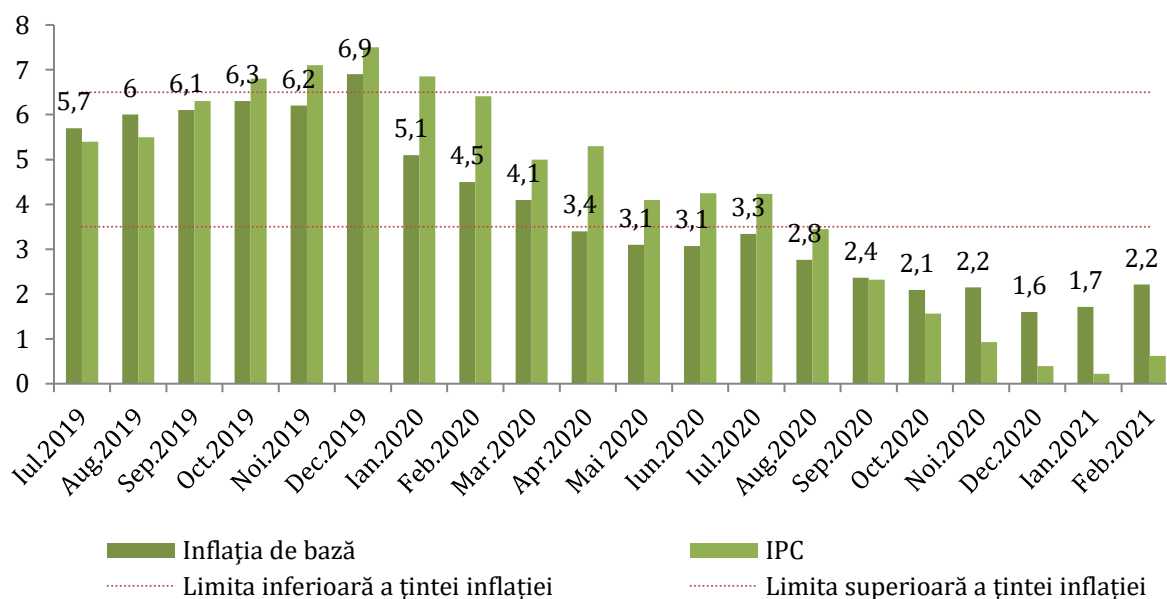

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Rata inflației de bază în anul 2020 a constituit 3% f.p.s.a.p. fiind în scădere cu 2,5p.p. Similar IPC pe parcursul anului 2020 inflația de bază s-a menținut pe trend descendent, ca urmare a presiunilor dezinflaționiste din partea prețurilor la produsele de import și scăderea cererii agregate în condițiile perioadei pandemice.

În perioada octombrie-decembrie 2020, indicele inflației de bază a constituit 2% f.p.s.a.p., în creștere față de aceeași perioadă a anului 2019 cu 4,5p.p. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele valori: în octombrie – 2,1%, în noiembrie – 2,2% și în decembrie – 1,6%.

Pe fundalul diminuării cererii interne și evoluției monedei naționale dintre componentele inflației de bază cu cea mai simțitoare scădere a cererii interne au fost îmbrăcămintea, încălțăminte, articolele de uz casnic etc. La o dinamică moderată a inflației de bază pe viitor ne indică menținerea situației incerte în țară și în lume datorită impactului COVID-19 asupra economiei și a veniturilor populației. Totuși, ajustarea accizelor la țigări la începutul anului 2021 și fluctuația cursului de schimb va determina pe viitor presiuni inflaționiste.

Prețurile producției industriale înregistrează creșteri acestea reprezentând o măsură a prețurilor solicitate de către producători pentru produsele sau serviciile livrate în primul stadiu de comercializare. În trimestrul IV prețurile producției industriale au avansat cu 3,1%, față de aceeași perioadă anului anterior, ritm crescut față de cel înregistrat în trimestrele precedente.

În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări de prețuri f.p.s.a.p.: industria extractivă – 1,7%, industria prelucrătoare – 4,3%, sectorul energetic –(-10,8%). Contribuție sporită la creșterea prețurilor producției industriale continuă să exercite prețurile industriei prelucrătoare ca urmare a majorării prețurilor în industria alimentară și în cea a fabricării substanțelor și produselor chimice. Creșterea prețurilor la produsele chimice s-a realizat sub presiunea cererii sporite, determinate de situația epidemiologică din țară, necesitatea crescută de dezinfectanți și alte substanțe chimice protectoare.

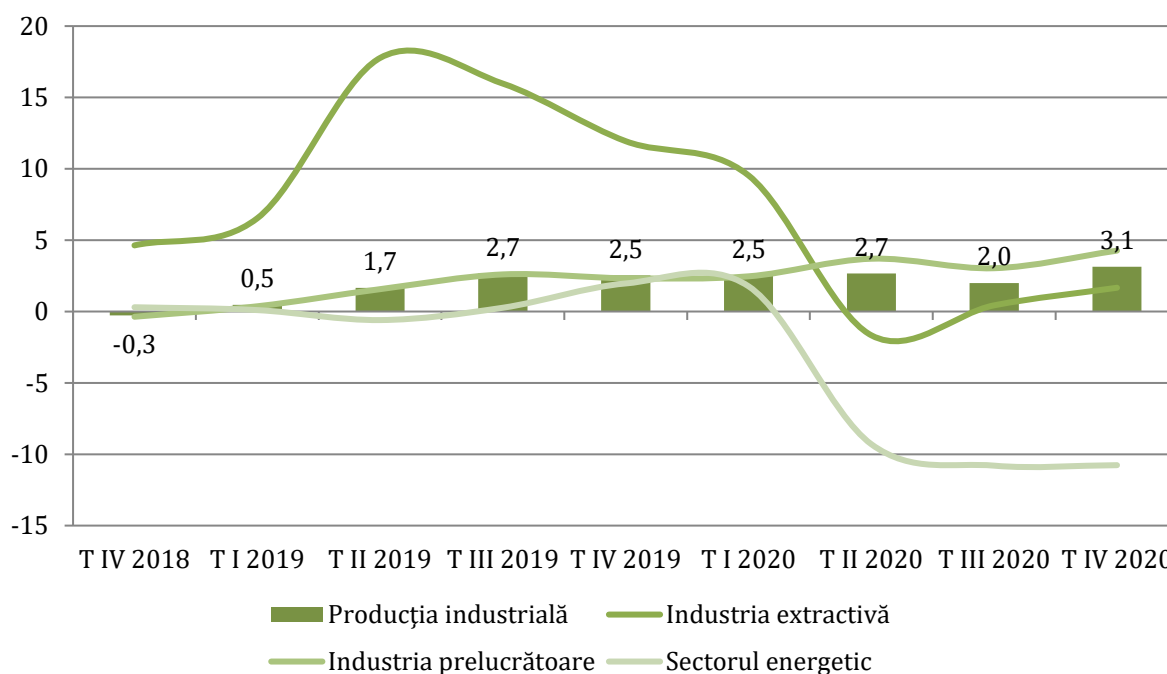

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Condițiile climaterice adverse au determinat scăderea ofertei de produse agricole și au favorizat creșterea semnificativă a prețurilor din acest sector. Prețurile la produsele agricole au fost în ascensiune pe parcursul întregului an. Indicele prețurilor la produsele agricole în trimestrul IV, 2020 a constituit 30,9% față de perioada similară a anului precedent. Majorarea prețurilor la produsele agricole este în măsură să genereze presiuni pro-inflaționiste pe viitor cu impact asupra prețurilor la produsele alimentare.

La majorarea prețurilor la produsele agricole au contribuit în special prețurile la produsele vegetale, care în perioada de referință au crescut cu 40,7% f.p.s.a.p. Produsele animaliere la rândul său și-au redus ritmul de creștere înregistrând valori negative de 9,5% comparativ cu perioada similară a anului trecut.

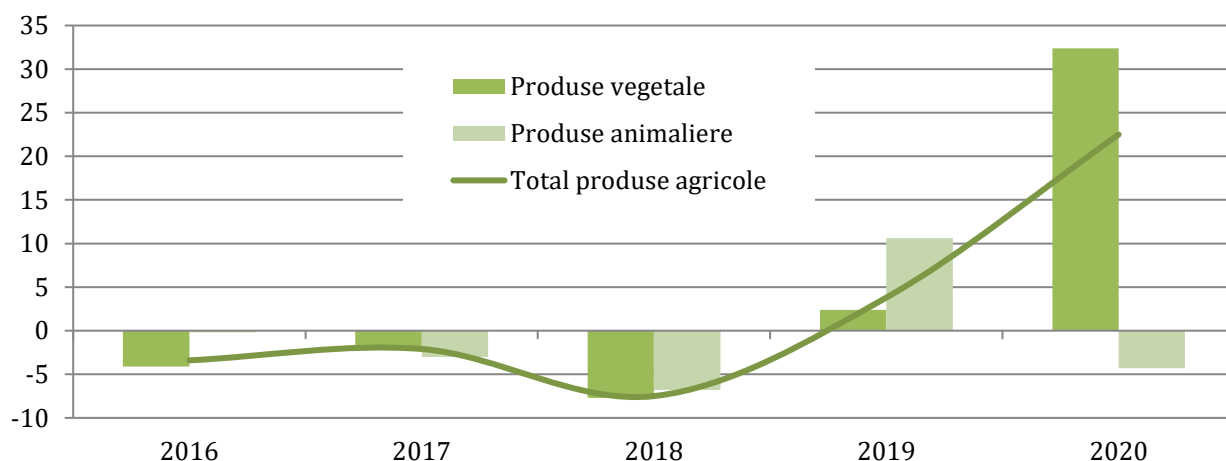

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Sectorul agrar fiind unul din sectoarele primordiale ale economiei naționale, creșterea prețurilor pe această filieră ar putea fi considerată drept încurajatoare pentru agricultori, dacă nu ar fi condiționată de diminuarea cantității de produse generate.

Rate de schimb

Pe parcursul anului 2020 rata de schimb a monedei naționale s-a menținut pe o traiectorie ascendentă față de principalele valute de referință, însă o dată cu implementarea unor planuri de redresare a economiei UE și intervențiile BNM pe piața valutară internă, moneda națională spre sfârșitul anului a mai cedat din poziții.

În 2020, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,3 MDL/USD și 19,7 MDL/EUR. Per ansamblu, pe parcursul anului leul s-a apreciat în raport cu dolarul SUA cu 1,6 la sută în termeni nominali și cu 4,3 la sută în termeni reali. Față de moneda unică europeană, moneda națională s-a depreciat cu 0,1 la sută în termeni nominali și s-a apreciat cu 2,7 la sută în termeni reali.

În trimestrul IV 2020, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,1 MDL/USD și 20,4 MDL/EUR, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 1,9% față de dolarul SUA și depreciindu-se cu 5,7% față de moneda unică europeană.

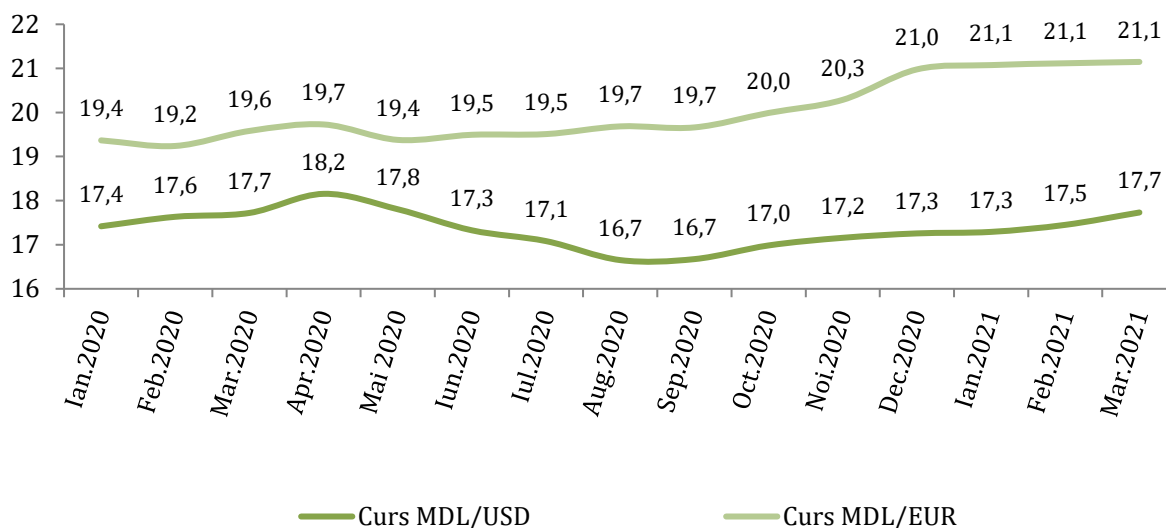

Figura 2.1.5. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Deprecierea monedei naționale spre sfârșit de an s-a produs pe fundalul creșterii cursului valutar de schimb al monedei EUR față de dolarul SUA pe plan internațional și intervențiilor considerabile ale BNM pe piața valutară internă în calitate de cumpărător de valută.

Fluctuațiile cursului nominal de schimb a monedei naționale precum și situația economică complicată din lume care a lovit inclusiv și țările dezvoltate, și-au lăsat amprenta și asupra cursului real de schimb a monedei naționale. În trimestrul IV, 2020 leul moldovenesc în termeni reali comparativ cu p.s.a.p. iar în trimestrul IV, moneda națională s-a depreciat cu 0,1% față de USD și cu 8% față de moneda Euro față de p.s.a.p.

2.2. POLITICA MONETARĂ

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2020 s-a conformat acumulării unor presiuni dezinflaționiste nepronozate anterior de BNM, amplificate de riscurile și incertitudinile cauzate de situația epidemiologică din lume. Pe parcursul anului, BNM a intervenit activ pentru facilitarea condițiilor monetare și stimularea creșterii volumului de împrumuturi bancare prin scăderea treptată a ratelor de politică monetară, îngustarea coridorului simetric format în jurul ratelor dobânzilor la facilitățile permanente, diminuarea decalajului dintre cele două rate ale rezervelor obligatorii din mijloace atrase de bănci. În vederea asigurării securității financiare a țării BNM și-a fortificat esențial activele oficiale de rezervă.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul IV, 2020 BNM după diminuarea în mai multe etape a ratei dobânzii de politică monetară pe parcursul anului până la nivelul de 2,75% în septembrie, a mai micșorat-o încă o dată cu 0,1 p.p. în luna noiembrie. Astfel rata de bază a la finalul anului 2020 a fost de 2,65%, rata dobânzii la creditele overnight a constituit 5,15% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 0,15%, acestea fiind cele mai mici rate de politică monetară operate în istoria țării.

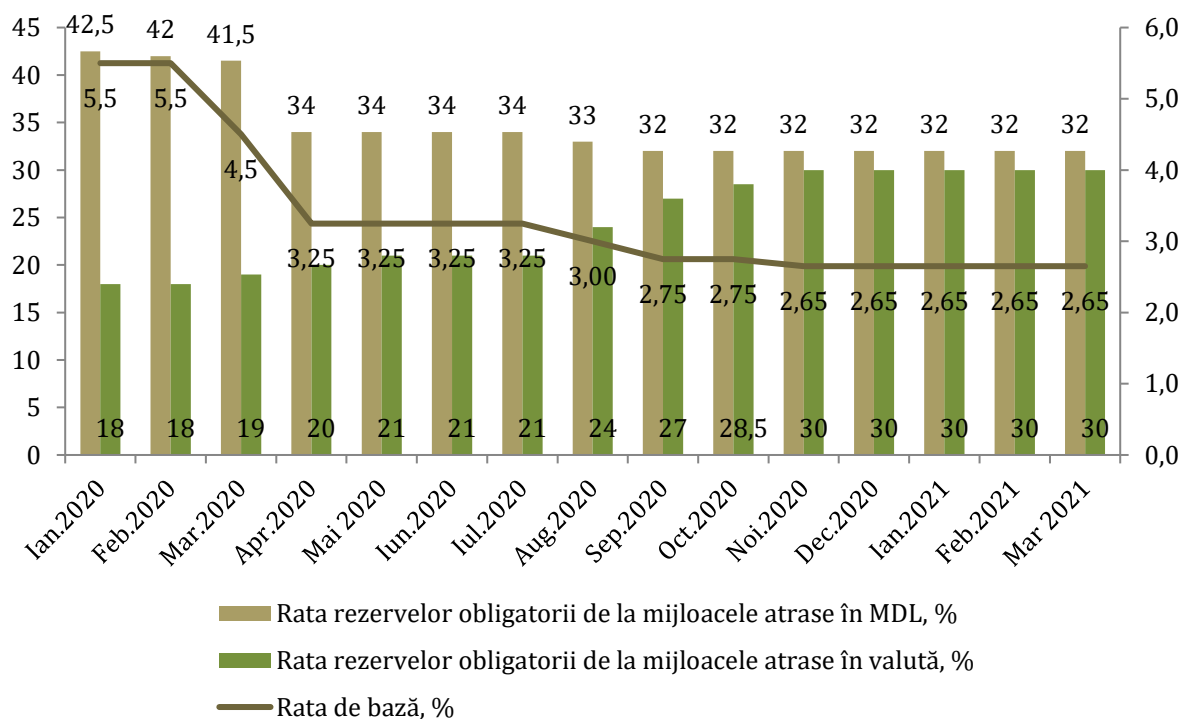

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Toate deciziile BNM în această perioadă tind să întărească capacitatea economiei naționale de a face față unor eventuale evoluții economice adverse, să stimuleze cererea agregată și să mărească capacitatea de cumpărare a populației, pentru menținerea unui ritm optim al evoluției prețurilor.

Rezervele obligatorii

Cota procentuală a rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în MDL a scăzut pe parcursul anului 2020 cu 10,5 p.p. de la 42,5% la 32%. Scăderea ratei la rezervele menținute în bănci urmărește sporirea capacității băncilor comerciale de a crea masă monetară suplimentară necesară economiei.

Totodată, în vederea încurajării operațiunilor de intermediere în monedă națională în detrimentul celor în valută, în perioada vizată rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a fost majorată cu 14 puncte procentuale, de la începutul anului curent. În luna noiembrie, 2020 această rată a ajuns la un nivel de 30%.

Ținând cont de informațiile oferite de BNM precum și evoluția ulterioară a ratelor la rezervele obligatorii se observă o tendință de echilibrare a nivelului acestora cu scopul de a facilita intermedierea financiară în moneda națională. Ceea ce ne permite să presupunem că la începutul anului viitor se așteaptă o egalare a ratelor pentru ambele clase de rezerve obligatorii la un nivel de circa 30% din fondurile atrase.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul IV al anului 2020 BNM a continuat cu o periodicitate de 14 zile să efectueze operațiuni de piață deschisă, acesta fiind un instrument principal al ajustărilor lichidităților sistemului bancar.

Pe parcursul trimestrului IV, 2020 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare a scăzut ușor față de perioada similară a anului precedent (în scădere cu 0,51 mld. MDL) și a constituit 6,07 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna decembrie 2020, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 6,3 mld. MDL.

Intervențiile pe piața valutară

În trimestrul IV, 2020 BNM a intervenit pe piața valutară în special în calitate de cumpărător de valută. Intervențiile BNM în această perioadă au ca scop injectarea de masă monetară suplimentară în economie, pentru stimularea cererii interne, consumului și diminuarea presiunilor dezinflaționiste. Volumul procurărilor de valută în trimestrul IV, 2020 a constituit în sumă circa 139 mil.USD.

**Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară
în perioada ianuarie 2020 – februarie 2021**

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2020	0	0
Februarie 2020	0	0
Martie 2020	0,36	114,6
Aprilie 2020	3,35	55,92
Mai 2020	25	0
Iunie 2020	22	0
Iulie 2020	48	0
August 2020	28	0
Septembrie 2020	29,6	0
Octombrie 2020	68,86	0
Noiembrie 2020	30	0
Decembrie 2020	41	0
Ianuarie 2021	1,5	0
Februarie 2021	3,1	0

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Nivelul rezervelor oficiale de la începutul anului 2020 rămâne conform tuturor cerințelor de adecvare, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii și este în creștere constantă.

Rezervele oficiale la sfârșitul trimestrului IV, 2020 s-au majorat cu 725 mil.USD față de perioada similară a anului precedent și au constituit 3784 mil.USD. Majorarea volumului rezervelor a fost realizată în mare parte din contul majorării volumului de rezerve valutare deținute de bănci la BNM, cumpărarea de valută de piața internă, obținerii de suport financiar sub formă de granturi și proiecte investiționale din partea FMI, UE etc. În aceste condiții, BNM dispune de toate pârghiile necesare pentru menținerea și în continuare a unei politici monetare relaxate necesare pentru încurajarea agenților economici să se crediteze și să investească în economie.

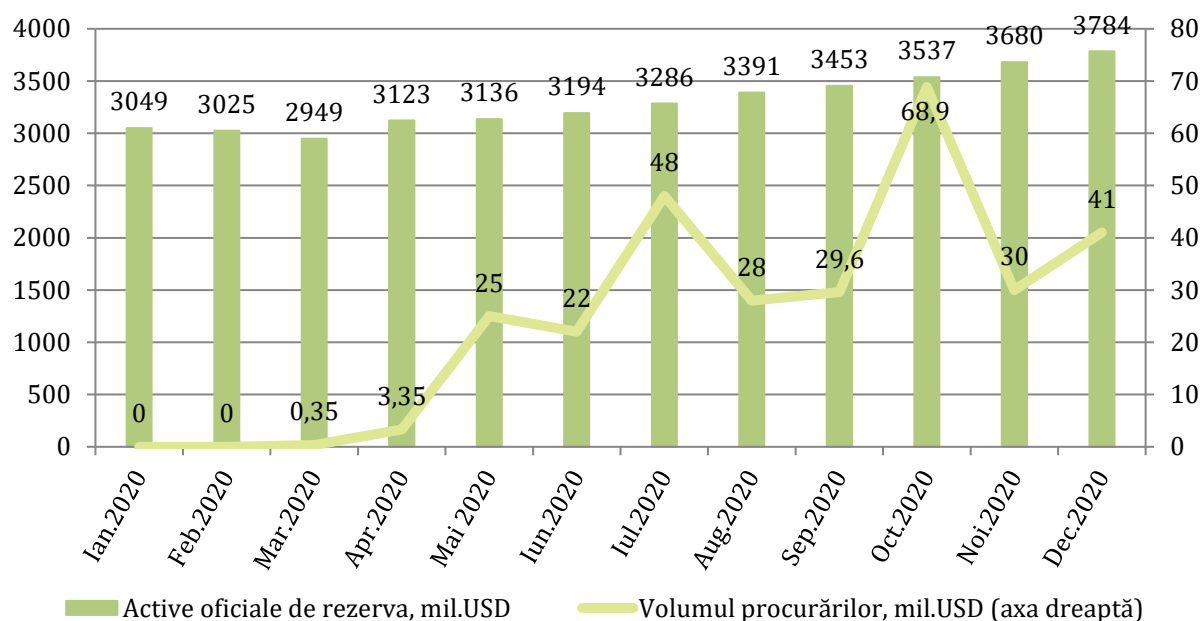

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Indicatorii monetari

Relaxarea condițiilor monetare în condițiile contractării activității economice și diminuării majorității indicatorilor macroeconomici a impulsionat accelerarea ritmului de creștere a monetare în anul 2020.

Stocul agregatelor monetare la data de 31.12.2020, comparativ cu datele înregistrate la data de 31.12.2019 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 29,9 % și a constituit aproximativ 29,8 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 29,7% și a atins un nivel de 55,3 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 20,2%, și a constituit cca 75,9 mld. MDL;
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 19,7% și s-a cifrat la 107,6 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului IV al anului 2020, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de cca 18,8% f.p.s.a.p. și a constituit 55,6 mld. MDL.

La finalul trimestrului IV, 2020 urmărim o sporire a volumului de masă monetară în monedă națională în special pe seama depozitelor la vedere.

Astfel, la 31.12.2020 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 27,6%; depozite la vedere – 23,7%; depozite la termen – 19,1% și depozite în valută – 29,5%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului IV al anului 2019, menționăm o reducere a ponderii depozitelor la termen cu 3,7 p.p. și a depozitelor în valută cu 0,3 p.p., și o creștere a ponderii agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere în monedă națională cu 2,2 p.p. și 1,8 p.p. corespunzător.

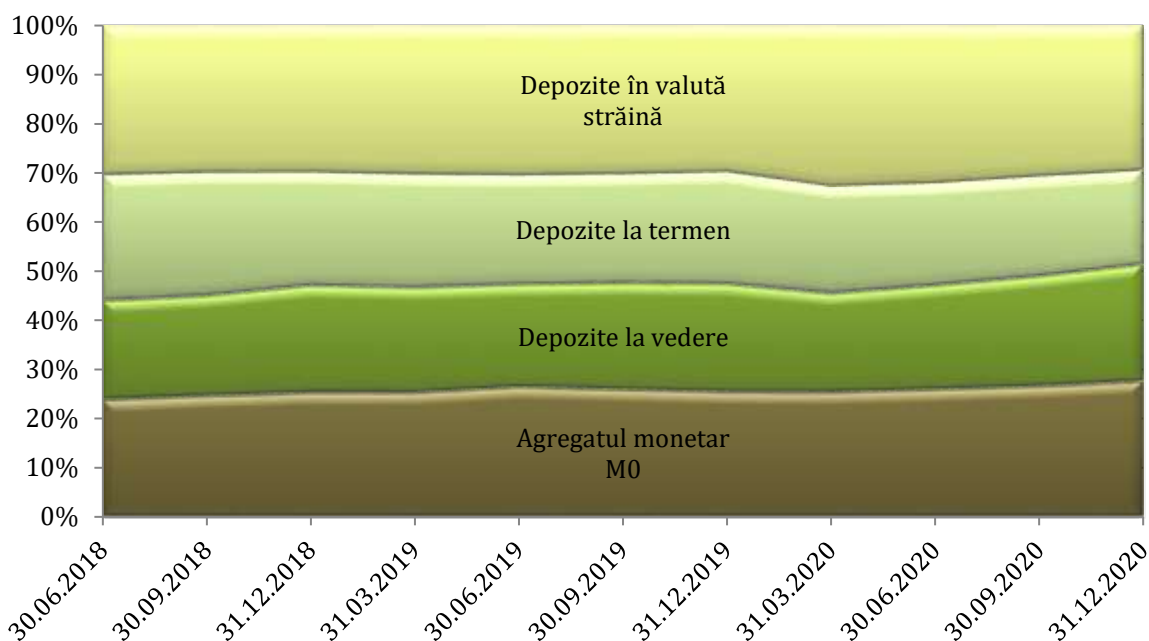

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Sporirea volumului de masă monetară în special din contul majorării depozitelor la vedere și banilor în circulație demonstrează existența unei incertitudini macroeconomice sporite și sporirii înclinației marginale spre consum. Ceea ce reduce posibilitățile băncilor de a oferi credite investiționale pe termen lung economiei, credite necesare unei relansări și creșteri ulterioare.

Prețuri, rate de schimb și politica monetară în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În contextul stagnării economiei, scăderii cererii investiționale și de consum, anul 2020 s-a caracterizat printr-o încetinire a inflației, care a scăzut la cel mai mic nivel din ultimii 10 ani - 1,5% (4,7% în 2019). Inflația de bază s-a situat la nivelul de 0,9% (respectiv 2,0%). Cu toate acestea, așteptările inflaționiste din 2020 au fost în general mai mari decât în anul precedent și au depășit semnificativ creșterea medie a prețurilor de consum.

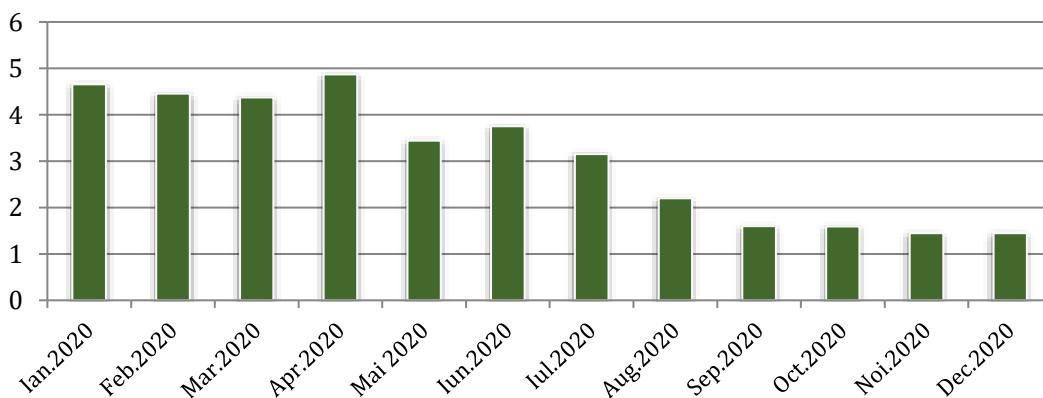

Figura 2.2.4. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %

Sursa: Calculat de autor în baza datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru

Pe parcursul întregului an ritmului de creștere a ratei anuale a inflației s-a diminuat și menținut relativ constant. Astfel în trimestrul IV 2020, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent IPC scăzut cu 3,5 p.p. și a constituit 1,5%.

Pe parcursul anului 2020 Banca Centrală a regiunii din partea stângă a râului Nistru a menținut nivelul cursul fixat al dolarului SUA neschimbat, la un nivel de 16,10 RUB/USD.

Cursul mediu nominal de schimb RUB/EUR, pe piața valutară internă a regiunii din partea stângă a râului Nistru la finalul anului 2020 scăzut cu 9,5% f.p.s.a.p., până la 19,57 RUB.

Strategia de politica monetară a băncii centrale din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru se bazează pe principiul depășirii crizei economice din regiune și menținerea stabilității sistemului financiar prin promovarea unei politici monetare bazate pe țintirea cursului valutar de schimb.

Pe parcursul anului 2020, în condițiile unor procese inflaționiste moderate în regiune, rata de refinanțare a băncii centrale s-a menținut la nivelul de 7%. Rata rezervelor obligatorii a fost menținută la nivelul de 12% pentru sursele atrase în valută străină și de 15% pentru cele atrase în ruble.

Sectorul monetar al regiunii din partea stângă a râului Nistru în 2020 s-a caracterizat printr-o creștere a ofertei de bani agregate, datorită extinderii ofertei de bani atât în monedele naționale, cât și în monedă străină. O creștere a volumului tranzacțiilor fără numerar și o creștere a disponibilității financiare a serviciilor bancare au contribuit la reducerea substanțială cotei de numerar în circulație la minimum în ultimii ani.

La sfârșitul trimestrului IV, 2020, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 10456 mil. ruble (echivalentul a cca. 9779,5 MDL¹), înregistrând un spor de aproximativ 12,2%, comparativ cu volumul ofertei monetare înregistrat la sfârșitul anului precedent.

La 01.01.2021 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 12,2%; cvasimoneda – 22,7%; masă monetară în valută străină – 65%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, la sfârșitul trimestrului IV al anului 2020 a ponderea masei monetare în valută a crescut cu 1,9%.

¹Calculat conform cursului oficial de schimb al CBPMR la data de 01.01.2021, <http://www.cbpmr.net/?kv=1&lang=ru>

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În contextul crizei coronavirusului (COVID-19) și constrângerile sectorului financiar din ultimii ani, lăasă amprentă negativă și în anul bugetar 2020. În anul 2020, veniturile bugetului public național au avut o scădere de 0,5% f.p.s.a.p., iar ponderea cheltuielilor au fost atribuite preponderent cheltuielilor sociale (68,7%) și s-a cheltuit mai mult cu 11% față de p.s.a.p. Cât privește datoria publică, la finele anului 2020, se observă o creștere moderată cu 26,1% față de sfârșitul anului 2019, înregistrând suma de 72636,3 mil.MDL. Ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31.12.2020, a constituit 35,2%, înregistrând o majorare cu 7,8 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2019.

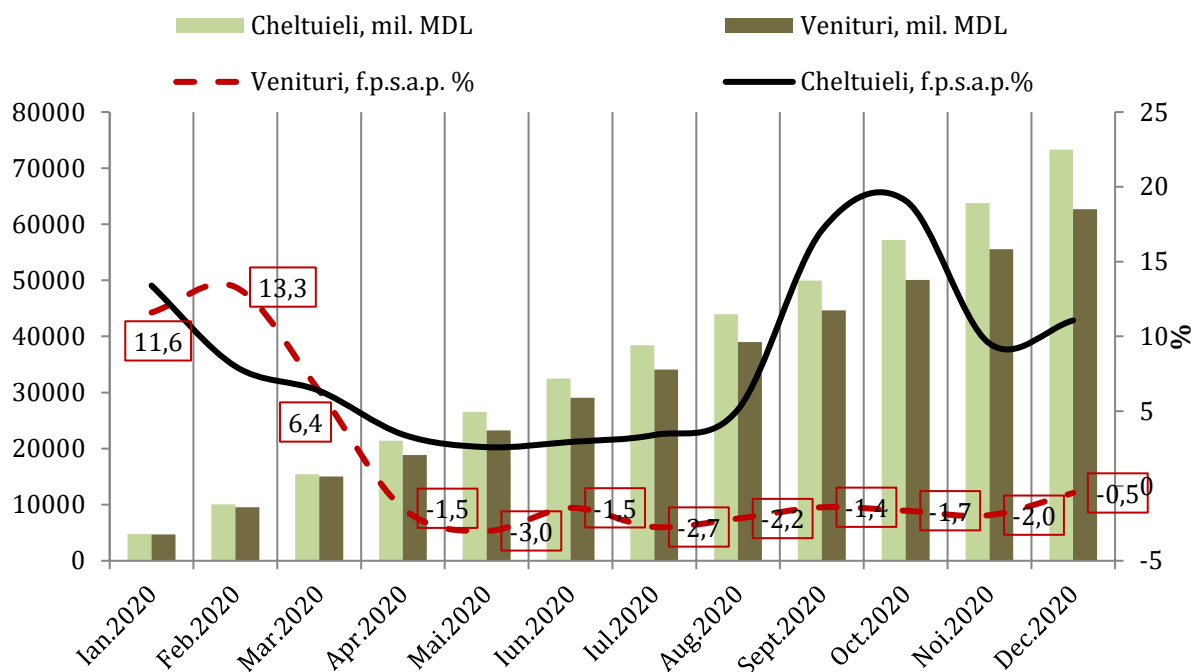

Figura 3.1.1. Dinamica veniturilor și a cheltuielilor publice în anul 2020-2021, mil. MDL, %
Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Ritmul de creștere al veniturilor bugetului public național a fost inferior dinamicii cheltuielilor publice în anul 2020. Astfel, veniturile bugetului public național au înregistrat descreșteri, cu 0,5% mai puțin decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2019. În anul 2020, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 62655,3 mil. MDL, în descreștere cu 293,9 mil. MDL sau în termeni nominali cu 0,5% comparativ cu perioada similară a anului 2019. La micșorarea încasărilor bugetului public în anul 2020, au contribuit impozitele și taxe, care au însumat suma de 39752,2 mil. MDL, în scădere cu 0,7% și granturi primite au scăzut cu 60% f.p.s.a.p. Iar, contribuțiile și prime de asigurări au înregistrat creșteri cu 4,5%, (însumând 19235,1 mil. MDL) și la categoria alte venituri s-au înregistrat creșteri cu 4,5% în sumă de 3018,3 mil. MDL, față de perioada similară a anului 2019. Cea mai mare contribuție la formarea veniturilor le au impozitele și taxe pe mărfuri și servicii cu o pondere de 45% (28142,3 mil. MDL) și impozitele pe venit cu o pondere de 15% din

veniturile totale (7% impozitele din venitul persoanelor fizice și 8% venitul persoanelor juridice) iar accize au însumat 6468,8 mil. MDL cu o pondere de 10,3%. Un fapt important este de menționat, la poziția accize la mărfurile produse pe teritoriul Republicii Moldova au avut o creștere de 3% și accize la mărfuri importate au crescut cu 4% f.p.s.a.p. Respectiv și impozitul pe bunurile imobiliare a constituit 357,2 mil. MDL în creștere cu 4,1% față de decembrie 2019. Reduceri s-au înregistrat la impozitul pe proprietate constituind la 31.12.2020 – 582,4 mil. MDL în scădere cu 0,4% f.p.s.a.p.

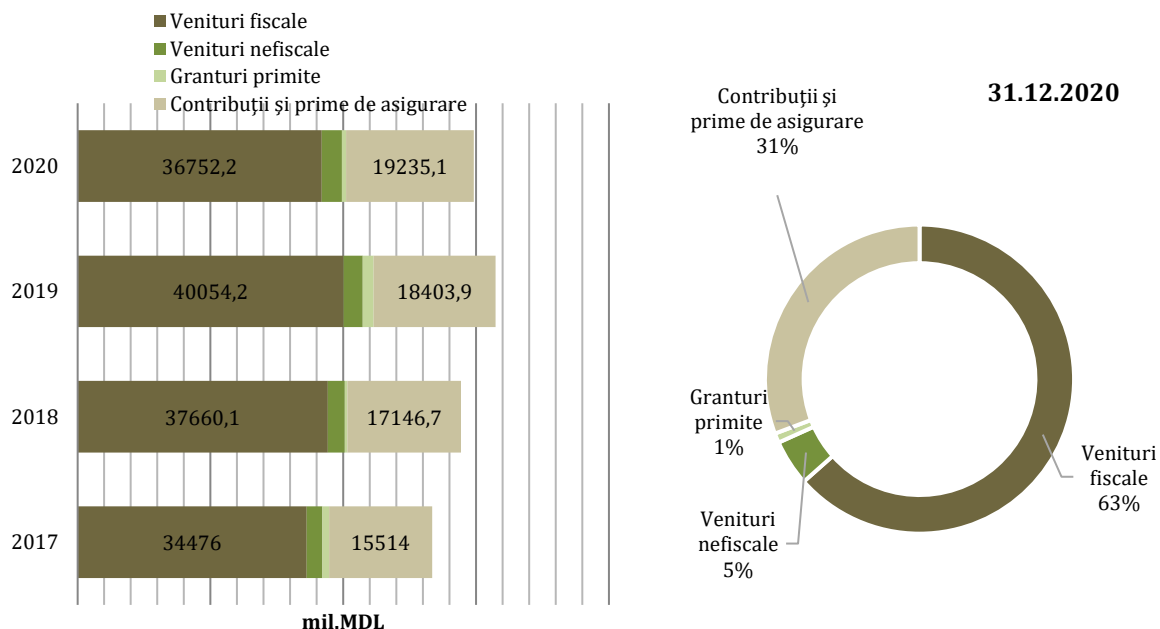

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2017-2020, mil. MDL, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În anul 2020, veniturile nefiscale au constituit 3018,3 mil. MDL sau cu 4,5% mai mult față de perioada similară al anului 2019. Respectiv, au crescut componentele acestuia: „Venituri din proprietate” cu 55% (însumând 688,2 mil. MDL) și „Donații voluntare” cu 53,7% (181,4 mil. MDL), iar componenta „Amenzi și sancțiuni” a scăzut cu 24% f.p.s.a.p., (282,4 mil. MDL). În perioada analizată a anului curent am putut asista la o creștere a contribuțiilor și prime de asigurări obligatorii cu 1,8% f.p.s.a.p. Respectiv, la data de 31.12.2020 acestea au constituit suma de 19235,1 mil. MDL. De altfel, se observă o creștere ușoară a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii cu 5% f.p.s.a.p. și respectiv a primelor pentru asigurările obligatorii de asistență medicală cu 4% f.p.s.a.p.

În anul 2020 din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au constituit o pondere de 43%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat – 27%, respectiv, veniturile din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 10% și veniturile din bugetele locale – 20%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 38505,7 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 35777,2 mil. MDL, granturi – 624,2 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN – 16,6 mil. MDL și alte venituri – 2087,7 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2019, veniturile totale ale bugetului de stat s-au micșorat cu 3,6%, în urma reducerii veniturilor generale și colectate cu 2% f.p.s.a.p.

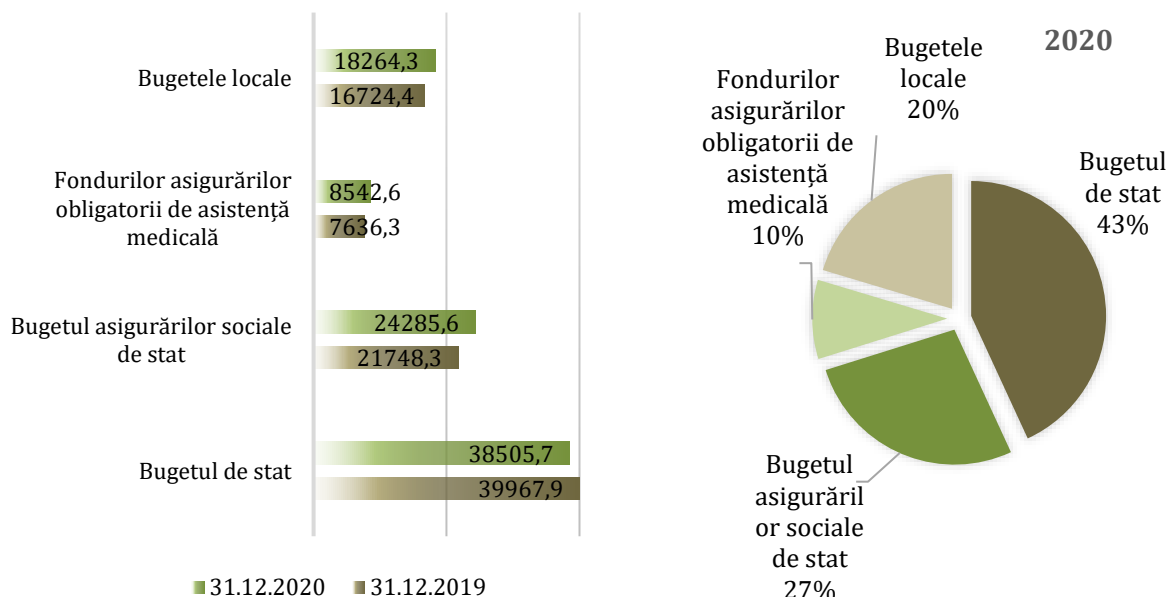

Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în anul 2020, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 24285,6 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 11,7% (2537,3 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 8542,6 mil. MDL, în creștere cu 11,9% (906,3 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Veniturile totale ale bugetelor locale în anul 2020, au constituit 18264,3 mil. MDL în creștere cu 9,2% (1539,9 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 3975 mil. MDL. Iar, transferul de la bugetul de stat au constituit în sumă de 13617,9 mil. MDL cu 10,5% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

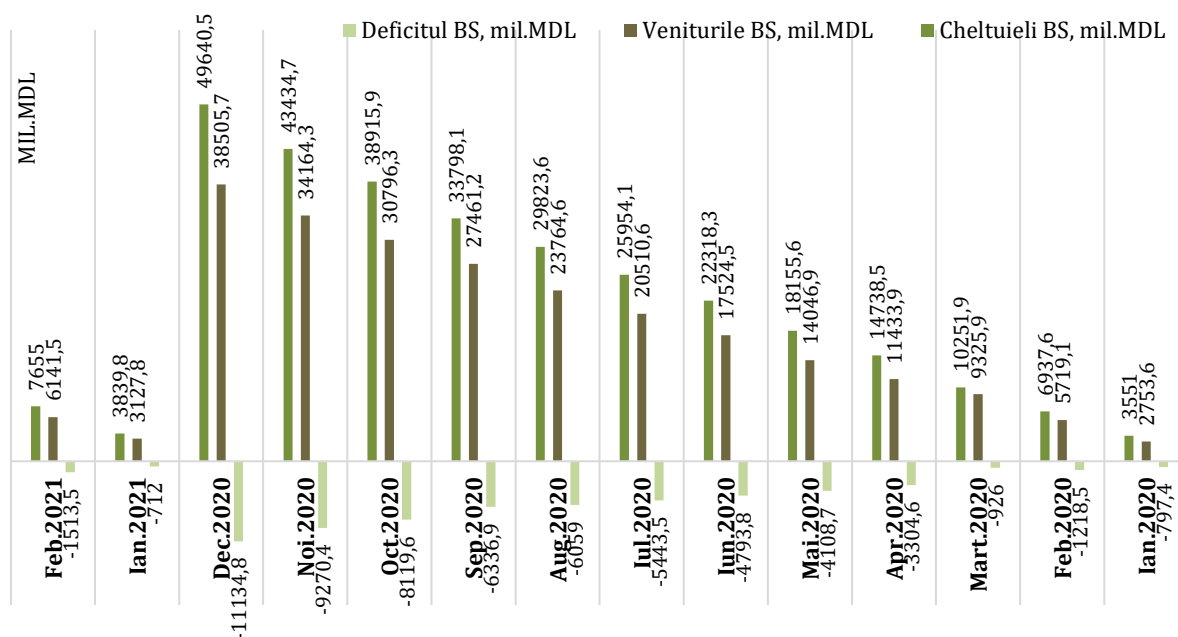

Figura 3.1.4. Executarea bugetului de stat în anii 2020-2021, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În anul 2020, cheltuielile realizate din BPN au înregistrat o creștere de 11,1% f.p.s.a.p., susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale (cu o pondere de 68,7% din valoarea totală a cheltuielilor). Partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2020 s-a realizat în sumă de 73274,9 mil. MDL, fiind în creștere cu 11,1% comparativ cu perioada similară a anului 2019. În anul 2020, executarea cheltuielilor bugetului public național s-a atribuit următoarelor componente:

- ✓ servicii de stat cu destinație generală însumând 6595,9 mil.MDL, în creștere cu 6,7% f.p.s.a.p.;
- ✓ apărare națională a constituit 650,2 mil. MDL, în creștere cu 6,4%, f.p.s.a.p.;
- ✓ ordine publică și securitate națională însumând 4770,4 mil. MDL, în creștere cu 10,4%, f.p.s.a.p.;
- ✓ servicii în domeniul economiei a constituit 8885,6 mil. MDL, în creștere cu 23,3%, f.p.s.a.p.;
- ✓ protecția mediului a constituit 253,7 mil. MDL, în creștere cu 53,8%, f.p.s.a.p.;
- ✓ gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale a constituit 1780,3 mil. MDL, în creștere cu 14,7% f.p.s.a.p.;
- ✓ ocrotirea sănătății însumând 9990,1 mil.MDL în creștere cu 15,7% f.p.s.a.p.;
- ✓ cultură, sport, tineret, culte și odihnă a însumat 1733,2 mil.MDL în scădere cu 6% f.p.s.a.p.;
- ✓ protecția socială a constituit suma de 26032,3 mil.MDL în creștere cu 11,5% f.p.s.a.p.;
- ✓ învățământ a însumat 12583,2 mil.MDL în creștere cu 3,8% f.p.s.a.p.

Per ansamblu, ponderea cheltuielilor publice în anul 2020 nu a generat mari schimbări față de anul 2019. Prin urmare, cheltuielile de ordin social (învățământ, cultură, ocrotirea sănătății, protecția socială) au însumat în anul 2020 – circa 50338,8 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 68,7% (mai puțin cu 1 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

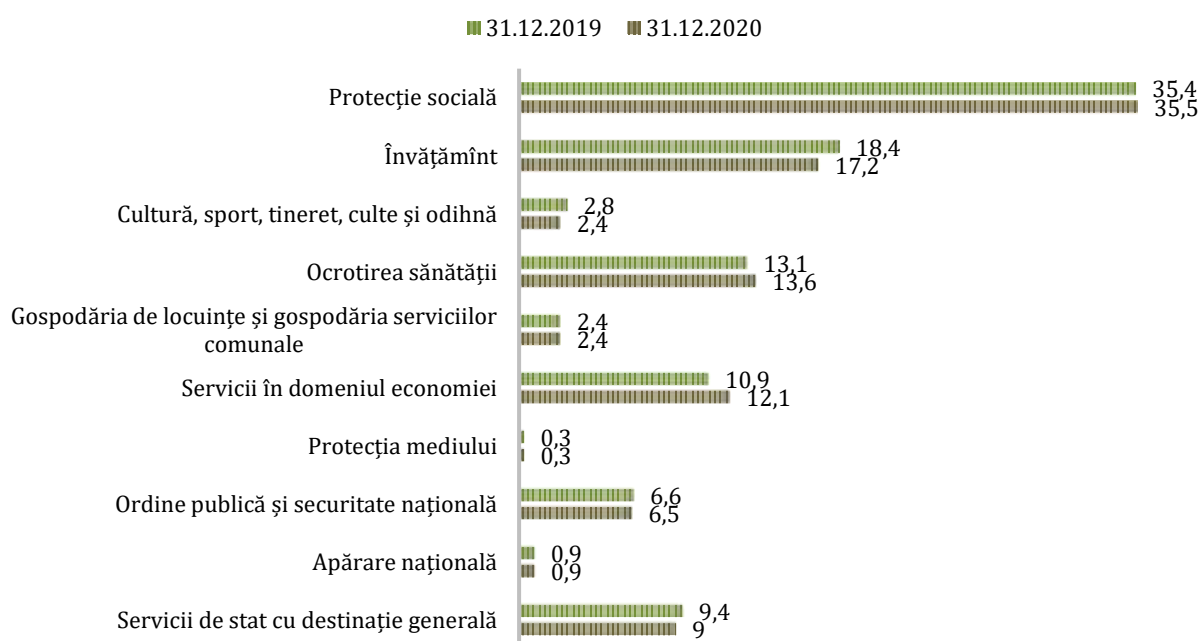

Figura 3.1.5. Structura cheltuielilor în BPN în perioada 2019-2020, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Creșterea deficitului bugetar de 3,5 ori în anul 2020 f.p.s.a.p. Executarea bugetului public național în anul 2020 a fost înregistrat un deficit în mărime de 10619,6 mil.MDL, majorându-se de 3,5 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldurile în conturile bugetului public național, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2020 s-au majorat cu 7593,2 mil. MDL.

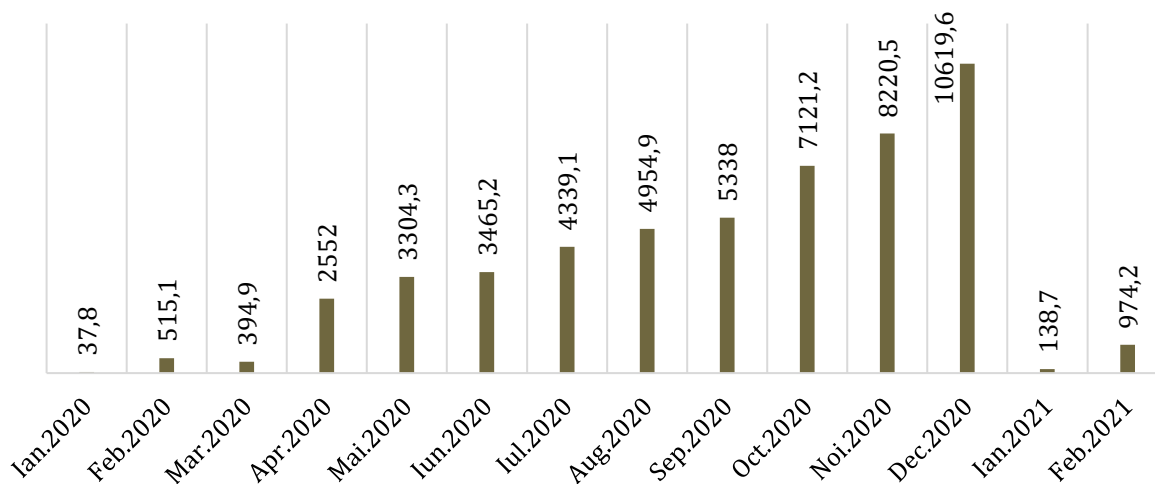

Figura 3.1.6. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Pe parcursul anului 2020, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (35,2%) cu 7,8 p.p. f.p.s.a.p. La 31.12.2020, soldul datoriei sectorului public a constituit 72636,3 mil.MDL, în creștere cu 26,1% față de sfârșitul anului 2019. Această majorare a condus la creșterea soldului datoriei publice internă până la 30804,2 mil. MDL și a datoriei externe până la 41832,1 mil. MDL. Conform datelor privind PIB-ul pentru anul 2020, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31.12.2020, a constituit 35,2%, înregistrând o majorare cu 7,8 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2019. Majorarea soldului datoriei sectorului public la 31 decembrie 2020 în comparație cu sfârșitul anului 2019 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală până la 67820,7 mil. MDL și soldului datoriei a întreprinderilor din sectorul public până la 1835,4 mil. MDL.

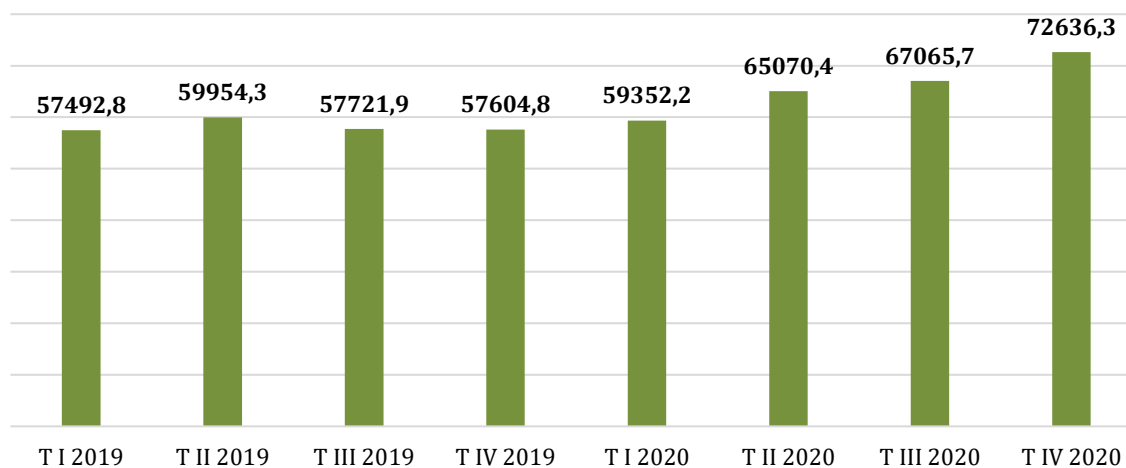

Figura 3.1.7. Datoria sectorului public, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În anul 2020, datoria externă publică și public garantată s-a majorat cu 26,6% f.p.s.a.p. și a constituit 29,1% din totalul datoriei externe, însumând 2430,27 mil. USD. Astfel, structura pe creditori a datoriei externe publice, principalul creditor al statului a rămas Grupului Băncii Mondiale cu o pondere de 32,6% din total, urmat de FMI cu 25,5% și BEI cu 16,9%. Prin urmare, datoria externă privată negarantată a însumat 5 927,46 mil. USD, majorându-se cu 7,8% f.a.p. Cea mai mare parte a

soldului datoriei externe brute îi revine datoriei pe termen lung, care a constituit 5972,68 mil. USD la 31.12.2020, în creștere cu 13,3% f.a.p. Datoria externă pe termen scurt s-a majorat cu 11,1% pe parcursul anului 2020 și a constituit 2385,05 mil. USD la 31.12.2020.

Fluctuațiile leului moldovenesc față de principalele valute de referință ce formează datoria publică externă – USD și EURO ce vor crea presiuni asupra deservirii acestora (rambursarea sumelor principale și a serviciului datoriei de stat externă):

Tabel 3.1.1. Structura datoriei de stat pe valute la data de 31 decembrie 2020, % din total datorie de stat

Tipul valutei	XDR	USD	EURO	JPY	GBP	MDL
Cu descompunerea DST	-	13,9	33,1	4,0	2,5	43,1
Fără descompunerea DST	31,2	1,3	22,9	1,5	0,01	43,1

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 31.12.2020, a constituit 33,7% din PIB, înregistrând o creștere cu 8,9 p.p. în raport cu situația de la sfârșitul anului 2019.

La data de 31 decembrie 2020, soldul datoriei de stat a constituit 67820,7 mil. MDL, majorându-se cu 14998,7 mil. MDL sau cu 29,2% față de sfârșitul anului 2019, fiind influențat în special de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 9259 mil. MDL (38585,2 mil.MDL) dar și de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 6067,4 mil. MDL (29235,6 mil.MDL).

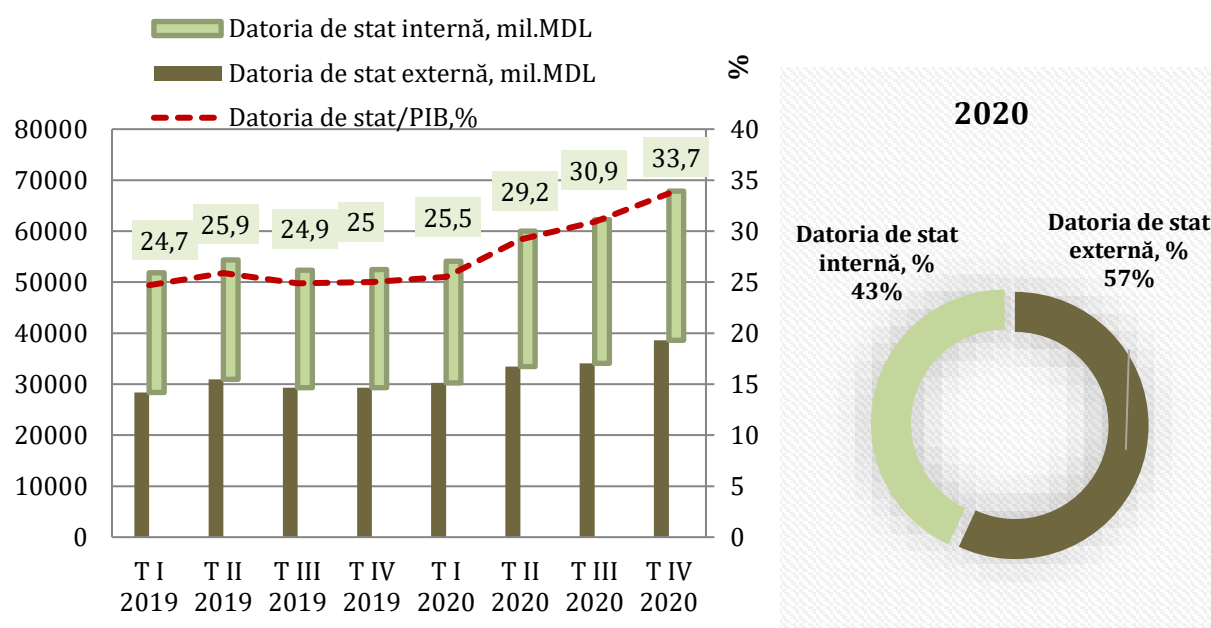

Figura 3.1.8. Dinamica și ponderea datoriei de stat în anul 2020

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

La data de 31.12.2020 perioada medie de maturitate pentru datoria de stat a constituit 7,3 ani, iar perioada medie de refixare – 6,3 ani. Majorarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației pozitive a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute pe parcursul anului 2020. Astfel, majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată preponderent de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

Conform datele oficiale ale Ministerul Finanțelor, în cadrul Programului de stat “Prima casă”, au beneficiat 5616 de peroane, dintre care 3865 sunt familii, iar 1751 sunt tineri necăsătoriți. Vârsta medie a solicitanților este de 31,4 ani. Valoarea medie a locuințelor procurate este de 606,25 mii lei. Din numărul total de locuințe procurate, 5250 sunt amplasate în zonele urbane, iar 366 - în zonele rurale. 5135 locuințe procurate sunt apartamente, iar 481 - case de locuit individuale. Suma totală a creditelor acordate de către bănci este de 2,84 miliarde MDL, iar valoarea totală a garanțiilor active constituie 1,42 miliarde MDL. Suma compensațiilor acordate din bugetul de stat pentru acoperirea parțială a cheltuielilor pe care le suportă beneficiarii pentru achitarea creditului ipotecar în cadrul Programului de stat „Prima casă” constituie 42,7 milioane MDL.

Finanțele publice în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În primele nouă luni ale anului 2020, **veniturile bugetului** regiunii din partea stângă a râului Nistru au constituit 721 mil. RUB, echivalentul a 770,8 mil. MDL¹, cu o ușoară scădere cu 6% f.p.s.a.p. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, veniturile planificate în regiunea transnistreană pentru nouă luni ale anului 2020 au fost încasate în proporție de 96,56%. Structura veniturilor bugetului este următoarea: veniturile fiscale – 93% din veniturile totale sau 667672 mil. RUB; veniturile nefiscale – 2,5% sau 18143 mil. RUB; veniturile fondurilor speciale -1,5% sau 11180 mil. RUB și veniturile din activități de antreprenoriale sau alte 9,1% sau 873,5 mil. RUB.

Cheltuielile bugetului regiunii au reprezentat în primele nouă luni ale anului 2020, suma de 2580,2 mil. RUB - echivalentul a 2413,2 mil. MDL. Volumul total al cheltuielilor publice s-a majorat comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 10,5% f.p.s.a.p. Analiza structurii cheltuielilor bugetului public din regiunea stângă a râului Nistru arată că cea mai mare pondere din totalul cheltuielilor o au cheltuielile pentru sănătate, în sumă de 164,9 mil. RUB, în creștere cu 35,3% f.p.s.a.p. Cheltuielile pentru ordinea publică și securitatea statului s-a majorat cu 14,3% și a constituit 398,2 mil. RUB, față de perioada similară a anului precedent. Cheltuielile pentru învățământ a regiunii transnistrene au constituit în primele nouă luni ale anului 2020 - 191,4 mil. RUB înregistrând o creștere cu 3% și o pondere de 7,4 % din totalul bugetului cheltuielilor.

3.2. SECTORUL BANCAR

În pofida perturbărilor înregistrate din ultimii ani și impactul pandemiei COVID-19, în anul 2020, per ansamblu sectorul bancar autohton înregistrează tendințe de stabilitate și accelerează procesul de digitalizare. Pe parcursul anului 2020, s-au înregistrat următoarele tendințe pozitive: consolidarea fondurilor proprii, creșterea activelor și portofoliului de credite, scăderea ponderii creditelor neperformante în portofoliul de credite și majorarea volumului depozitelor bancare. Gradul de concentrare și gradul de lichiditate bancară se menține în continuare la un nivel înalt fiind rezultatul politicii monetare promovate de BNM, care, în fond, are ca scop sterilizarea excesului de masă monetară în vederea menținerii țintei inflaționiste, dar afectează capacitatea băncilor de a credita. Totodată, sistemului bancar autohton a mers spre contextul consolidării, dar și ca urmare a strategiei de reducere a costurilor. Prin urmare, pe parcursul întregului an 2020, un număr de 10 sucursale și 44 de agenții bancare au fost închise iar 93 de salariați au fost angajați în sistem.

¹ Calcul efectuat la cursul oficial al Băncii Republicane Transnistrene la data de 01.01.2021 – 1 MDL=0,9353 RUB.

În anul 2020, Banca Națională a Moldovei a consolidat procesul de supraveghere prudencială a 11 bănci comerciale din Republica Moldova, urmărind respectarea cerințelor legale, în vederea prevenirii și limitării riscurilor specifice activității bancare. Astfel, B.C. „ENERGBANK” S.A. a fost supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie aplicat la data de 11.01.2019, ca urmare a constatării unui grup de persoane acționând concertat care a achiziționat și posedă o deținere calificată în capitalul social al băncii în mărime de 52,55% fără aprobarea prealabilă scrisă a BNM. Prin urmare, tot atunci, o parte din conducerea băncii a fost înlocuită cu administratori temporari desemnați de BNM. Ulterior, prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM din 09.10.2020 a fost prelungită perioada de desemnare a administratorilor temporari ai B.C. „ENERGBANK” S.A. până la data de 11.04.2021.

Tabelul 3.2.1. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %

Nr.	Denumirea Băncilor	Cota de piață după valoarea activelor (%)		Cota de piață după valoarea creditelor (%)		Cota de piață după valoarea depozitelor (%)	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020
Bănci mari							
1	BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A.	28,6	29,3	35,3	34,2	29,7	30,0
2	B.C. "VICTORIABANK" S.A.	16,2	14,8	10,1	10,2	16,8	15,1
3	BC „Moldindconbank” S.A.	20,4	20,5	18,7	17,9	20,6	20,7
4	Mobiasbanca - OTP Group S.A.	13,5	13,8	15,5	16,8	13,8	14,8
Bănci medii							
5	B.C. "EXIMBANK" S.A.	4,8	4,4	2,9	3,6	4,5	4,0
6	B.C. "ProCredit Bank" S.A.	4,4	4,8	6,2	7,1	3,2	3,5
7	B.C. "ENERGBANK" S.A.	2,8	2,8	2,3	1,7	2,6	2,6
8	B.C. "FinComBank" S.A.	3,8	3,7	4,1	3,3	3,6	3,6
Bănci mici							
9	BCR Chișinău S.A.	2,6	2,9	1,8	2,1	2,6	3,1
10	B.C. "COMERTBANK" S.A.	1,8	1,7	1,8	1,9	1,5	1,5
11	BC "EuroCreditBank" S.A.	1,3	1,3	1,4	1,2	1,2	1,3
Indicatorul HHI (puncte)		1750,3	1761,9	2015,4	1961,8	1838,6	1832,3
Indicatorul CR-4 (%)		78,7	78,4	79,6	79,1	80,9	80,6

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Gradul de concentrare a sectorului bancar autohton rămâne la un nivel înalt și în anul 2020.

Indicele de concentrare a pieței activului (IHH), a urcat de la 1750,3 puncte în anul 2019 la 1761,9 puncte la finele anului 2020, nivel de la care sectorul bancar este considerat că se încadrează în limitele unei piețe bancare cu un grad moderat de concentrare. Iar după valoarea creditelor (1961,8 puncte) în comparație cu cel al depozitelor (1832,3 puncte), indică o concentrare mai ridicată (piața excesiv concentrată) a pieței bancare a Republicii Moldova. Clasamentul primelor patru bănci comerciale, care dețin 79,6% din credite totale, a scăzut cu 0,5% în anul 2020, față de 2019 (vezi tabelul 3.2.1). Sectorul bancar prezintă un nivel de concentrare mai ridicat, reflectat atât de cota de piață în funcție de activele deținute de primele patru bănci din sistem, cât și de indicele Herfindahl-Hirschman (IHH) calculat de active. Evoluția ascendență a acestui indicator arată o creștere continuă a gradului de concentrare a sectorului bancar autohton și creșterea competiției între bănci.

Majorarea calității activului bancar. Activele sectorului bancar au totalizat 103923,5 mil. MDL la 31.12.2020, în creștere cu 14,7% față de 31.12.2019. În anul 2020, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 50103,4 mil. MDL, în creștere cu 10% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, în anul 2020 a constituit 48,2%, în descreștere cu 2,1 p.p. Pe parcursul anului 2020 toate băncile din sistemul bancar, înregistrează majorări la valoarea activelor respectiv și activele ponderate la risc au avut o

creștere semnificativă. Astfel, lider la acest capitol pot fi menționate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 18080,19 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 8964,71 mil.MDL, urmat de Mobiasbanca - OTP Group S.A. cu 7869,13 mil. MDL.

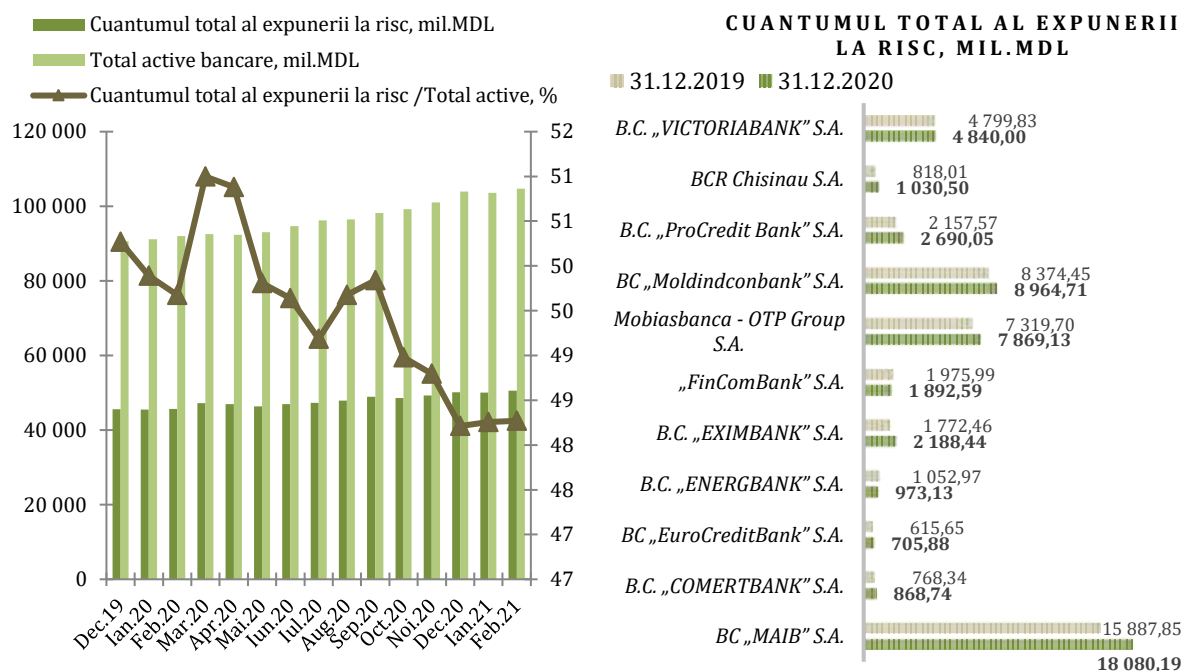

Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea portofoliului de credite cu 13,1% în anul 2020 față de anul 2019. În anul 2020, soldul total al creditelor a constituit 43,9% din totalul activelor sau 45,6 miliarde MDL, în creștere cu 13,1% f.p.s.a.p. Cele mai mari ponderi o dețin portofoliului de credite acordate comerțului cu 23,6% (10750 mil. MDL), creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului cu o pondere de 17,3% (7880 mil.MDL) și credite de consum cu o pondere de 16,4% (7480 mil. MDL). Pe parcursul anului 2020 s-au acordat în total 29 355 de credite dintre care: 6935 de credite de consum și 469 de credite pentru procurarea/construcția imobilului.

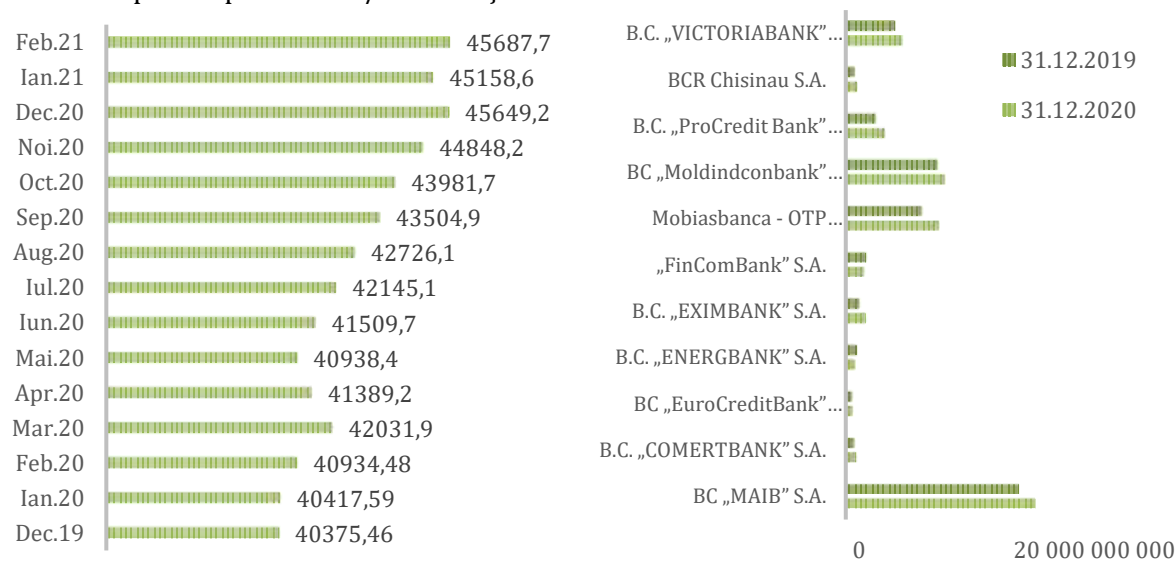

Figura 3.2.2. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul de credite noi acordate în creștere cu 1,64% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele luni decembrie 2020 a însumat 3325,53 mil. MDL cu 1,64% mai mult față de luna decembrie 2019. Respectiv, s-au acordat 2357,92 mil.MDL în monedă națională și 872,66 mil.MDL în valută străină, totodată s-au acordat 94,95 mil.MDL credite atașate la cursul valutar.

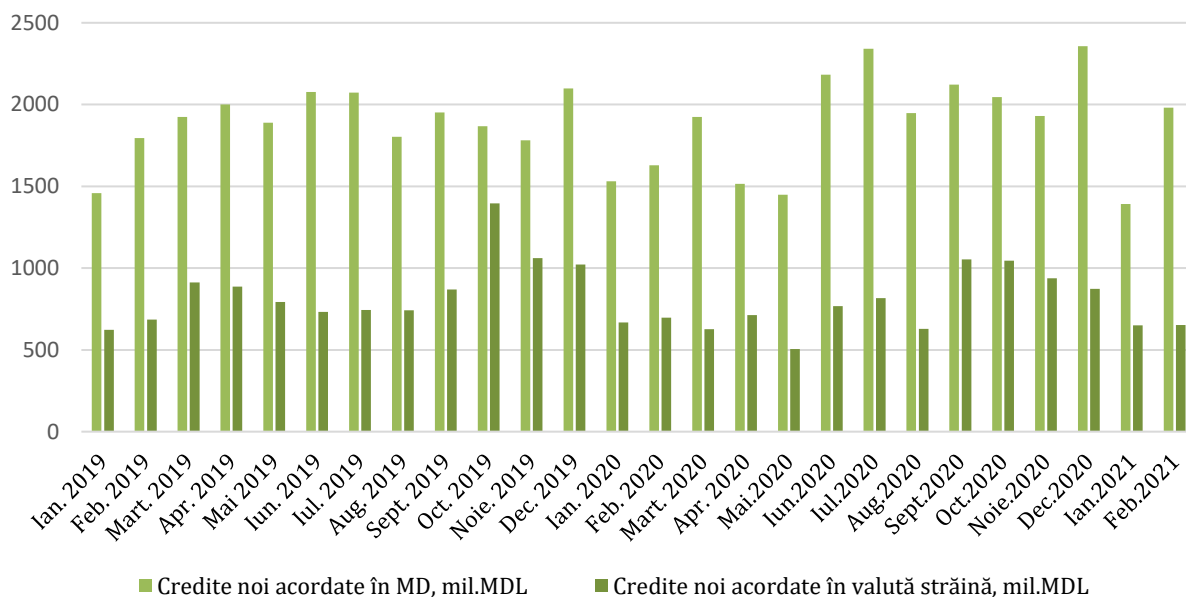

Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Din totalul soldului de credite, 26,2% sunt în valuta, procent în descreștere comparativ cu perioada similară a anului 2019, când ponderea era de 32,8%. În cazul populației, soldul a ajuns la 16,2 miliarde MDL, fiind în creștere cu 51,6% f.p.s.a.p. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 27,2% în perioada vizată, și a constituit 29,3 mld. MDL. Tendință de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională persistă și pe parcursul anului 2020.

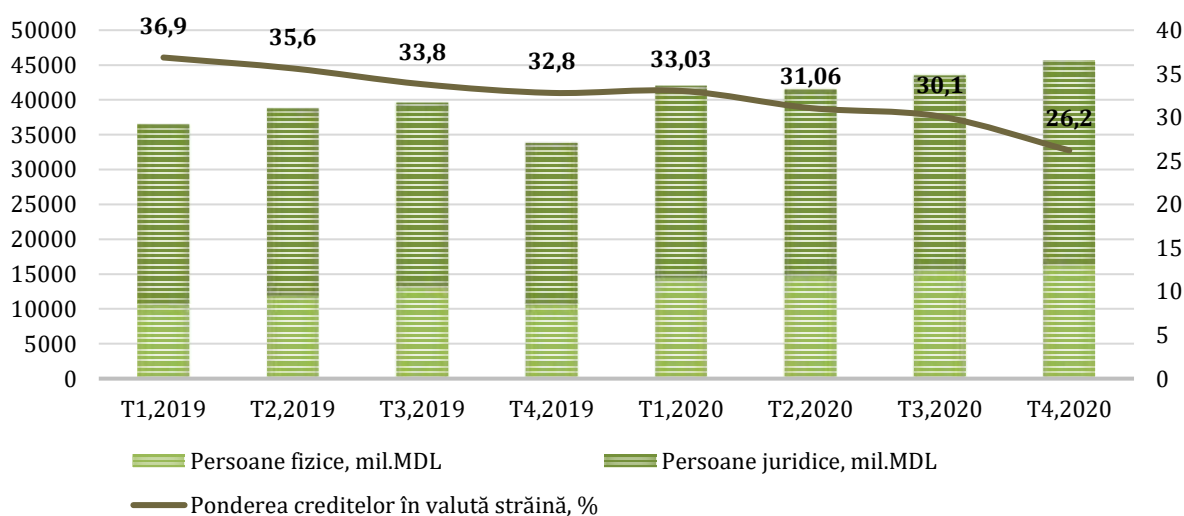

Figura 3.2.4. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menține în continuare la nivel înalt. În anul 2020, nivelul de capitalizare pentru 11 bănci comerciale din sector, este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 27% (în creștere cu 1,8 p.p., față de decembrie 2019), ceea ce indică condiții de funcționare echitabilă pentru băncile autohtone. Conform informațiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele lunii decembrie 2020, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creștere de 19,2%, până la 13561,3 mil. MDL față de perioada similară anului 2019. Iar fondurilor proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat în decembrie 2020 cu 16,7% f.p.s.a.p. până la 13422,8 mil. MDL.

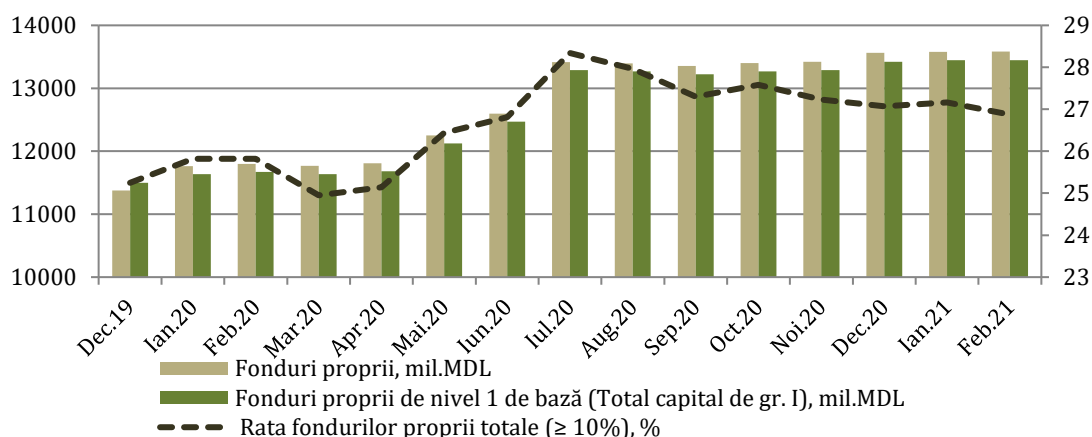

Figura 3.2.5. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM. Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la 31.12.2020 a fost de 50,56%, în descreștere cu 0,1 p.p., față de finele anului precedent. Majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară per sistem. Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,71% în decembrie 2020. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară.

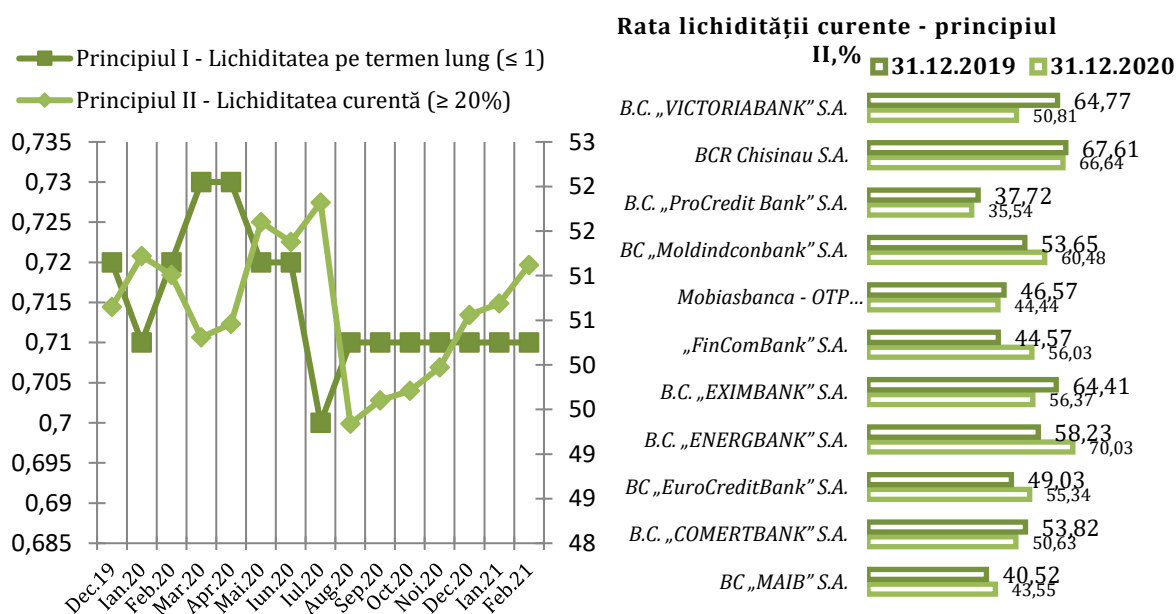

Figura 3.2.6. Nivelul lichidității sectorului bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Diminuarea profitabilității bancare în anul 2020 cu 30% f.p.s.a.p. Profitabilitatea băncilor comerciale a scăzut cu 30% în decembrie 2020 față de perioada similară a anului 2019, (profitul bancar a constitui în luna decembrie 2020 – 1650,3 mil. MDL). Această micșorare se datorează principalei componente a activității operaționale – venituri din dobânzi cu 3,1% sau cu 140,3 mil.MDL f.p.s.a.p. Respectiv , se înregistrează scăderi și la componentele cheltuielile cu dobânzile cu 79,1 mil. MDL și veniturilor din dividende cu 26,3% față de sfârșitul luni decembrie 2019. Totodată, în această perioadă a fost înregistrată majorarea veniturilor din onorarii și comisioane cu 4,5% f.p.s.a.p. Datorită restricțiilor dure, impuse activității bancare, nivelul de rentabilitate a activelor ROA și a capitalului ROE la bănci este cel mai mic de pe piața financiară. Prin urmare, la 31.12.2020 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 1,6% și respectiv 9,6%, fiind în descreștere cu 0,8 p.p. și respectiv 5 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Din potrivă, concurenții direcți ai băncilor, organizațiile de creditare nebancaară, au cea mai mare rentabilitate a capitalului și a activelor. Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă, că o bancă comercială cum este BC Eximbank din 11 a înregistrat un profit negativ de 26,3 mil.MDL la data de 31.12.2020, celelalte bănci au înregistrat un rezultat pozitiv față de aceeași perioadă a anului precedent.

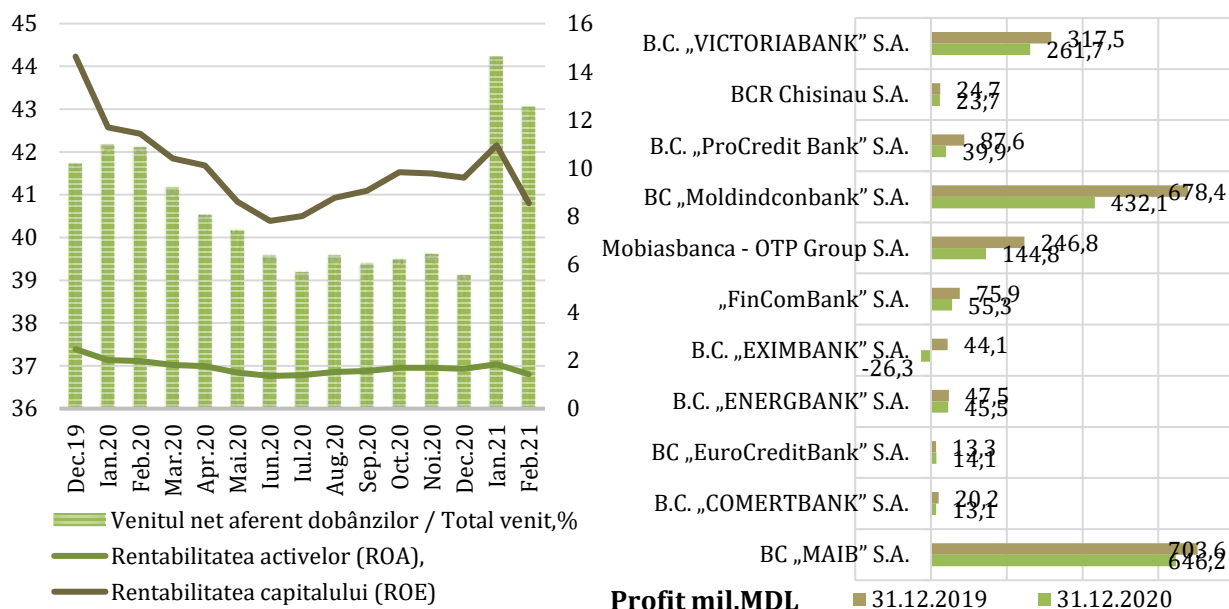

Figura 3.2.7. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul creditelor neperformante este în descreștere cu 1,7 p.p. în anul 2020 f.p.s.a.p. La finele anului 2020 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 1,1 p.p. față de decembrie 2019, constituind 7,38%. Ponderea creditelor expirate în totalul creditelor s-a majorat de la 1921,98 mil.MDL la finele anului 2019 până la 2046,75 mil.MDL în anul 2020. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 24,85%, în descreștere cu 5 p.p. față de decembrie 2019.

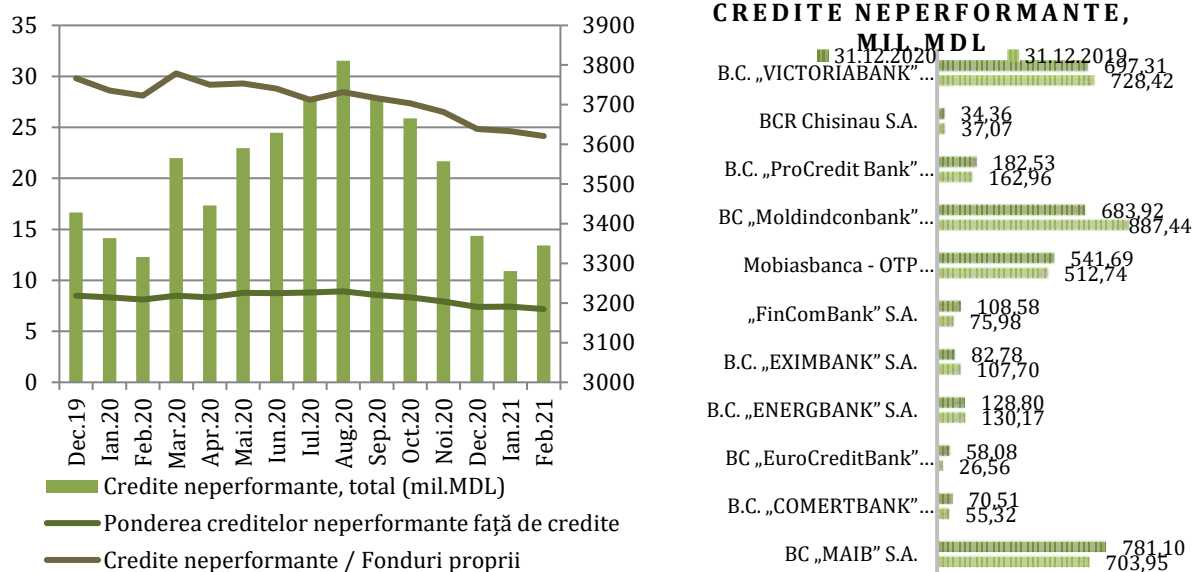

Figura 3.2.8. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Reducerea volumului depozitelor noi atrase cu 20,1% f.p.s.a.p. În anul 2020, soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină au însumat 91,4 miliarde MDL la 31.12.2020, în creștere cu 33,81% față de 31.12.2019. Din totalul depozitelor, 50,65% a revenit depozitelor în MDL, însumând 46,3 miliarde MDL la 31.12.2020. Depozitele în valută au constituit 36,4% din totalul depozitelor, alcătuind 33,3 miliarde MDL. Un impact semnificativ asupra majorării soldului depozitelor a avut-o creșterea depozitelor persoanelor fizice cu 37,3% și a depozitelor persoanelor juridice cu 27% în decembrie 2020 f.p.s.a.p. Volumul depozitelor noi atrase a constituit 2498,4 mil. MDL la sfârșitul luni decembrie 2020 cu 20,1% mai puțin f.p.s.a.p. Cele mai atractive depozite, din perspectiva termenelor, au fost depozitele cu termene de la 6 până la 12 luni (37,4% din totalul depozitelor atrase la termen). Astfel, pe categorii de clienți, o pondere semnificativă le-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice (31,9% din totalul depozitelor atrase).

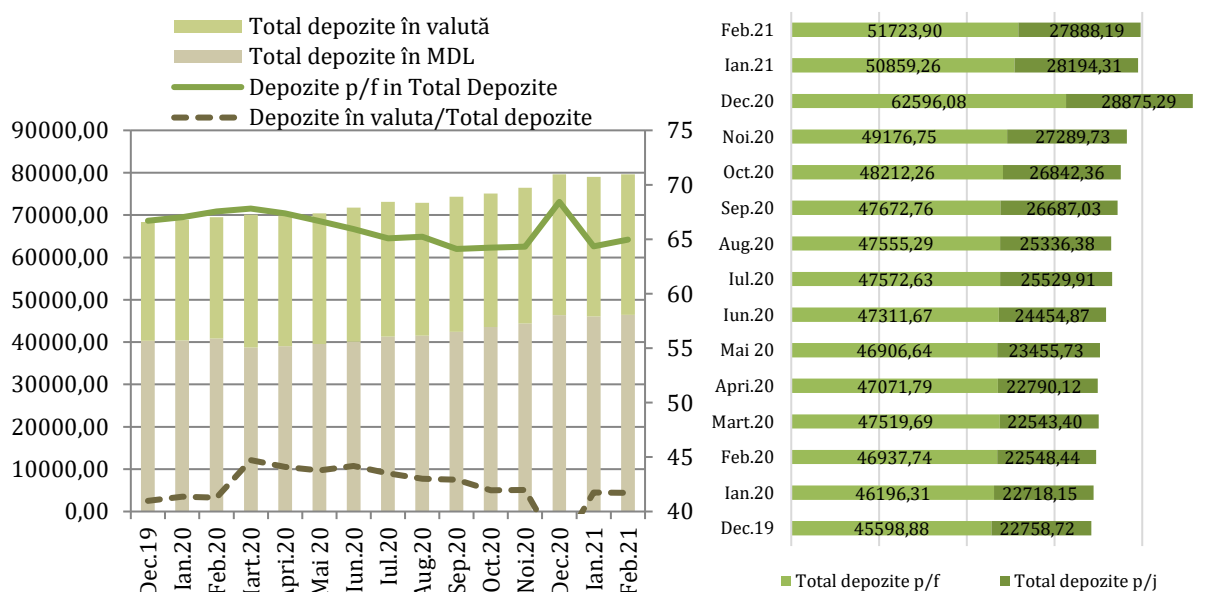

Figura 3.2.9. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rata medie a dobânzii la depozite în valută națională și străină s-a redus constant în anul 2020, ca urmare a reducerii treptate a ratei de bază la operațiunile de politică monetară. La 31.12.2020 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 3,26% cu 1,62 p.p. mai puțin față de luna decembrie 2019 și în valută străină 0,60% cu 0,50 p.p.

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională s-a micșorat, în decembrie 2020, înregistrând nivelului de 7,85%, în descreștere cu 0,52 p.p. față de decembrie 2019, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelului de 4,11% în scădere cu 0,22 p.p. Menținerea dinamici în jurul nivelului de 7% a creditelor acordate, iar rata depozitelor în monedă națională în jur de 4%, ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp.

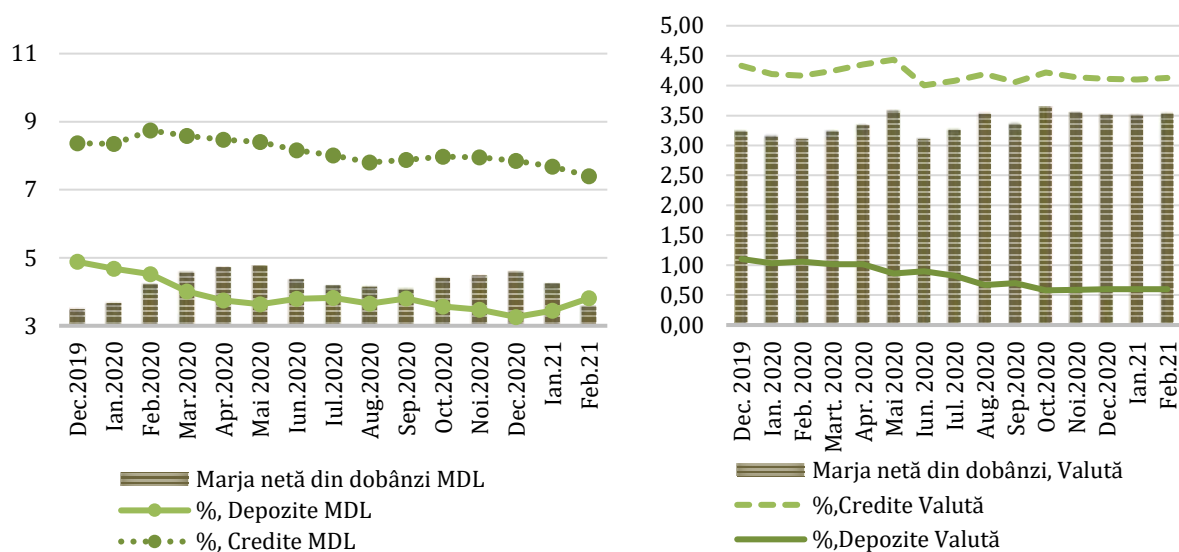

Figura 3.2.10. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operațiunile în valută națională au cunoscut o variație mai mică comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută străină. La 31 decembrie 2020, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 4,59%, fiind în creștere cu 1,1 p.p. față de decembrie 2020. Respectiv, și marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,51% cu o creștere ușoară de 0,28 p.p. față de decembrie 2020.

Sectorul bancar în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În prima jumătate al anului 2020, sectorul bancar al regiunii din partea stângă a Nistrului a înregistrat tendințe de creștere la principalii indicatori de activitate. În anul 2020, ritmul mediu anual de creștere a activelor bancare în regiunea transnistreană s-a situat pe un trend ascendent, constituind o creștere de 15% f.p.s.a.p. atât exprimate în RUB cât și în USD. Activele totale ale sistemului bancar al regiunii la data de 01.01.2021 au însumat 11167,2 mil. RUB. Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 01.01.2021 suma de 4591,3 mil. RUB mai mult cu 0,25% față de 01.01.2021. Creditele persoanelor fizice în această perioadă a constituit 1106,9 mil. RUB, mai puțin cu 1% față de 01.01.2020, iar creditele persoanelor juridice au constituit suma de 3484,4 mil. RUB, în creștere cu 0,6% f.p.s.a.p.

Prin urmare, soldul depozitelor bancare atrase, a constituit suma de 2135,6 mil. RUB, la data de 01.01.2021 mai mult cu 3,1% față de 01.01.2020. Din cauza nivelului redus de atragere a depozitelor, băncile sunt nevoite să facă eforturi mai mari de capital, sau să atragă fonduri din altă parte pentru a face față cererii de credite. Astfel, calculând relația credite/depozite totale în anul 2020, băncile din Transnistria finanțează doar 2,15 din credite din contul depozitelor atrase. Ca și în cazul sectorului bancar din dreapta Nistrului, există o problemă importantă referitor ce ține de transparența acționariatul băncilor transnistrene, din cauza lipsei de informație publicate de către bănci ce ține de structura și componentele acționariatului bancar transnistrean.

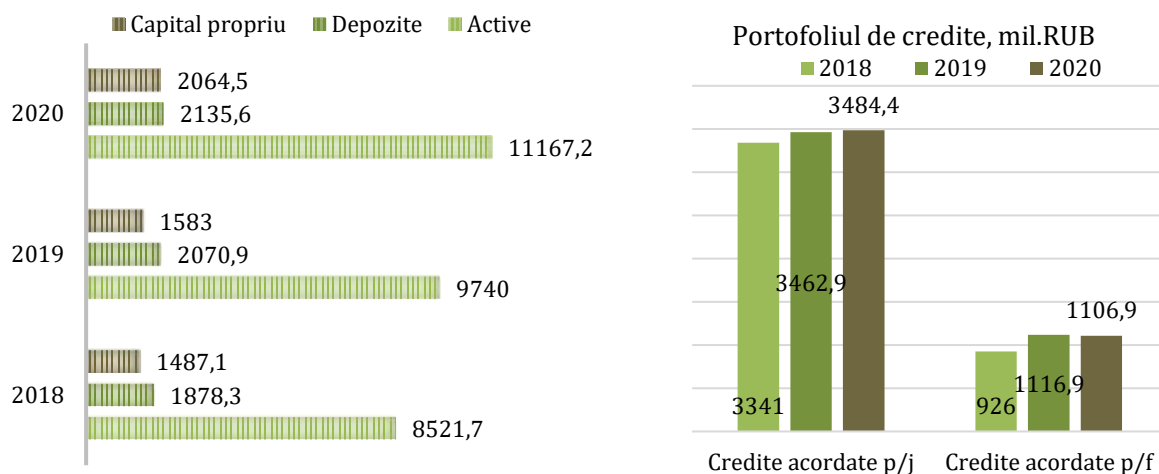

Figura 3.2.11. Dinamica activelor, depozitelor și creditelor bancare, portofoliul de credite acordate de băncile din regiunea Transnistreană, mil. RUB.

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Transnistrene.

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Soldul contului curent al balanței de plăți, în anul 2020, s-a redus față de cel înregistrat în 2019, atât ca valoare absolută, cât și relativ la PIB. Astfel, soldul contului curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 795,73 mil.USD (din care în trimestrul IV 2020 – 230,76 mil. USD), fiind în scădere cu 28,9%. Contul curent, raportat la PIB, a constituit 6,7% (față de 9,3% în 2019). Această dinamică a fost determinată de scăderea considerabilă a deficitului comerțului exterior cu bunuri, de creșterea substanțială a excedentului veniturilor secundare, de majorarea ușoară a excedentului serviciilor, în timp ce balanța veniturilor primare s-a deteriorat.

Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil.USD (date provizorii)

Anul	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2019, %
Contul curent	-567,69	-467,72	-285,58	-616,94	-1211,37	-1119,07	-795,75	71,1
Bunuri	-3040,71	-2123,47	-2087,98	-2569	-3294	-3311,77	-3075,81	92,9
Servicii	121,25	125,02	218,20	315,29	361,6	350,63	388,37	110,8
Venituri primare	822,33	450,11	460,65	556,8	548,56	621,07	472,74	76,1
Venituri secundare	1529,44	1080,62	1123,55	1134,5	1172,45	1220,99	1418,97	116,2
Contul de capital	147,18	54,87	-20,79	-21,4	-35,94	-49,88	-61,10	122,5
Contul financiar	-500,81	-458,05	-214,56	-507,6	1185,4	1141,02	-942,62	82,6
Investiții directe	-301,02	-209,12	-74,68	149,8	269,63	461,52	-66,38	14,4
Investiții de portofoliu	-7,23	-4,04	-0,36	-0,27	3,6	4,7	0,86	18,2
Alte investiții	346,5	62,3	-671,15	-894,53	-1155,99	-745,01	-1514,1	de 2 ori
Active de rezervă	-538,45	-306,49	531,14	531,20	235,5	60,49	637,4	de 10 ori
Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate, net	1612,9	1129,4	1079,0	1199,97	1266,84	1222,89	1486,74	21,6

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Excedentul comerțului exterior cu servicii (388,37 mil. USD, din care 102,85 mil. USD – în trimestrul IV 2020) a crescut cu 10,8% față de 2019. Exporturile de servicii s-au micșorat cu 17,2%, balanța serviciilor s-a îmbunătățit ca urmare a reducerii importurilor față de 2019 cu 25,5%. În general exportul de servicii s-a micșorat, datorită reducerii serviciilor de transport cu 38,4%, în special serviciilor de transport aerian de pasageri de 3,6 ori. Scăderi considerabile a fost înregistrate și la exportul de servicii de călătorii 20,3%, servicii de prelucrare a materiei prime 13,4%. Totodată s-au înregistrat o creștere semnificativă a exporturilor de servicii de informatică 27,8% și o creșterea mai modestă a exporturilor de servicii de cercetare și dezvoltare 5%.

Contul de capital a înregistrat o creștere cu 22,5% față de anul 2019. Astfel, contul de capital a înregistrat un deficit de 61,10 mil.USD (din care 20,04 mil.USD - în trimestrul IV 2020). Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat 72,57 mil.USD, în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 11,50 mil.USD.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 856,83 mil.USD (din care 250,80 mil.USD - în trimestrul IV 2020), ceea ce reprezintă 7,2% în raport cu PIB.

În contul financiar al balanței de plăți a fost înregistrată o scădere considerabilă a activelor sub formă de numerar și depozite, care au fost principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent în anul 2020. De asemenea, la finanțarea deficitului de cont curent au contribuit, în mare măsură, împrumuturile externe. Astfel, contul financiar în anul 2020 s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 942,62 mil.USD (din care 279,30 mil.USD - în trimestrul IV 2020), ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 714,95 mil.USD generate de tranzacțiile efective, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 227,67 mil.USD.

Poziția investițională internațională

Pe parcursul anului 2020, poziția investițională internațională a Republicii Moldova și-a continuat tendința din perioadele precedente. Astfel, la 31.12.2020, poziția investițională internațională a înregistrat un sold net debitor de 5493,85 mil.USD, care s-a aprofundat cu 10,2% față de cel înregistrat în 2019.

În anul 2020, evoluția poziției investiționale internaționale, a fost determinată negativ de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții 942,62 mil.USD, fluctuația ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA cu 172,39 mil.USD și de modificările de preț ale instrumentelor financiare cu 30,83 mil.USD, în timp ce alte schimbări 637,70 mil.USD au influențat pozitiv soldul poziției. Toate schimbările menționate au rezultat într-o deteriorare totală a poziției investiționale cu 508,14 mil.USD la 31.12.2020.

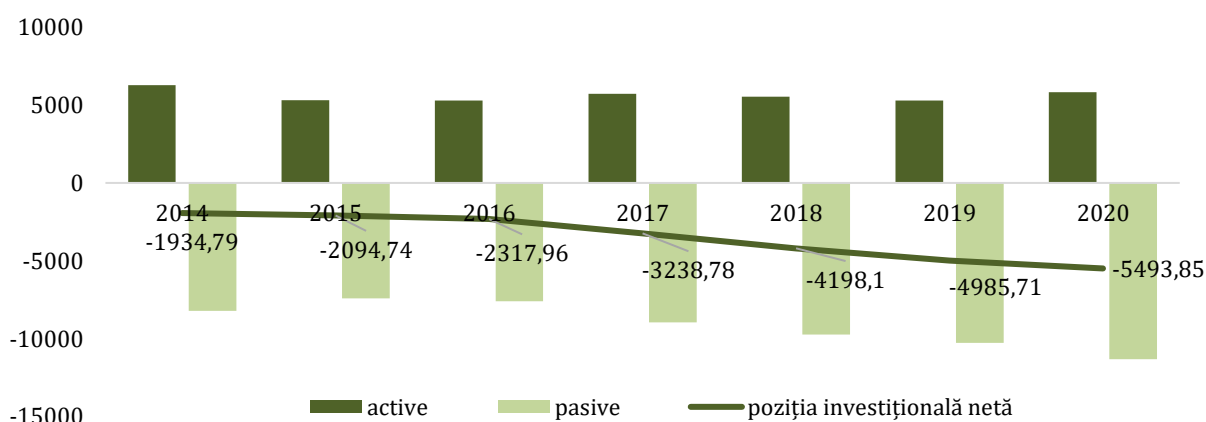

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă, mil.USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Activele financiare externe comparativ cu a. 2019 au fost în creștere cu 532,67 mil.USD sau cu 10,1%. Astfel, activele financiare externe au înregistrat un sold în valoare de 5823,14 mil.USD.

Fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA 148,77 mil.USD și alte schimbări 611,67 mil.USD, a contribuit la majorarea poziției activelor financiare. Fluxul negativ înregistrat în balanța de plăți 227,67 mil.USD și modificările de preț 0,10 mil.USD au influențat soldul activelor financiare în sensul micșorării. Pasivele externe au înregistrat un sold în valoare de 11316,99 mil.USD, în creștere cu 1040,81 mil.USD sau 10,1% comparativ cu finele anului 2019. Majorarea soldului pasivelor a fost influențată de fluxul pozitiv înregistrat în balanța de plăți 714,95 mil.USD, fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA 321,16 mil.USD și de modificările de preț 30,73 mil.USD. Totodată, alte schimbări 26,03 mil.USD au diminuat stocul pasivelor externe.

Principalele activități economice care au atras investiții străine sunt: activități financiare și asigurări 29,7%; comerț cu ridicata și cu amănuntul 25,8%; industria prelucrătoare 18,9%; informații și comunicații 6,1%. Alte activități care au atras investitori străini au fost tranzacțiile imobiliare, industria energetică, transport și depozitare.

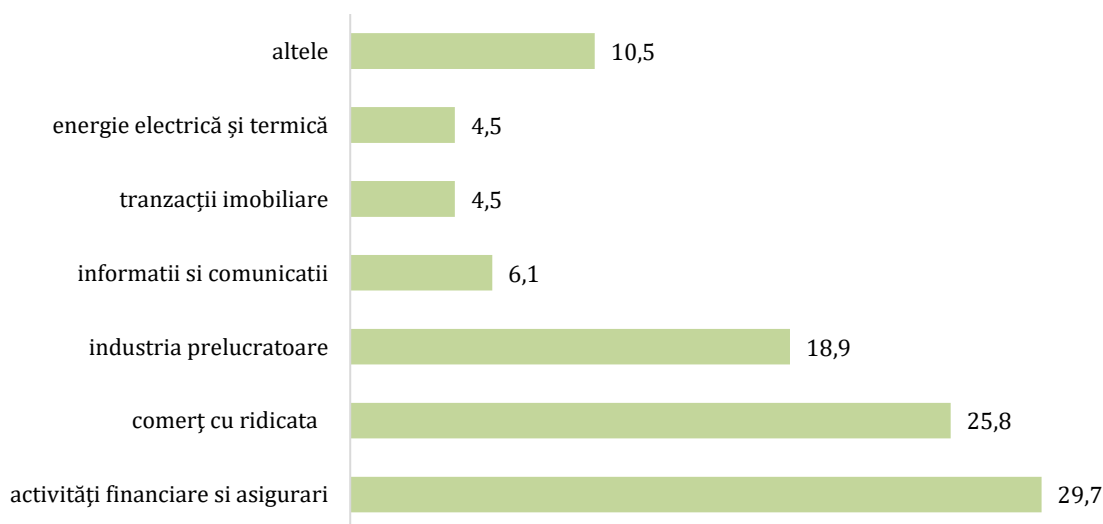

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru anul 2020, pe activități economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, investitorilor din țările UE (fără Marea Britanie) le-a revenit ponderea majoritară de 82,2%. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 5,5% din totalul capitalului propriu acumulat, iar cei proveniți din alte țări – de 12,3%.

Transferurile de mijloace bănești

Transferurile de mijloace bănești de peste hotarele țării în contul persoanelor fizice au crescut comparativ cu anul 2019, cu circa 22%. Cea mai mare parte a transferurilor au fost din UE, circa 47%, din alte țări în jur de 38% și doar puțin peste 15% din spațiul CSI.

În anul 2020 transferurile de mijloace bănești a constituit 1486,74 mil.USD, fiind în creștere cu 21,6% comparativ cu anul 2019 (circa 1222,89 mil. USD, anul 2019). Din suma totală, 83,2% din transferuri au fost efectuate prin sisteme de remitere de bani, decontări nete (în USD, EUR și RUB), fără deschiderea conturilor bancare, iar 16,8% au fost transferuri bancare (în diverse valute) prin sistemul SWIFT prezentate în valoare brută.

Majorarea reală a valorii transferurilor totale, conform regulatorului, a constituit 18,3%, care s-a produs ca rezultat al impactului majorării transferurilor în EUR cu 36,6% și al diminuării transferurilor în RUB cu 36,2%. Astfel, în anul 2020, structura valutară a transferurilor (recalculate în USD) a fost următoarea: EUR – 946,57 mil., USD – 496,43 mil., RUB – 27,17 mil. și alte valute 16,57 mil.

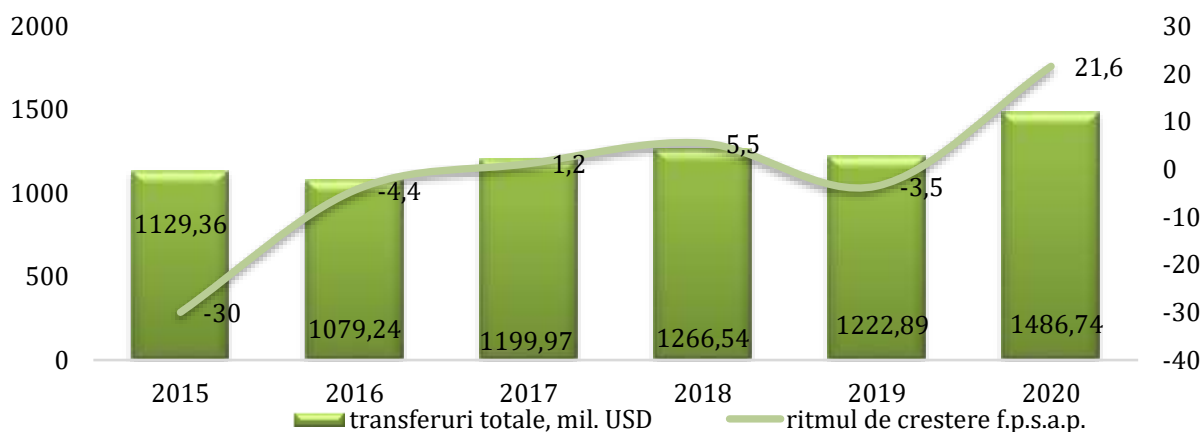

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2020, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Conform provenienței geografice. Pe parcursul anilor 2015 – 2020, transferurile în favoarea persoanelor fizice din CSI au înregistrat o scădere iar cele din UE o tendință de creștere. Comparativ cu anul 2019, transferurile din CSI s-au micșorat cu 17,4% deținând o pondere de 15%. Transferurile din UE, comparativ cu 2019 au fost în creștere cu 44,3%, înregistrând o pondere de 47%. Volumul transferurilor din UE a fost cu 116,75 mil.USD mai puțin, aceasta s-a datorat Brexit-ului, iar cel al transferurilor din grupul alte state s-a majorat cu suma respectivă. Transferurile din alte state, exceptând CSI și UE, au constituit 38%. În anul 2020, ponderea transferurilor din Israel, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord și SUA a constituit 88,2% din totalul pe alte state.

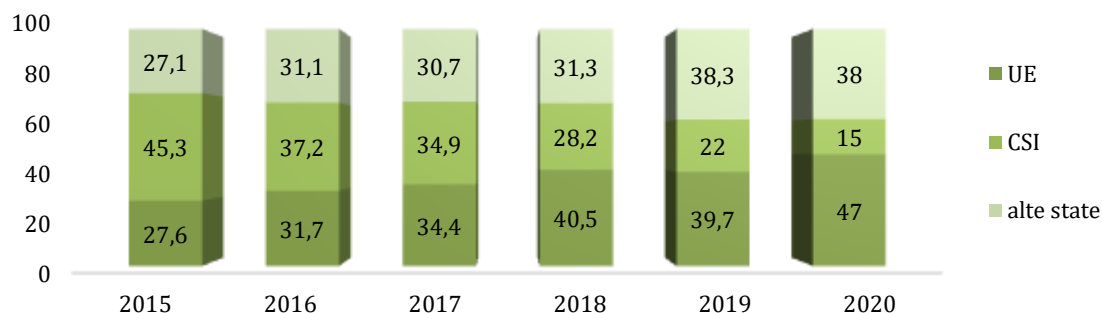

Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din RM, conform provenienței geografice, %

Sursa: Conform datelor, Băncii Naționale a Moldovei

Cea mai mare pondere din cadrul transferurilor din UE, o dețin transferurile din Italia, cu o pondere circa 30%, urmate de transferurile din Germania 22,3%, Franța 14,3%, Irlanda 5,7%, România 3,9%, Cehia 3,4%, Spania 3,2%, Belgia 2,9%, Portugalia 2,7%, Polonia 2,3%, Cipru 1% și Grecia 1%. Transferurile din CSI provin în special din Rusia, care dețin o pondere absolută de 92,4%. Transferurile din alte state ale CSI au următoarele ponderi: Ucraina – 4,5%, Kazahstan – 1%, Belarus – 0,6% etc.

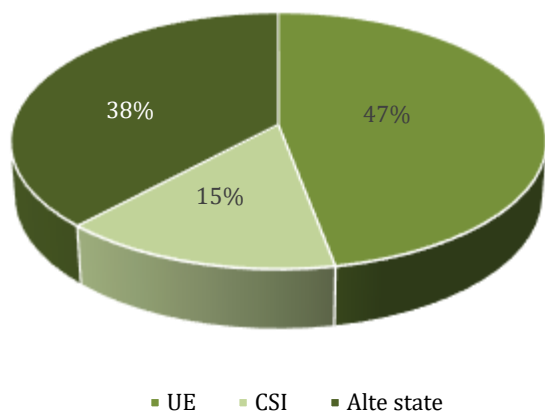

Figura 4.5. Distribuția geografică a transferurilor bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, a. 2020 în %

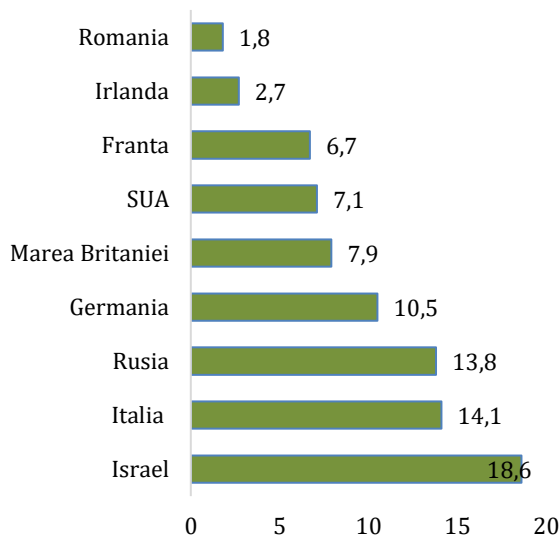

Figura 4.6. Primele țări după proveniența transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice din total transferuri, a. 2020 în %

Sursa: Conform datelor, Băncii Naționale a Moldovei

În distribuția pe state a provenienței transferurilor în favoarea persoanelor fizice, Israelul a ocupat primul loc după volumul transferurilor bănești ce au constituit 276,45 mil. USD, ceea ce a constituit 18,6% din volumul total al transferurilor, urmate de transferurile din Italia 14,1% (208,92 mil. USD), Rusia au constituit 13,8 % (205,50 mil. USD) din total (fiind în scădere cu 19,7% comparativ cu 2019). Transferurile din Germania 10,5% (155,90 mil. USD), Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord 7,9% (116,75 mil. USD), SUA 7,1% (105,02 mil. USD), Franța 6,7% (100,03 mil. USD), Irlanda 2,7% (39,69 mil. USD), România 1,8% (27,43 mil. USD), Cehia 1,6% (23,66 mil. USD), Spania 1,5% (22,31 mil. USD), Belgia 1,4% (20,19 mil. USD), Portugalia 1,3% (19,21 mil. USD), Polonia 1,1% (16,12 mil. USD), Turcia 1% (14,25 mil. USD), Ucraina 0,7% (10,03 mil. USD), Canada 0,6% (8,27 mil. USD), Cipru 0,5% (7,13 mil. USD), Grecia 0,5% (6,80 mil. USD), Emiratele Arabe Unite 0,3% (4,73 mil. USD) și Kazahstan 0,2% (2,27 mil. USD). Transferurile din aceste 21 de state (inclusiv din Rusia) reprezintă 93,5% (1 390,66 mil. USD) din totalul transferurilor în Republica Moldova.

Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor nu constau doar din remiterile cetățenilor Republicii Moldova care lucrează peste hotare, ci includ și astfel de transferuri unilaterale precum pensii, indemnizații, moșteniri, cadouri.

Comerțul exterior cu bunuri

Comerțul internațional cu bunuri continuă să fie afectat de criza pandemică. Reducerea cererii externe din partea principalilor parteneri ai Republicii Moldova a rezultat în scăderea exporturilor, iar diminuarea consumului a condus la scăderea importurilor. În anul 2020, comerțul exterior cu bunuri, comparativ cu perioada similară a anului precedent (valoarea căruia a constituit 8621 mil.USD) a înregistrat o scădere cu 8,4%, astfel comerțul exterior cu bunuri a constituit 7901 mil.USD. Exporturile de mărfuri, în această perioadă au însumat 2485,2 mil.USD, iar importurile de mărfuri au constituit 5415,7 mil.USD.

Exporturile de mărfuri, în această perioadă au însumat 2485,2 mil.USD, cu 10,6%, mai puțin față de anul 2019. În luna decembrie 2020, exporturile de mărfuri au avut o valoare de 218,3 mil.USD, cu 16,7% mai mică în raport cu luna noiembrie 2020 și similară celei înregistrate în luna decembrie 2019.

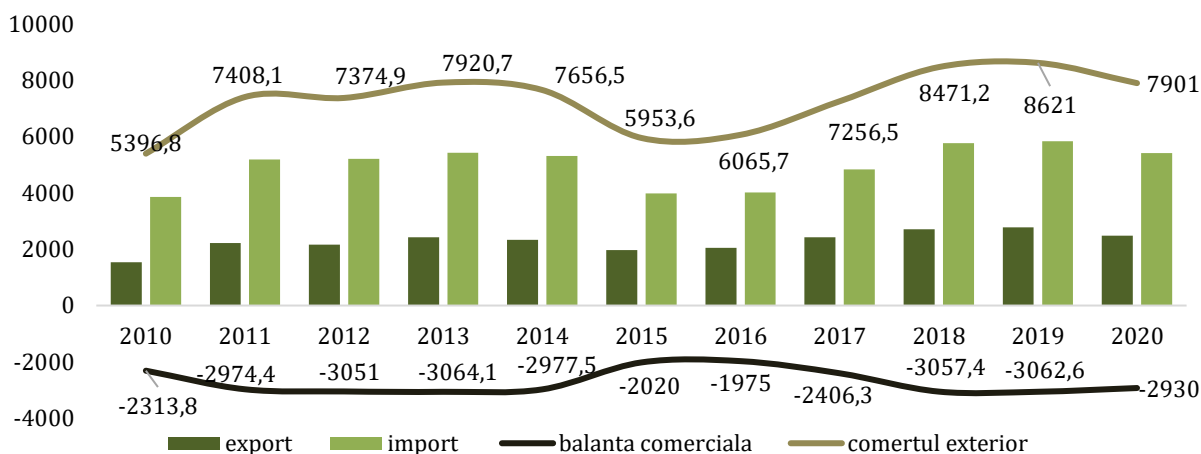

Figura 4.7. Tendințele comerțului exterior de mărfuri în perioada anului 2020, mil.USD

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În anul 2020, exporturile de mărfuri autohtone au constituit 1905,2 mil.USD (76,7% din total exporturi), fiind în scădere cu 4,6% față de anul 2019, influențând astfel diminuarea valorii totale a exporturilor cu 3,3%. Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit 580 mil.USD (23,3% din total exporturi), sau cu 25,8% mai puțin, comparativ cu anul 2019. Această diminuare a contribuit la micșorarea pe total exporturi cu 7,3%. Reexporturile de mărfuri după prelucrare au deținut o pondere de 16,8% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări esențiale au deținut o pondere de 6,5% în total exporturi.

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea a unui deficit al balanței comerciale în valoare de 2930,5 mil.USD, sau cu 132,8 mil.USD(-4,3%) mai puțin, comparativ cu cel înregistrat în anul 2019.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a fost de 45,9%, fiind în descreștere cu 1,7 p.p. comparativ cu anul 2019.

Tabelul 4.2 Evoluția schimburilor comerciale pentru anul 2020, mil.USD

	2019	2020	Ritmul de creștere/descreștere 2020/2019, %
	mil.USD	mil.USD	%
Comerțul exterior cu bunuri	8621	7901	-8,4
Export	2779,2	2485,2	-10,6
<i>Inclusiv:</i>			
țările UE	1830,5	1658,4	-6,9
țările CSI	435	377	-13,3
alte țări	513,7	449,8	-12,4
Import	5841,8	5415,7	-7,3
<i>Inclusiv:</i>			
țările UE	2890	2470,4	-12,7
țările CSI	1416,6	1317,6	-7
alte țări	1535,2	1627,7	6
Balanța comercială	-3062,6	-2930	-4,3
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi	47,6	45,9	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În anul 2020, s-au înregistrat diminuări la export spre toate grupele de țări. Principala destinație a exporturilor pentru Republica Moldova rămân a fi țărilor UE.

Exporturile de mărfuri către UE au înregistrat o scădere cu 6,9% față de anul 2019. Astfel exporturile către UE a constituit 1658,4 mil.USD, deținând o pondere de 66,7% în total exporturi.

Exporturile către țările CSI, au constituit o valoare de 377 mil.USD, fiind cu 13,3% mai puțin față de anul 2019, care echivalează cu o cotă de 15,2% în total exporturi.

Exporturile către celelalte țări au constituit o valoare de 449,8 mil.USD, fiind în scădere cu 12,4%. Astfel exporturile către alte țări a deținut o pondere de 18,1%.

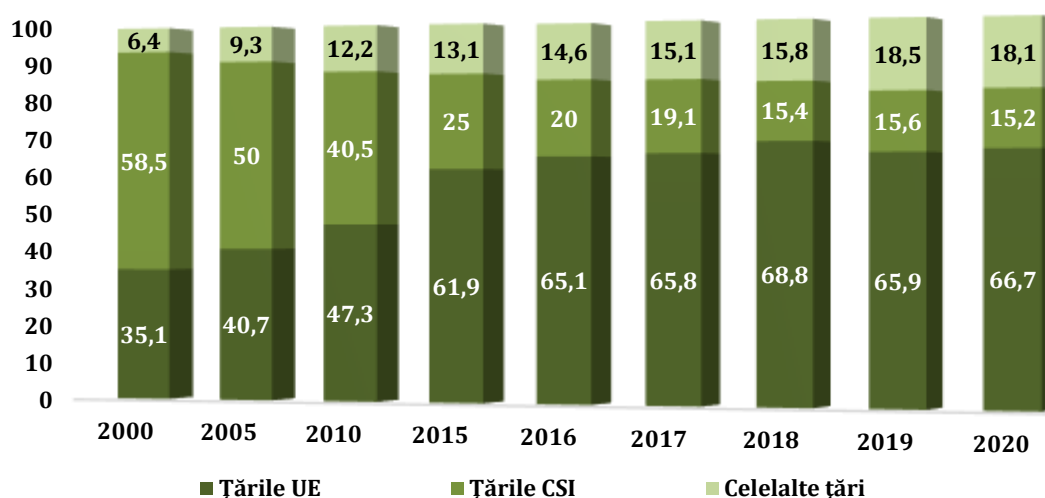

Figura 4.8. Structura exportului pe grupe de țări pentru anul 2020, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Principalele 10 țări – parteneri comerciali ai Republicii Moldova au absorbit circa 77,3% din exporturi. Destinația exporturilor de mărfuri, în anul 2020, a fost, România cu 28,4% din total exporturi, Germania cu 9,1%, Federația Rusă cu 8,7%, Italia cu 8,6%, Turcia cu 6,9%, Polonia cu 4,4%, Republica Cehă cu 3,2%, Ucraina cu 2,8%, Belarus cu 2,7%, Elveția cu 2,5%.

Analiza exporturilor pe grupe de mărfuri în anul 2020, demonstrează că șase secțiuni de mărfuri au deținut împreună 90,1% din total exporturi, precum, mașini și echipamente pentru transport 22,8%; produse alimentare și animale vii 21,2%; articole manufacturate diverse 20,9%; materiale brute necomestibile 10,7%; băuturi și tutun 7,5%; mărfuri manufacturate 7%.

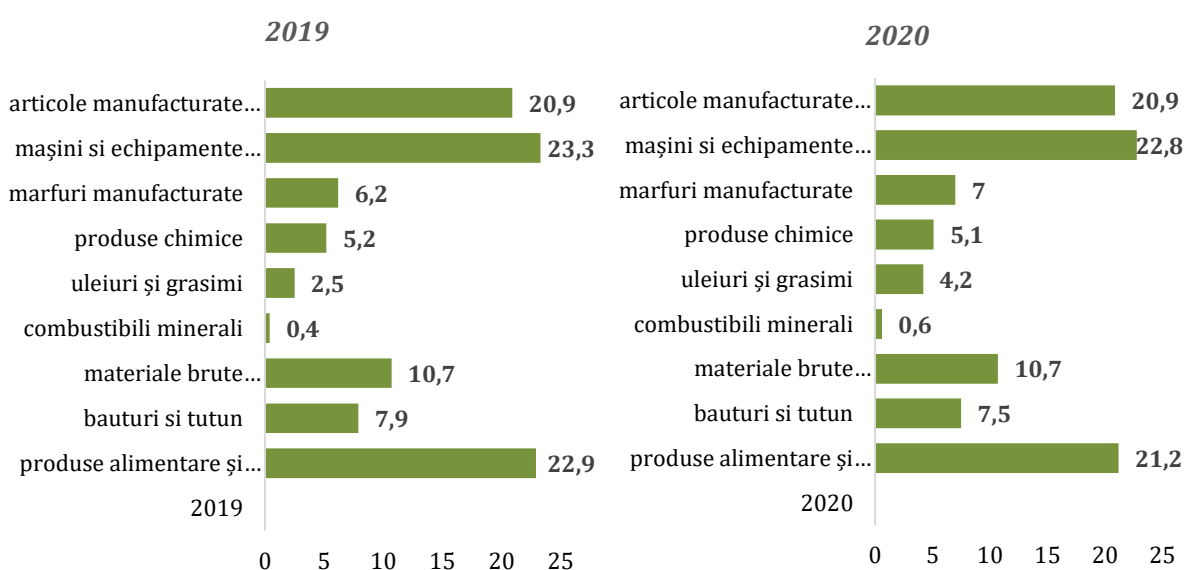

Figura 4.9. Structura exporturilor pe grupe de mărfuri, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

S-au redus exporturile, în anul 2020, comparativ cu anul 2019, de cereale și preparate pe bază de cereale cu 47,3%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora 16,9%, produse medicinale și farmaceutice 41,9%, semințe și fructe oleaginoase 14,7%, îmbrăcăminte și accesorii 13,3%, băuturi alcoolice și nealcoolice 8,9%, tutun brut și prelucrat 61,6%, mobilă și părțile ei 4%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control 14,9%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale 16,1%, uleiuri esențiale, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere 14%, carne și preparate din carne 30,1%, articole de voiaj; sacoșe și similare 18%, produse lactate și ouă de păsări 17%, influențând micșorarea pe total exporturi cu 14%. Creșteri au înregistrat exporturile de grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate 47,8%, produse chimice organice de 2,1 ori, minereuri metalifere și deșeuri de metale de 1,7 ori, legume și fructe 3,4%, hrană destinată animalelor 24,9%, vehicule rutiere 24,2%, petrol, produse petroliere și produse înrudite 33,5%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat 26,4%, atenuând scăderea pe total exporturi cu 3,5%.

Importurile de mărfuri au constituit 5415,7 mil.USD, fiind mai puțin cu 7,3% față de anul 2019. În luna decembrie 2020, importurile de mărfuri au însumat 567,2 mil.USD, fiind în creștere cu 8,5% față de luna noiembrie 2020 și cu 5,1%, comparativ cu luna decembrie 2019.

S-au înregistrat reduceri a importurilor în 2020 comparativ cu perioada similară a anului precedent, din toate grupele de țări: Importurile de mărfuri provenite din țările UE au scăzut cu 12,7% mai puțin față de anul 2019. Valoarea importurilor a constituit 2470,4 mil.USD, deținând o pondere de 45,6% în total importuri. Din țările CSI, importurile de mărfuri au scăzut cu 7% față de anul 2019, deținând o valoare de 1317,6 mil.USD, care echivalează cu o cotă de 24,3% în total importuri. Celelalte țări ale lumii, au deținut o pondere de 30,1%.

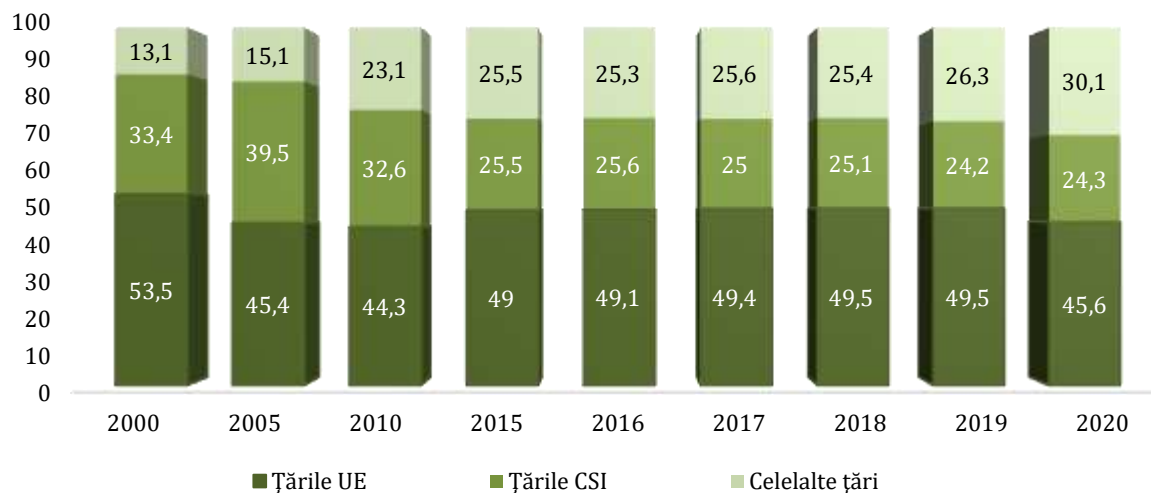

Figura 4.10. Structura importurilor pe grupe de țări pentru anul 2020, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Din top 10 țări, principali parteneri comerciali ai Republicii Moldova au fost importate, în această perioadă, circa 75% din mărfuri. În topul țărilor de origine a importurilor de mărfuri, au fost: China 11,9% din total importuri, România 11,7%, Federația Rusă 11,1%, Ucraina 9,7%, Germania 8,4%, Turcia 7,2%, Italia 6,4%, Polonia 4%, Franța 2,2%, Belarus 2,1%.

În anul 2020, comparativ cu anul 2019, *analiza evoluției importurilor pe țări*, denotă reduceri la importurile provenite din România 24,9%, Federația Rusă 12,9%, Italia 14,7%, Ucraina 7,3%, Germania 6,6%, Austria 31,9%, Franța 17,5%, Belarus 13,1%) Republica Cehă 14,9%, Turcia 3,1%, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord 14,6%, Ungaria 7,7%, SUA 7,9%, Taiwan, provincie a Chinei 19%, Slovacia 9,8%, Suedia 11,7%, Spania 3,3%, Maroc 30,7%, Vietnam 4,2%, Finlanda 13,2%, Brazilia 16%, Islanda 25,9%, Egipt 18,2%, Turkmenistan 44%, Mexic 15,8%, Hong Kong, RAS a Chinei 27,8%, care a influențat micșorarea pe total importuri cu 10%. În același timp, s-au majorat importurile provenite din Kazahstan de 5 ori, China 7,3%, Polonia 7,7%, Serbia 40,6%, Bulgaria 11,6%, Japonia 9,2%, India 11%, Azerbaidjan de 5,2 ori, Slovenia 13,4%, Pakistan 43,8%, Grecia 12,8%, Olanda 4,5%, Ecuador 14,6%, Coreea de Sud 5,7%, Macedonia de Nord 44,6%, Georgia de 1,6 ori, Danemarca 11%, atenuând scăderea pe total importuri cu 2,7%.

În *structura importurilor* din anul 2020, șase secțiuni de mărfuri au deținut împreună 95,3% din total importuri, după cum urmează: mașini și echipamente pentru transport 26,2%; mărfuri manufacturate 19,7%; produse chimice 15,1%; produse alimentare și animale vii 12,2%; articole manufacturate diverse 11,2%; combustibili minerali 10,9%.

Au scăzut importurile, în anul 2020, comparativ cu anul 2019, de petrol, produse petroliere și produse înrudite 35,7%, gaz și produse industriale obținute din gaz 32,4%, vehicule rutiere 11,2%, energie electrică 76%, metale neferoase 28,5%, mașini și aparate specializate pentru industriile

specifice 13,1%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora 4,4%, tutun brut și prelucrat 20,4%, fier și oțel 8,4%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton 11,4%, îngrășăminte minerale sau chimice 14,2%, produse medicinale și farmaceutice 4,1%, produse chimice organice 43,4%, fire, țesături, articole textile și produse conexe 3,6%, băuturi alcoolice și nealcoolice 13,7%, cauciuc prelucrat 10,7%, piele, altă piele și blană prelucrate 12,6%, încălțăminte 13,5%, îngrășăminte naturale și minerale naturale 25,3%, materiale plastice sub forme primare 10,7%, carne și preparate din carne 9,8%, influențând reducerea pe total importuri cu 9,6%. Totodată, s-au majorat importurile de cereale și preparate pe bază de cereale 18,9%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale 6,9%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor 25,3%, produse lactate și ouă de păsări 17,3%, articole din minerale nemetalice 6,3%, materiale plastice prelucrate 6,9%, hrană destinată animalelor 21,2%, legume și fructe 3,9%, aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii 2,9%, atenuând reducerea pe total importuri cu 1,5%.

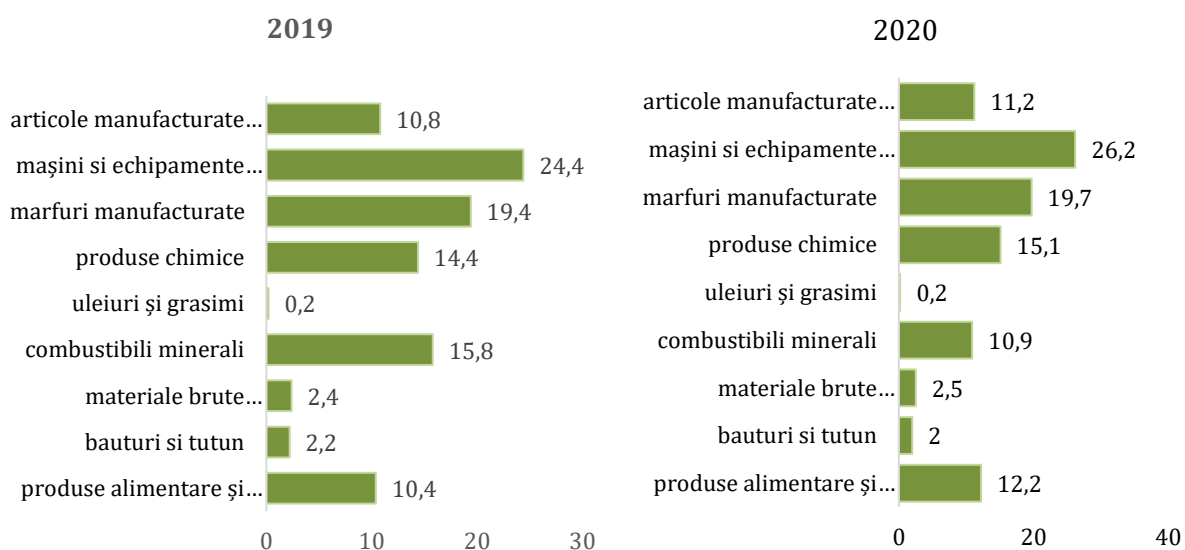

Figura 4.11 Structura importurilor pe grupe de mărfuri, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

În anul 2020, comerțul exterior al regiunii Transnistrene constituie 1686 mil.USD, cu aproape 10% mai puțin decât în anul 2019. În același timp, volumul exporturilor de mărfuri a scăzut cu 3,69%, iar volumul importurilor – cu 12,90%.

Cifra de afaceri a *comerțului exterior*, inclusiv operațiunile de export și import, a fost distribuită după cum urmează: *exporturile* reprezintă mai mult de 633 mil.USD, iar *importurile* pentru aproximativ 1053 mil.USD.

Soldul negativ al balanței comerciale pentru perioada de raportare s-a ridicat la 420 mil.USD, în principal datorită balanței comerciale negative cu Federația Rusă - mai mult de 334 mil.USD. De asemenea, un dezechilibru semnificativ al comerțului s-a înregistrat cu Ucraina 101 mil.USD, Belarus - 33 mil.USD., Germania - 21 mil.USD, China - 18 mil.USD, România - 12 mil.USD, Kazahstan - 10 mil.USD și Polonia - 7 mil.USD.

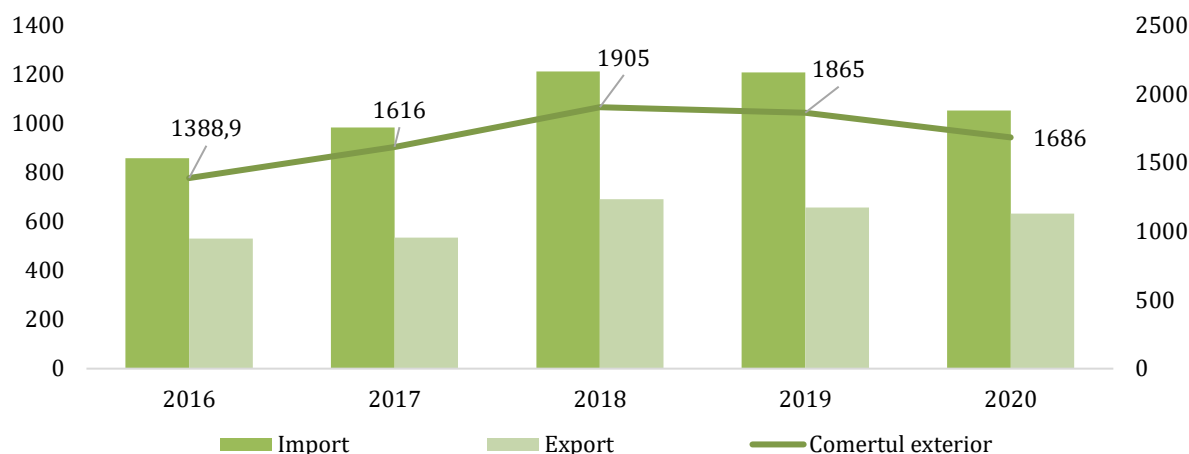

Figura 4.12. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada 2016-2020, mil.USD

Sursa: <http://newspmr.com/novosti-pmr/ekonomika/502>

În volumul total al schimburilor comerciale din ultimele douăsprezece luni ale anului trecut, ponderea țărilor Uniunii Economice Eurasiatice (UEE) a fost de 31,17%, UE - 25,28%, alte țări - 43,55%. În același timp, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ponderea țărilor UEE a scăzut cu 7,07 p.p., în timp ce UE a crescut cu 3,63 p.p., iar alte țări au crescut cu 3,44 p.p.

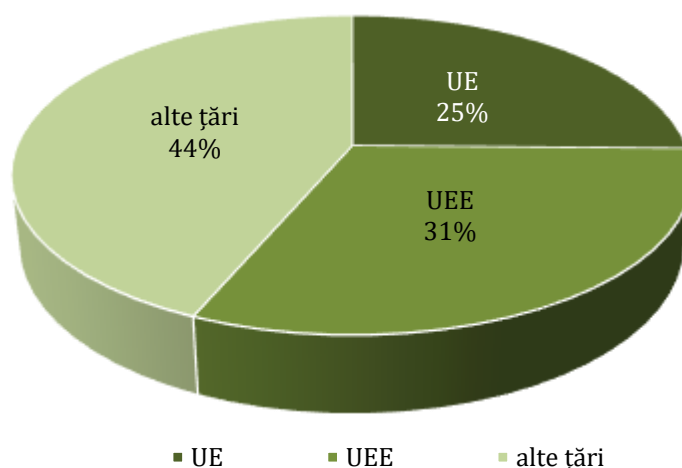

Figura 4.13. Evoluția valorii comerțului exterior pe țări al regiunii Transnistrene, pentru anul 2020, %

Sursa: <http://newspmr.com/novosti-pmr/ekonomika/502>

În structura generală a comerțului, Federația Rusă ocupă cu încredere primul loc cu o cotă de 28,09%. Urmează Moldova, Ucraina și România - 22,99%, 13,70%, respectiv 11,90%. De asemenea, conform acestui indicator, se poate distinge: Polonia - 3,57%; Belarus - 2,42%; Germania - 2,39%; Italia - 2,10%; China și Turcia - în regiunea de 1,1-1,2% în structura totală a activității economice externe.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în perioada 2019-2020

Conform datelor Agenției Serviciilor Publice, la 01.03.2021 Registrul de stat al unităților de drept deținea informații despre 121404 persoane juridice și întreprinzători individuali¹.

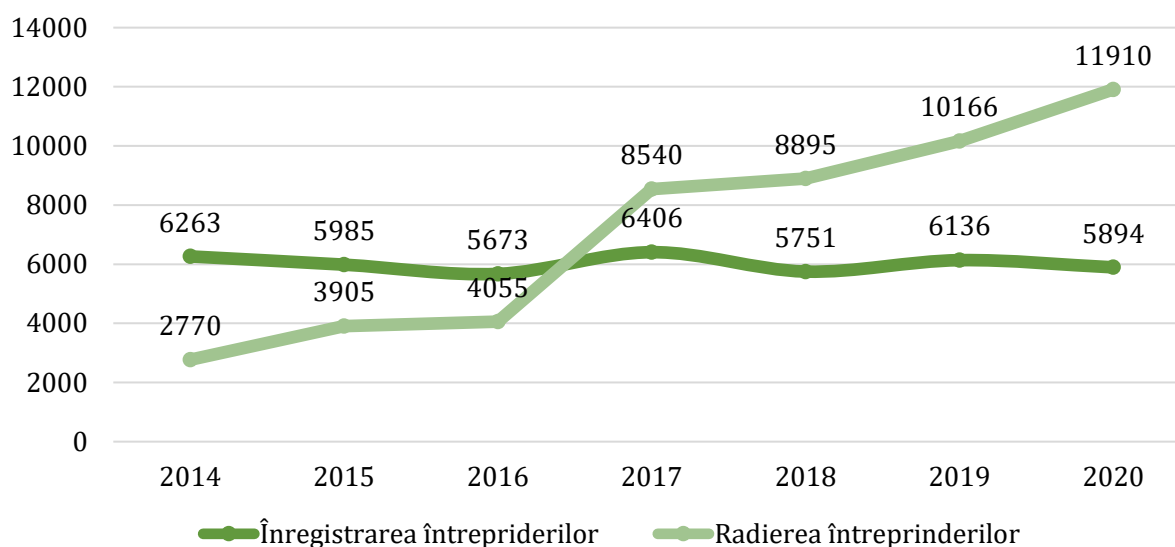

Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat în perioada 2014-2020

Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice; www.date.gov.md

Evoluția întreprinderilor noi înregistrare pe parcursul ultimilor 7 ani (2014-2020) se caracterizează, în mare parte, prin tendințe anuale de diminuare a numărului de înregistrări (anii 2015, 2016, 2018, 2020), cât și creșteri nesemnificative a numărului de întreprinderi înregistrate față de perioada similară a anului precedent (anii 2014, 2017 și 2019) (Tabelul 5.1).

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în anii 2014-2020 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2014	100,5	98,6
2015	95,6	141,0
2016	94,8	103,8
2017	112,9	210,6
2018	89,8	104,2
2019	106,7	114,3
2020	96,1	117,2

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice; www.date.gov.md

¹ www.date.gov.md

Totodată, în perioada 2015-2020 numărul de întreprinderi radiate a marcat tendințe anuale de creștere.

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2020 a marcat o diminuare de 3,9% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2020, au fost trecute 5894 întreprinderi noi.

Izbucnirea pandemiei de COVID-19 a declanșat atât o criză globală de sănătate publică, cât și a fost o adevărată undă de șoc pentru firmele din Republica Moldova. Conform celui mai recent sondaj al Băncii Mondiale¹ privind impactul COVID-19 asupra activității firmelor, s-au închis (în mod cert și/sau presupus) 10,8% din firme. Impactul cel mai mare a fost înregistrat în sectorul serviciilor pentru populație, compus din întreprinderi de talie micro și mică, în acest sector rata presupusă a afacerilor care au falimentat se ridică la cca 14%.

Potrivit datelor ASP, în anul 2020 a continuat tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2020, numărul întreprinderilor radiate a constituit 11910 de unități sau 17,2% în creștere față de anul 2019, atingând valoarea maximă înregistrată în ultimele două decenii.

Figura 5.2. reflectă evoluția numărului net de întreprinderi nou create în perioada 2014-2020. Per ansamblu, în perioada 2014-2020 se remarcă o tendință semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create (excepție făcând anul 2014, care a marcat o ușoară creștere a numărului net de întreprinderi nou create f.p.s.a.p.). E de menționat, că începând cu anul 2017, pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate. În anul 2017, numărul net de întreprinderi nou create a atins o valoare negativă, constituind -2134 de unități. Acest sold negativ a numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat patru ani consecutiv, ajungând în anul 2020 la -6016 unități.

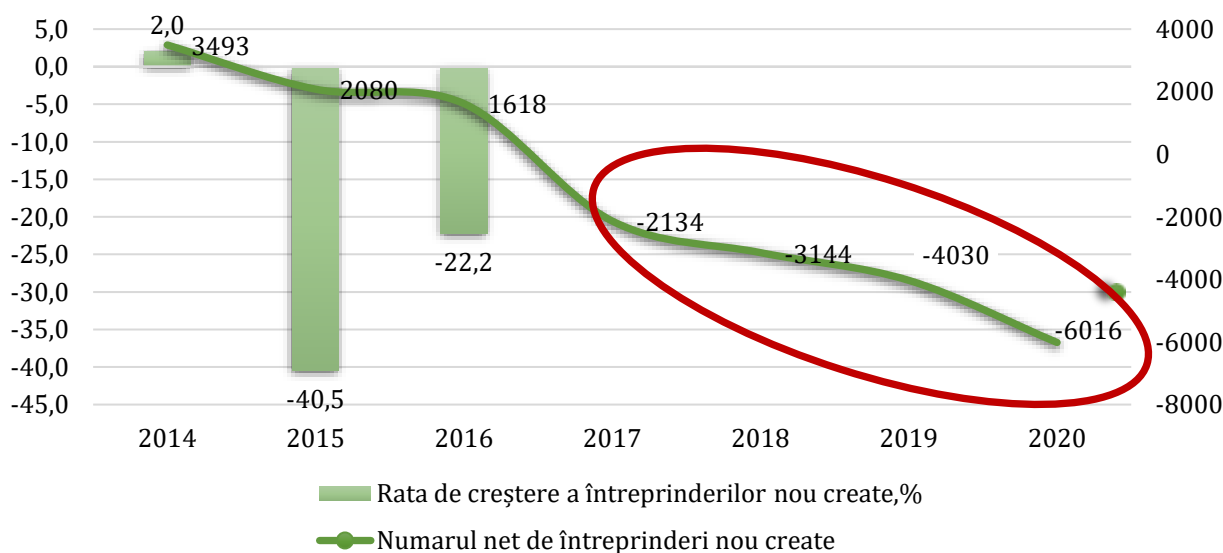

Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, 2014-2020

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice

¹ The World Bank, <https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>

Există mai mulți factori care au determinat creșterea semnificativă a numărului de întreprinderi radiate. În special, e vorba de simplificarea procedurii de lichidare a afacerii, unde cumularea unui număr mare de întreprinderi care erau pe parcursul mai multor ani în Registrul de stat în stare nefuncțională a dus la majorarea numărului întreprinderilor radiate; o abordare mai constructivă a potențialilor antreprenori de începere a propriei afaceri; impactul crizei pandemice.

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În primele nouă luni ale anului 2020, în regiunea din partea stângă a Nistrului, în sectorul businessului mic activau 3781 de întreprinderi. În ianuarie-septembrie 2020, în sectorul businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (cu excepția persoanelor fizice) erau angajați 19611 salariați, în descreștere cu 1,8% f.p.s.a.p. În perioada analizată mai multe sectoare economice au marcat o tendință de diminuare a numărului mediu de salariați f.p.s.a.p.: Industrie (-3,4%), Transport (-13,7%), Construcții (-0,9%), Comerț și alimentație publică (-1,1%), Operațiuni imobiliare (-8,6%), Gospodărie de locuințe și deservire comunală (-2,7%), Sănătate și asigurare socială (-8,6%), Sport, agrement și turism (-7,5%).

Totodată, în această perioadă, câteva sectoare economice înregistrează o tendință de creștere a numărului de salariați: Agricultură (+1,2%), Comunicații (+8,2%), Logistica și distribuție (+14,3%), Activitate comercială generală (+7,9%), Cultura și arta (+7,1%) (Tabelul 5.2.).

Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2020

	Ianuarie- septembrie 2019	Ianuarie- septembrie 2020	Indici, %
Total	19978	19611	98,2
Industrie	3250	3138	96,6
Agricultura	2104	2129	101,2
Transport	959	828	86,3
Comunicații	85	92	108,2
Construcții	2132	2113	99,1
Comerț și alimentația publică	7136	7054	98,9
Logistica și distribuție	56	64	114,3
Operațiuni imobiliare	1227	1122	91,4
Activitate comercială generală	378	408	107,9
Activitatea editorială	93	94	101,1
Gospodărie de locuințe și deservire comunală	408	397	97,3
Sănătate și asigurare socială	431	394	91,4
Învățământ	216	211	97,7
Cultura și arta	126	135	107,1
Sport, agrement și turism	467	432	92,5

Sursa: «Основные показатели деятельности субъектов малого предпринимательства, включая микро и малые предприятия, (с численностью работников до 50 человек и годовым доходом до 2000000 румзп) (без физических лиц) за январь – сентябрь 2020 года».

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Situația demografică¹

Anul 2020 prezintă o accentuare a sporului natural negativ, precum și o reducere a ratelor nupțialității și divorțialității față de anii precedenți.

În anul 2020 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 30597 pers., fiind în scădere cu 1784 copii sau cu 5,5% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 11,6 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,5 p.p. f.a.p. Numărul de decedați a constituit 40618 pers., înregistrând o creștere de 4207 pers. sau cu 11,6% f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 15,5 decedați la 1000 locuitori, în creștere cu 1,9 p.p. f.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în anul 2020 a constituit 268 cazuri și s-a diminuat cu 3 cazuri în comparație cu anul precedent. Scăderea naturală în 2020 a constituit -10021 pers. (-4030 pers. în anul precedent) sau -3,9 pers. la 1000 de locuitori (-1,5 pers. la 1000 de locuitori în anul precedent) (Figura 6.1).

Numărul *căsătoriilor* total pe țară în anul 2020 a constituit 15541, micșorându-se cu 4760 sau cu 23,4% f.a.p., iar rata nupțialității a constituit 5,9 căsătorii la 1000 locuitori, cu 1,7 p.p. mai puțin f.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorțurilor* din țară a constituit 8664, fiind în scădere cu 2072 sau cu 19,3% f.a.p. Rata divorțialității a constituit 3,3 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,7 p.p. mai puțin f.a.p.

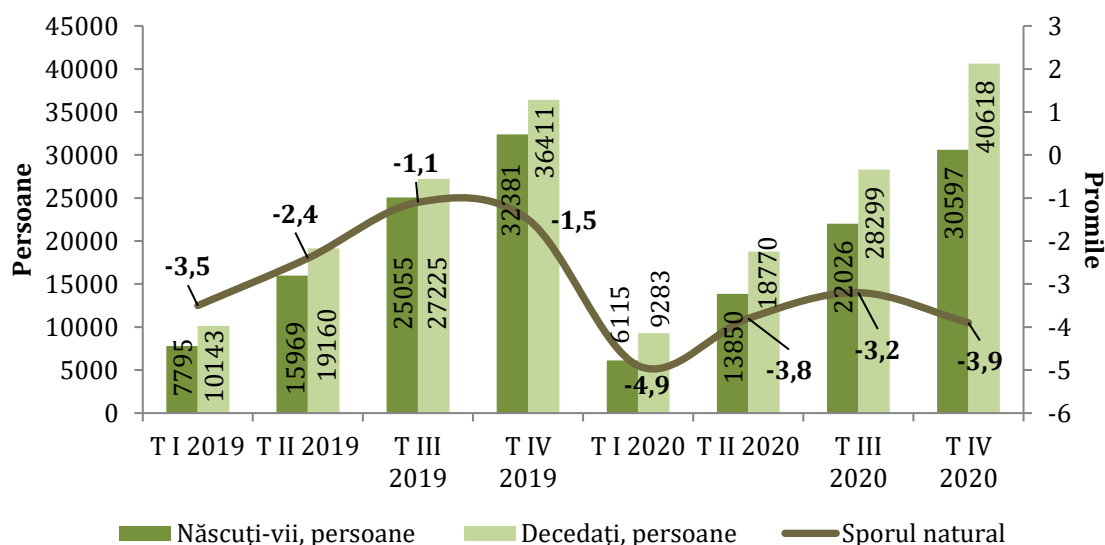

Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în perioada T I 2019 - T IV 2020, pe trimestre

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În ceea ce privește migrația internă determinată de schimbarea domiciliului în anul 2020 numărul total de sosiri în interiorul țării a constituit 29158 pers., cu 9881 sau cu 25,3% mai puțin f.a.p. Dintre acestea, în localități urbane au fost 19494 sosiri, în scădere cu 21,5% f.a.p. și în localități rurale - 9664 sosiri, în scădere cu 32,0% f.a.p. Din numărul total de plecări din localități urbane au plecat 12491 pers., fiind cu

¹ Sunt utilizate date preliminare. Datele privind numărul născuților-vii și decedaților sunt calculate în baza datei de înregistrare a nașterii/decesului. În numărul născuților-vii nu sunt incluse actele de naștere transcrise.

25,4% mai puțin f.a.p. și din localități rurale au plecat 16667 pers., fiind cu 25,2% mai puțin f.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor au fost în localități urbane (66,9%), iar a plecărilor – din localitățile rurale (57,2%). Cea mai mare parte a populației ce pleacă din localitățile rurale o reprezintă tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (55,5%), fiind urmați de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (37,1%). Cea mai mare pondere a populației ce pleacă din localități urbane o deține populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (47,9%), fiind urmată de tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (36,1%). Tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani dețin și cele mai mari ponderi ale sosirilor (48,5% – în localități urbane, 44,5% – în localități rurale), fiind urmați de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (41,4% - în localități urbane, 42,5% - în localități rurale).

Piața forței de muncă

Anul 2020 este caracterizat de reducerea numărului forței de muncă, precum și a numărului populației ocupate și a celui al șomerilor și de o majorare a numărului populației în afara forței de muncă.

În anul 2020, *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 867,3 mii pers., în scădere cu 5,7% f.a.p. O pondere mai mare în forța de muncă au avut-o bărbații (52,4%) decât femeile (47,6%), precum și mediul rural (54,4%) față de mediul urban (45,6%). Totodată, *rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste* a fost de 40,3%, ceea ce este cu 2,0 p.p. mai puțin f.a.p. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (45,1%) decât la femei (36,1%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (46,5%) decât în cel rural (36,3%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 31,4%, iar în grupa 15-64 ani – 47,6%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-59 ani – femei și 16-63 ani – bărbați) a fost de 50,7%.

Populația ocupată în anul 2020 a fost de 834,2 mii pers, mai puțin cu 4,4% f.a.p. (Figura 6.2). O mai mare pondere în populația ocupată au avut-o bărbații – 52,1% decât femeile – 47,9%, precum și mediul rural – 54,7% față de mediul urban – 45,3%.

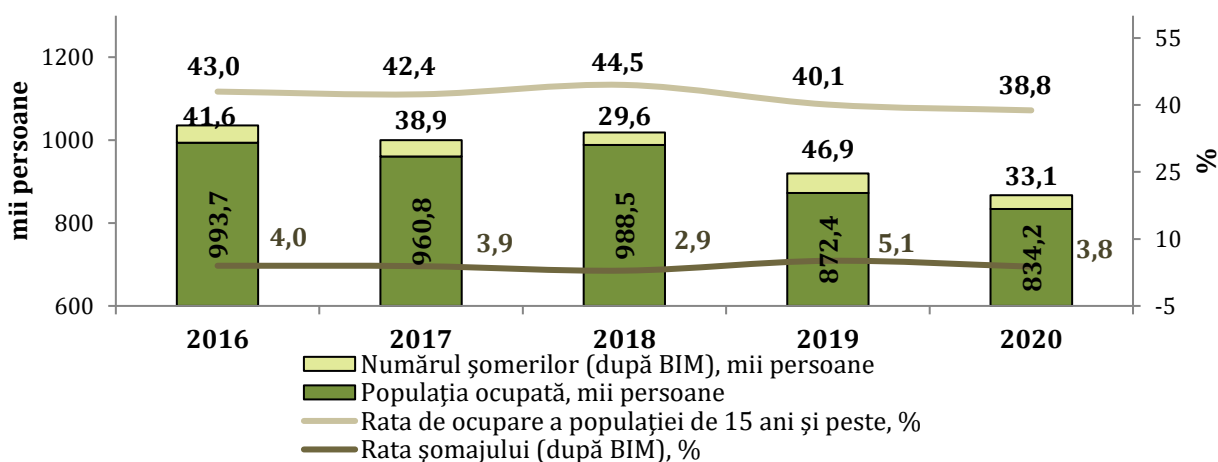

Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2016-2020¹

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

¹ În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 38,8%, mai mică cu 1,3 p.p. f.a.p. Rata de ocupare a bărbaților – 43,1% a fost mai înaltă decât cea a femeilor (35,0%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 44,4%, fiind mai mare decât cea din mediul rural – 35,1%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-59 ani - femei/16-63 ani – bărbați) a avut valoarea de 48,6%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 45,7%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 29,4%.

În privința ratelor de ocupare, diferențele cele mai mari au fost la persoanele cu vârsta de 25-34 ani atât în funcție de sexe (rata de ocupare la bărbați a fost cu 15,2 p.p. mai mare decât la femei), cât și pe medii de reședință (rata de ocupare în mediul urban a fost cu 13,8 p.p. mai mare decât în mediul rural).

Numărul persoanelor ocupate în activități agricole în anul 2020 a fost de 175,9 mii persoane (cu 6,9 mii sau cu 3,8% mai puțin f.a.p.) sau de 21,1% (cu 0,1 p.p. mai mult f.a.p.) din totalul celor ocupați, iar numărul celor ocupați în activități non-agricole a fost de 658,3 mii persoane (cu 31,2 mii sau cu 4,5% mai puțin f.a.p.).

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 14,6%, inclusiv în industria prelucrătoare – 11,7%, iar în construcții – 7,2%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a constituit 121,4 mii (în descreștere cu 5,2% f.a.p.), iar în construcții – 60,4 mii pers. (în scădere cu 1,6% f.a.p.). În sectorul de servicii au activat 476,5 mii pers. sau 57,1% din numărul total de persoane ocupate (mai puțin f.a.p. cu 23,6 mii pers. sau cu 4,7%).

Populația ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit 70,2% în *sectorul privat* și 29,8% – în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 78,1%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (89,3%). *Munca nedeclarată* în rândul salariaților în anul 2020 a constituit 6,5% (cu 0,7 p.p. mai puțin f.a.p.). După ponderile salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale după sexe mai mulți sunt bărbați – 8,9% față de femei – 4,3%. Cele mai mari ponderi ale salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt estimate în: agricultură – 59,1%, construcții – 14,1%, comerț – 10,5% și industrie – 6,3%. În *sectorul informal* în anul 2020 au activat 16,7% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 22,4% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 23,8%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 10,8%. Din numărul total de salariați loc de muncă informal aveau 6,8%. Primeau "salariu în plic" 6,7% din salariați, iar cele mai mari ponderi au fost în: agricultură – 60,8%, construcții – 13,4%, comerț – 9,9%, industrie – 6,3%. Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 41,2 mii sau 4,9% din totalul persoanelor ocupate față de 3,9% în 2019. Din persoanele ocupate 9,5% au declarat că ar fi dorit să schimbe situația în raport cu locul actual de muncă pe motiv că nu sunt satisfăcuți de nivelul remunerării (situație inadecvată în raport cu venitul).

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în anul 2020 a constituit 33,1 mii pers., micșorându-se f.a.p. cu 13,8 mii pers. sau cu 29,4%. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 59,5% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul rural – 53,2%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării a fost de 3,8%, mai mică cu 1,3 p.p. f.a.p. Rata șomajului la bărbați a constituit 4,3%, iar la femei – 3,2%. Au fost înregistrate mici disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv, 4,5% și 3,3%). În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata șomajului a

fost de 10,9% (mult mai mare în mediul urban – 14,6% decât în cel rural – 0,0%), iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 6,2%. *Rata compusă a sub-ocupării și șomajului (LU2)* la nivel de țară a constituit 8,6%, fiind mai mică cu 0,2 p.p. f.a.p. *Rata compusă a șomajului și forței de muncă potențiale (LU3)* a fost de 4,9%, fiind mai mică cu 1,9 p.p. f.a.p. *Indicatorul compozit de sub-utilizare a forței de muncă (LU4)* a avut valoarea de 9,6%, fiind mai mică cu 0,9 p.p. f.a.p.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în anul 2020 a fost de 1283,6 mii pers., în creștere cu 2,2% f.a.p., constituind 59,7% din populația din aceeași grupă de vârstă, mai mult cu 2,0 p.p. f.a.p. În populația inactivă se includ: pensionarii (45,2%); elevii și studenții (13,1%); persoanele care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (13,0%); persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (11,8%); persoanele plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an (7,0% sau 90,4 mii pers., acest număr micșorându-se f.a.p. cu 14,6%); alte persoane în afara forței de muncă (9,9%). În rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare o pondere mai mare o au bărbații – 11,8% față de femeii – 5,7%. De asemenea, bărbații predomină și în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an – 11,8% față de femeii – 3,4%. În cadrul activităților de îngrijire de familie predomină femeile – 21,9% față de 1,2% - bărbații.

Grupul NEET reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În anul 2020 grupul NEET a avut o pondere de 17,6% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,0% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 31,2% - la cei cu vârsta de 15-34 ani, având valori mai mari la femeii decât la bărbații în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 19,7% - femeii vs 15,6% - bărbații; 15-29 ani: 32,5% - femeii vs 19,6% - bărbații; 15-34 ani: 39,4% - femeii vs 22,9% - bărbații).

Remunerarea muncii

În anul 2020 se remarcă creșteri majore ale câștigului salarial nominal mediu lunar brut în țară în așa activități economice precum: Sănătate și asistență socială; Informații și comunicații; Activități profesionale, științifice și tehnice.

În anul 2020, câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară¹ a fost în mărime de 8107,5 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 10,2% f.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 6,2% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum). În T IV din 2020 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost de 8859,9 MDL, mai mult cu 13,4% în raport cu T IV din 2019 sau cu 9,7% comparativ cu T III din 2020 (Figura 6.3).

În sectorul bugetar salariul mediu lunar în anul 2020 a fost în mărime de 7313,8 MDL, în creștere cu 10,2% f.a.p., iar în sectorul real – 8402,7 MDL, mai mult cu 10,2% f.a.p. În anul 2020 în toate activitățile economice s-au înregistrat f.a.p. creșteri ale salariului mediu brut lunar, cu excepția Transport și depozitare, la care s-a micșorat cu 2,8%. Creșteri mai puternice au avut loc în activități economice: *Sănătate și asistență socială (+24,1%); Informații și comunicații (+18,4%); Activități profesionale, științifice și tehnice (+16,8%)*. Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în activități economice: *Informații și comunicații (15785,4 MDL - de 2,2*

¹ La unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare.

ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (13203,5 MDL - de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.a.p. cu 10,2%); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (12333,1 MDL - de 1,7 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.a.p. cu 6,7%); *Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii* (9118,6 MDL - de 1,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.a.p. cu 7,1%); *Activități profesionale, științifice și tehnice* (8882,5 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.a.p. cu 16,8%). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în următoarele domenii: *Agricultură, silvicultură și pescuit* (4768,7 MDL, în creștere f.a.p. cu 8,4%); *Activități de cazare și alimentație publică* (4973,0 MDL, în creștere f.a.p. cu 2,7%) și *Artă, activități de recreere și de agrement* (5195,6 MDL, în creștere f.a.p. cu 10,7%).

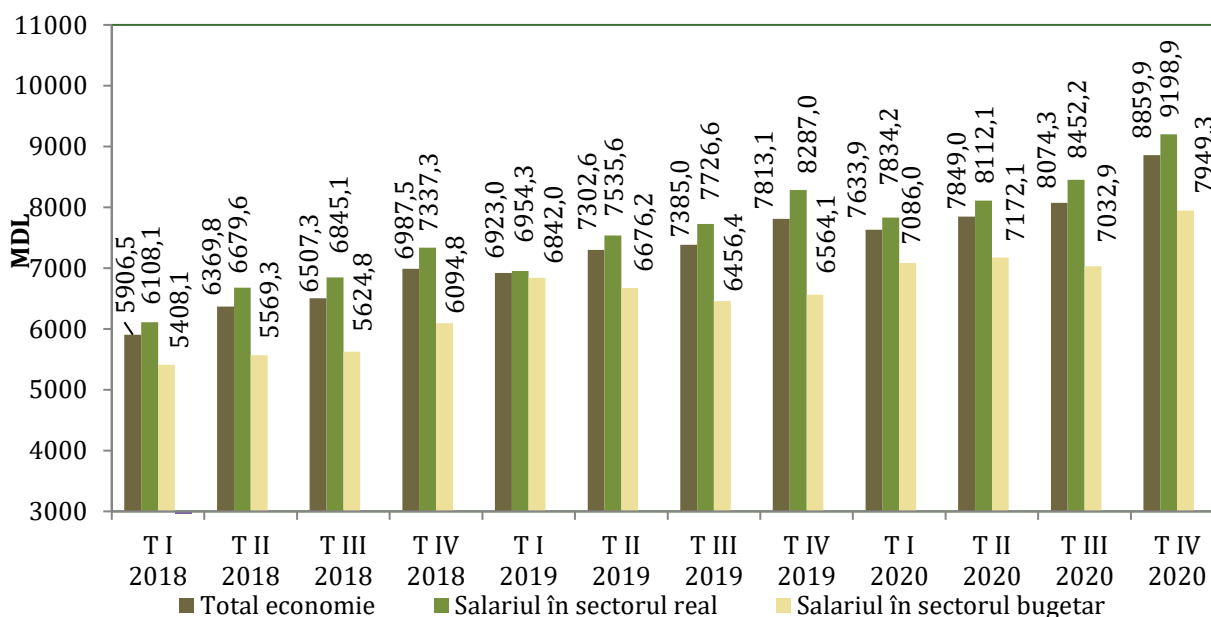

Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 - T IV 2020, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În anul 2020 f.a.p. indicele numărului mediu al salariaților a constituit 96,4% (103,0% în 2019), iar indicele numărului mediu al salariaților în T IV 2020 față de T IV din 2019 a fost de 98,2%. Indicele numărului mediu al salariaților pe activități economice în T IV din 2020 f.p.s.a.p. a fost peste 100% în așa activități economice precum: Construcții (104,2%); Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor (101,4%); Informații și comunicații (104,1%); Tranzacții imobiliare (101,6%); Activități financiare și de asigurări (101,1%); Administrație publică și apărare, asigurări sociale obligatorii (102,1%); Sănătate și asistență socială (101,1%); Alte activități de servicii (121,7%). În celelalte tipuri de activități economice acest indice a fost între 90% și 100%, cu excepția Activităților de cazare și alimentație publică unde el a avut valoarea de 75,5%. Indicele numărului mediu al salariaților pe activități economice în T IV 2020 față de T III din același an a fost peste 100% în toate tipurile de activități economice (cu excepția activității economice: Agricultură, silvicultură și pescuit (90,4%), Industria extractivă (96,0%), Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (98,9%)), variind în mare parte între 100% și 106%.

În aspect regional, câștigul salarial mediu lunar în T IV 2020 în municipiul Chișinău a constituit 10390,9 MDL, mai mare cu 17,3% decât câștigul salarial mediu lunar total pe economie în aceeași perioadă. În alte regiuni în această perioadă câștigul salarial mediu lunar a fost mai mic decât câștigul salarial mediu lunar total pe economie: municipiul Bălți – 8448,6 MDL (cu 4,6% mai mic), regiunea Nord - 7192,1 MDL (cu 18,8% mai mic), regiunea Centru – 7056,0 MDL (cu 20,4% mai mic), regiunea Sud – 6848,2 MDL (cu 22,7% mai mic), UTA Găgăuzia – 6539,6 MDL (cu 26,2% mai mic). La nivel raional cel mai mic câștig salarial mediu lunar a fost înregistrat în raionul Telenești – 5976,9 MDL, mai mic cu 32,5% față de câștigul salarial mediu lunar total pe economie. Un câștig salarial mediu lunar mai mic decât cel total pe economie cu 10-20% s-a înregistrat în 8 raioane, cu 20-30% - în 19 raioane și cu 30-40% - în 6 raioane.

Boxa 6.1. Majorarea valorii scutirii personale

De la 01.01.2021 valoarea scutirii personale în Republica Moldova va crește cu 5% și pentru copiii aflați în întreținere - cu 50%, însă dreptul de a utiliza scutirea personală pentru un soț va fi abolit. Fiecare contribuabil (rezident individual) cu un venit impozabil anual de până la 360 mii MDL, cu excepția veniturilor prevăzute de art. 901 din Codul fiscal, va putea exercita dreptul la scutire personală în cuantum de 25200 MDL pe an (în 2020 - 24000 MDL). Scutirea pentru persoanele în întreținere (copii) va crește de la 3000 MDL la 4500 MDL, în timp ce scutirea pentru persoanele în întreținere - persoanele cu dizabilități din cauza unei boli congenitale sau a unei boli din copilărie, persoanele cu dizabilități severe și accentuate va crește de la 18000 MDL la 18900 MDL (+5%). Va rămâne la nivelul actual (30 mii MDL) cuantumul scutirii personale prevăzute pentru persoanele care s-au îmbolnăvit și care au suferit de boli de radiații, precum și persoanele cu dizabilități cauzate de consecințele accidentului de la centrala nucleară de la Cernobîl; pensionarii reabilitați - victime ale represiunii politice; părinții sau soțul unui decedat sau participant dispărut la operațiuni militare de protejare a integrității teritoriale și independenței Moldovei, precum și operațiuni militare în Afganistan, persoane care au ajuns cu dizabilitate din cauza participării la astfel de acțiuni etc. Cuantumul scutirii suplimentare acordate soților din categoriile de persoane de mai sus va crește de la 18000 la 18900 MDL (cu condiția ca scutirea personală să rămână neutilizată). În același timp, începând din 2021, un articol va fi exclus din Codul fiscal, pe baza căruia o persoană fizică rezidentă căsătorită are dreptul să primească o scutire suplimentară (în 2020 suma acesteia era de 11280 MDL), cu condiția ca soțul să nu utilizeze scutirea personală. Se așteaptă ca abolirea dreptului la o scutire suplimentară pentru un soț să economisească aproximativ 130 de milioane de MDL în buget, în timp ce o creștere a cuantumului scutirilor rămase va costa bugetul aproximativ 180 de milioane de MDL.

Sursa: <https://monitorul.fisc.md/editorial/lichnoe-osvobozhdenie-v-2021-g.html>

Veniturile disponibile ale populației pe o lună¹ în medie la o persoană în anul 2020 au avut o creștere minoră față de anul precedent. Sursa principală de venit a populației o constituie câștigurile salariale. Alte surse importante de venit rămân a fi în continuare: prestațiile sociale și transferurile bănești din afara țării.

Veniturile disponibile ale populației în anul 2020 au fost în medie la o persoană pe lună în mărime de 3096,6 MDL, majorându-se cu 7,5% față de anul precedent, iar în termeni reali (cu ajustarea la indicii prețurilor de consum) s-au majorat cu 3,6%. În T IV al anului 2020 veniturile disponibile

¹ În anul 2019 au fost efectuate un șir de modificări în metodologia Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice: un nou eșantion; o nouă schemă de rotație; calibrarea după medii de reședință (urban, rural), regiuni statistice (Nord, Centru, Sud și mun. Chișinău), gospodării cu copii și gospodării cu pensionari; utilizarea numărului populației cu reședință obișnuită (locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare) în locul celei stabile. Aceste modificări determină datele din 2019 și cele până în anul 2018, inclusiv, cu privire la veniturile populației să nu fie deplin comparabile.

au constituit 3240,2 MDL (Figura 6.4). Salariile în structura veniturilor populației rămân în continuare cea mai importantă sursă financiară. Veniturile din salarii reprezintă 50,2% din veniturile totale disponibile, ponderea acestora fiind la fel ca în anul 2019. Prestațiile sociale sunt a doua sursă semnificativă de venit a moldovenilor ce constituie 19,3%, fiind în creștere cu 0,6 p.p. față de anul precedent. La formarea veniturilor au contribuit și activitățile pe cont propriu cu o pondere de 14,6% din veniturile medii lunare ale unei persoane, dintre care de la activitățile individuale agricole – 8,3%, iar din activitatea individuală non-agricolă – 6,3%. Încă o sursă foarte importantă pentru bugetul gospodăriei casnice o reprezintă transferurile bănești de peste hotare. Acestea constituie 12,9% din totalul veniturilor, fiind în creștere cu 0,5 p.p. față de anul precedent. Veniturile populației din mediul urban, în medie, au constituit cu 992,9 MDL mai mult, fiind de 1,4 ori mai mari față de cele din mediul rural. Pentru populația din mediul urban principalele surse de venituri sunt activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,0% și prestațiile sociale – 17,9%. Veniturile populației din mediul rural într-o proporție mai mare depind de prestațiile sociale și de transferurile de peste hotare decât veniturile populației din mediul urban. Astfel, prestațiile sociale în localitățile rurale au o proporție de 20,7%, în timp ce în localități urbane ponderea lor a fost de 17,9%, iar transferurile din afara țării în sate dețin o pondere de 16,1%, în timp ce în orașe ponderea dată este de 9,4%. Veniturile din activitatea salarială în mediul rural ocupă 40,5% din veniturile disponibile totale, contribuția acestora fiind cu 20,4 p.p. mai mică decât în mediul urban.

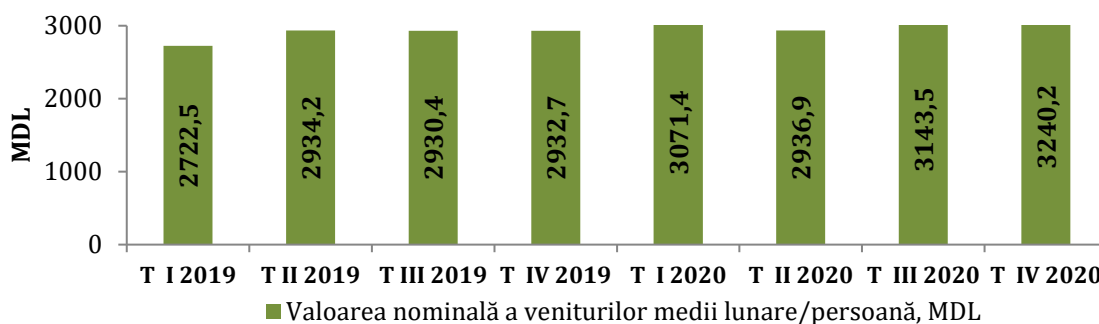

Figura 6.4. Evoluția veniturilor disponibile ale populației în valoare nominală, pe trimestre, T I 2019 – T IV 2020¹

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației² în anul 2020 au rămas practic la nivelul anului precedent, iar cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: produse alimentare și băuturi nealcoolice; locuință, apă, electricitate și gaze și îmbrăcăminte și încălțăminte.

¹ La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședință obișnuită. Începând cu anul 2019 datele nu sunt comparabile cu perioada precedentă, deoarece a fost modificată metodologia CBGC.

² În anul 2019 au fost efectuate un șir de modificări în metodologia Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice: un nou eșantion; o nouă schemă de rotație; calibrarea după medii de reședință (urban, rural), regiuni statistice (Nord, Centru, Sud și mun. Chișinău), gospodării cu copii și gospodării cu pensionari; utilizarea numărului populației cu reședință obișnuită (locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare) în locul celei stabile și schimbarea perioadei de înregistrare a cheltuielilor pentru procurarea produselor alimentare, utilizarea cheltuielilor de procurare a bunurilor de folosință îndelungată și a cheltuielilor pentru educație în ultimele 12 luni. Aceste modificări determină datele din 2019 și cele până în anul 2018, inclusiv, cu privire la cheltuielile populației să nu fie deplin comparabile.

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în medie pe o persoană în anul 2020 au fost de 2791,2 MDL, majorându-se doar cu 0,2% față de anul precedent. În termeni reali (ajustând la indicii prețurilor de consum), cheltuielile populației s-au redus în medie cu 3,5% față de anul precedent. În T IV al anului 2020 cheltuielile de consum au constituit 2781,4 MDL (Figura 6.5). O bună parte a cheltuielilor este direcționată spre produse alimentare și băuturi nealcoolice – 43,5% (40,6% în anul 2019). Cheltuielile pentru locuință, apă, electricitate și gaze în medie la o persoană au avut o pondere de 16,1% din cheltuielile de consum totale (în scădere cu 0,1 p.p. față de anul 2019). Cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte au constituit 8,8% (micșorându-se cu 0,9 p.p. față de anul 2019), pentru telecomunicație - 4,7% (4,5% în 2019), pentru sănătate – 4,7% (5,2% în 2019), mobilier, dotarea și întreținerea locuinței – 5,6% (5,1% în 2019), transport – 5,5% (6,1% în 2019), educație – 0,8% (1,1% în 2019), etc. Cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în medie au constituit 3488,8 MDL pe lună pe o pers., cu 1157,2 MDL mai mult decât în mediul rural. Populația din mediul urban, pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice a direcționat 39,8% din cheltuielile lunare de consum (36,6% în anul 2019), iar în mediul rural – 47,2% (44,5% în anul 2019). Totodată, populația urbană a cheltuit mai mult pentru locuință, apă, electricitate și gaze – 15,6% vs 16,6% la populația rurală, pentru telecomunicație – 4,5% vs 4,9% la populația rurală, transport – 6,3% vs 4,7% la populația rurală, pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței – 5,5% vs 5,7%, pentru restaurante și hoteluri – 3,3% versus 0,6%, recreere și cultură – 3,6% versus 1,2%, educație – 1,0% vs 0,5%, diverse produse și servicii – 4,5% vs 3,6%. Populația rurală a cheltuit mai mult pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 9,3% vs 8,4%. Cheltuielile de consum bănești medii lunare pe o persoană pe țară reprezintă 92,1% din cheltuielile de consum totale, iar cele în natură – 7,9%.

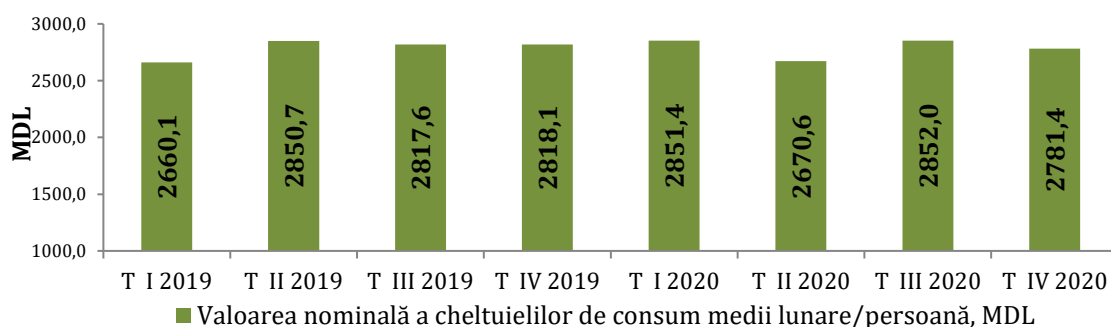

Figura 6.5. Evoluția cheltuielilor de consum în valoare nominală, pe trimestre, T I 2019 – T IV 2020¹

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2021 a constituit 686,3 mii pers. sau cu 9,7 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 ianuarie 2020.

Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2021 a constituit 2067,55 MDL, fiind în creștere cu 12,2% față de 1 ianuarie 2020. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1759,8 MDL.

¹ La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședință obișnuită. Începând cu anul 2019 datele nu sunt comparabile cu perioada precedentă, deoarece a fost modificată metodologia CBGC.

Boxa 6.2. Suplimente beneficiarilor de pensii și alocații

De la 01.10.2020 la 578 de mii de persoane beneficiare de pensii și 67 mii de persoane beneficiare de alocații sociale de stat li se acordă suplimente de 900 MDL, în cazul în care mărimea acestora nu este mai mare de 3000 MDL. Pentru implementarea măsurii din bugetul de stat au fost alocate 580 milioane de MDL. Plata acestui supliment unic poate fi acordată la orice oficiu poștal, indiferent de domiciliu și la instituțiile bancare la data plății pensiei/alocației sociale de stat. Totodată, la 01.10.2020 pensiile și unele prestații sociale de stat sunt indexate cu 1,07%.

Sursa: <http://cnas.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5301&t=/Mass-media/Noutati/Din-1-octombrie-pestre-645-de-mii-de-beneficiari-vor-primi-cate-900-de-lei>

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2020 în medie pe lună la o persoană a constituit 2088,4 MDL, majorându-se cu 2,8% față de 2019. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2318,8 MDL, mai mult cu 1,2% față de 2019 sau cu 12,7% mai mult comparativ cu alte orașe – 2057,9 MDL, cu 2,2% mai mult față de 2019, pentru mediul rural el a constituit 2002,8 MDL, mai mult cu 3,3% față de 2019. Valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2247,6 MDL și, în special, bărbaților – 2434,5 MDL, iar femeilor le revine 2041,2 MDL.

Boxa 6.3. Un suport unic pentru pensionari în valoare de 1000 MDL

Beneficiarii de toate tipurile de pensii stabilite până la 1 aprilie 2021, al căror quantum nu depășește 4000 MDL, precum și beneficiarii de toate tipurile de alocații sociale de stat, cu excepția alocației pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, vor primi un suport financiar unic în mărime de 1000 MDL începând cu data de 1 aprilie a anului 2021.

Sursa: <https://cnas.gov.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5444&t=/Mass-media/Noutati/1000-lei-vor-primi-circa-668-mii-de-beneficiari-de-pensii-si-alocatii-sociale>

Dezvoltarea socială a regiunii din partea stângă a râului Nistru¹.

Situația demografică. Declinul natural al populației în perioada anului 2020 s-a ridicat la 3795 de pers., iar în comparație cu perioada similară a anului 2019 s-a majorat cu 19,9%. S-au născut 3463 pers., iar comparativ cu anul trecut, numărul acestora a scăzut cu 183 pers. sau cu 5,0%. Numărul de decese a ajuns la 7258 pers., ceea ce reprezintă cu 6,6% mai mult decât în 2019. În 2020 în comparație cu 2019, numărul deceselor cauzate de boala coronariană a crescut cu 3,3%, de la leziunile vasculare ale creierului – cu 3,0%, de la bolile aparatului digestiv – cu 2,0%, în timp ce numărul deceselor cauzate de otrăviri, răniri și crime a scăzut cu 11,6%, de la neoplasmе - cu 4,9%. **Mortalitatea infantilă** a copiilor sub vârsta de un an în 2020 a fost de 19 pers., ceea ce reprezintă cu 18,8% mai mult decât în anul 2019. Principalele cauze ale structurii mortalității infantile sunt: afecțiuni apărute în perioada perinatală - 5 cazuri; anomalii congenitale - 4 cazuri; accidente, otrăviri, traume - 4 cazuri.

¹ Analiza a fost efectuată în baza datelor Serviciului Statistic al Transnistriei (<http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskome-polozhenii-pmr/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pmr-za-2020-god-predvaritelnye-dannye.html>)

Situația migrațională. Sporul migrațional al populației în perioada anului 2020, ținând cont de migrația internă și externă, a fost de 4407 pers. (în anul 2019 el a fost de 3263 pers.). Pe parcursul anului 2020 au sosit 11014 pers. (din afara regiunii – 6734 pers.), ceea ce reprezintă 88,5% din numărul de sosiri din perioada anului precedent, dintre ei copii sub vârsta de 16 ani - 2145 pers., adică 19,5% din numărul total de sosiri. Au plecat 6607 pers. (în afara regiunii – 2914 pers.) sau 71,9% din numărul celor care au plecat în anul 2019, inclusiv copii cu vârsta mai mică de 16 ani – 1194 pers. sau 18,1% din numărul total de plecări.

Din numărul total de sosiri, 50,2% sunt bărbați (5525 pers.), iar din numărul de plecări din regiune, ponderea bărbaților constituie 48,2% (3185 pers.). În 2020 în mediul urban au sosit 7693 pers. și au plecat 4445, care față de valorile din anul 2019 reprezintă 85,0%, respectiv 68,9%. În total, pentru anul 2020, 5118 pers. au sosit din afara regiunii, 2498 pers. au plecat în afara regiunii. În zonele rurale au sosit 3321 pers. și au plecat 2162 pers., ceea ce reprezintă 97,6% și respectiv, 78,9% față de valorile anului 2019. În anul 2020, 1616 pers. au sosit din afara regiunii, 416 pers. au plecat peste hotarele regiunii. Numărul căsătoriilor înregistrate în registrele de stare civilă a fost de 1797 și, comparativ cu anul 2019, a scăzut cu 27,0%. Numărul divorțurilor a fost de 1434 de unități și a scăzut cu 12,6% față de anul 2019.

Piața forței de muncă. Numărul de salariați din lista organizațiilor din toate sectoarele economiei (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor necomerciale, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) a constituit 91,3 mii pers. la 01.01.2021 și a scăzut cu 916 pers. sau cu 1,0% față de data similară a anului trecut. De la începutul anului 2020, au fost recrutate 17348 de pers., dintre care 801 pers. au fost recrutate pentru locuri de muncă nou create și introduse suplimentar. Procentul de înlocuire a lucrătorilor plecați cu personal nou a fost de 90,1%. În perioada anului 2020, 19264 pers. au părăsit instituțiile și organizațiile, ceea ce reprezintă 20,7% din numărul scriptic total al angajaților la începutul anului. Principalul motiv pentru plecare este concedierea din propria inițiativă a angajatului, care reprezintă 16160 pers. (83,9%).

Potrivit Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale al regiunii transnistrene, numărul cetățenilor înregistrați oficial neocupați în activitatea de muncă la sfârșitul anului 2020 a fost de 3339 pers., cu 9,6% mai mult decât la sfârșitul anului 2019. Din numărul total de cetățeni înregistrați, femeile reprezintă 1771 pers. sau 53,0%. În 2020 organismele teritoriale ale Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale au înregistrat 6564 de pers. în căutarea unui loc de muncă, dintre care 3445 femei (52,5% din numărul total de cetățeni înregistrați). În perioada anului 2020, 13244,5 mii de ruble au fost cheltuite pentru prestațiile de șomaj. Prestații de șomaj au primit 2853 de pers. Dimensiunea medie a prestațiilor de șomaj în perioada anului 2020 a fost de 415,3 ruble sau 27,0% din bugetul minimului de existență, în medie, pe cap de locuitor. Nevoia organizațiilor regiunii pentru angajați, începând cu 01.01.2021 a fost de 2143 de pers. Astfel, pentru un cetățean înregistrat care nu desfășoară activități de muncă există 0,6 locuri vacante. Din numărul total de posturi vacante, 51,9% sunt destinate angajării lucrătorilor.

Remunerarea muncii. Pentru anul 2020 salariile medii lunare nominale pe angajat în regiune (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor necomerciale, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) au constituit 4962 ruble sau 105,4% în comparație cu anul 2019. În organizațiile bugetare, salariul mediu lunar a fost de 3515 ruble, ceea ce reprezintă cu 10,5% mai mult decât în anul trecut. În perioada anului 2020, salariile medii lunare nominale pe angajat în sub-

sectoarele "Electro- și Radiocomunicații" (12499 ruble sau 776 dolari SUA)¹, "Bănci, credite" (8935 ruble sau 555 dolari SUA), "Asigurări" (7867 ruble sau 489 dolari SUA), "Industrie" (6479 ruble sau 402 dolari SUA), "Servicii de procesare a datelor" (6407 ruble sau 398 dolari SUA), "Construcții" (5672 ruble sau 352 dolari SUA), "Cultură fizică, recreere și turism" (5436 ruble sau 338 dolari SUA), "Activități comerciale generale" (5345 ruble sau 332 dolari SUA), "Gospodăria locativ-comunală" (5024 ruble sau 312 dolari SUA) au depășit în mod semnificativ nivelul salariului mediu pe regiune (4962 ruble sau 308 dolari SUA). În același timp, salariul mediu lunar pe salariat în subsectoarele "Silvicultură" (2197 ruble sau 136 dolari SUA), "Geologie și meteorologie" (2628 ruble sau 163 dolari SUA), "Comunicare poștală" (2629 ruble sau 163 dolari SUA), "Cultură și artă" (2896 ruble sau 180 dolari SUA), "Învățământ" (3171 ruble sau 197 dolari SUA), "Securitate socială" (3260 ruble sau 202 dolari SUA), "Servicii științifice" (3345 ruble sau 208 dolari SUA), "Îngrijirea sănătății" (4186 ruble sau 260 dolari SUA), "Tipuri de servicii publice non-productive" (4186 ruble sau 260 dolari SUA), "Edituri și tipografii" (4207 ruble sau 261 dolari SUA), "Tranzacții imobiliare" (4392 ruble sau 273 dolari SUA), "Agricultură" (4552 ruble sau 283 dolari SUA), "Comerț și alimentație publică" (4800 ruble sau 298 dolari SUA), "Transport" (4892 ruble sau 304 dolari SUA) au fost semnificativ sub nivelul salariului mediu pe regiune.

În perioada anului 2020, salariile medii lunare nominale ale lucrătorilor au fost mai mici decât media industriei pe regiune (6479 ruble sau 402 dolari SUA) în aproape toate sub-sectoarele industriei, cu excepția "Metalurgiei feroase" (8254 ruble sau 513 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 66,3%, "Industriei de energie electrică" (7581 ruble sau 471 dolari SUA) care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 52,8% și "Industriei constructoare de mașini și prelucrării metalelor" (6740 ruble sau 419 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 35,8%. Salarii medii lunare mai mici decât media pe regiune în ramurile industriei au fost în: "Industria poligrafică" – 4703 ruble sau 292 dolari SUA (cu 27,4%), "Industria ușoară" – 5234 ruble sau 325 dolari SUA (cu 19,2%), "Industria morăritului și furajelor" – 5479 ruble sau 340 dolari SUA (cu 15,4%), "Industria alimentară" - 5659 ruble sau 351 dolari SUA (cu 12,7%), "Industria materialelor de construcții" - 6126 ruble sau 380 dolari SUA (cu 5,4%), "Industria chimică" – 6130 ruble sau 381 dolari SUA (cu 5,4%).

Protecția socială a populației. La sfârșitul anului 2020, numărul pensionarilor a fost de 96231 de pers., cu 5,4% mai puțin decât în anul trecut; mărimea medie a pensiilor lor era de 1383,23 ruble. Valoarea totală a pensiilor care le-au fost alocate cu indemnizații, creșteri, compensații și pensii suplimentare acordate în perioada anului 2020 a constituit 133109,9 mii ruble.

Minimul de existență. În anul 2020, minimul de existență pe cap de locuitor era de 1539 de ruble, cu 1,3% mai mult decât în anul 2019.

¹ Cursul oficial de schimb mediu al autorității monetare din partea stângă a râului Nistru pe perioada ianuarie-decembrie 2020 – 1 dolar SUA=16,1000 ruble (https://www.cbpmr.net/data/snktivni_110121.pdf)

Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru perioada anului 2020, ruble pe lună

	Total populație	Inclusiv:		Pensionari	Copii cu vârsta sub 6 ani	De la 7 până la 15 ani
		Bărbați 16-59 ani	Femei 16-54 ani			
<i>Ianuarie</i>	1530	1705	1585	1292	1399	1722
<i>Februarie</i>	1530	1704	1585	1293	1397	1720
<i>Martie</i>	1538	1715	1592	1300	1402	1729
<i>Aprilie</i>	1570	1754	1622	1328	1423	1765
<i>Mai</i>	1569	1754	1621	1328	1422	1765
<i>Iunie</i>	1586	1767	1636	1340	1455	1802
<i>Iulie</i>	1547	1720	1599	1305	1433	1760
<i>August</i>	1515	1684	1569	1278	1401	1713
<i>Septembrie</i>	1512	1681	1566	1276	1399	1709
<i>Octombrie</i>	1517	1688	1570	1281	1402	1711
<i>Noiembrie</i>	1525	1696	1578	1288	1409	1719
<i>Decembrie</i>	1533	1704	1586	1295	1418	1729

Sursa: Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei

Infrațiuni. Potrivit organelor de ocrotire a ordinii publice, în perioada anului 2020 au fost înregistrate 9425 cereri și rapoarte de infrațiuni, cu 7,3% mai puțin decât în perioada anului 2019. În anul 2020, au fost înregistrate 3388 de infrațiuni, ceea ce reprezintă cu 3,6% mai puțin decât în perioada anului trecut. Au fost soluționate în total 3035 de cauze penale, dintre care 2038 au fost sesizate în instanță. În perioada anului 2020 au fost suspendate 98 cauze penale pentru căutarea învinuitului, 196 cazuri pentru neidentificarea persoanelor care urmează să fie acuzate ca inculpați. Din totalul infrațiunilor înregistrate, 525 (15,5%) au fost clasificate drept grave, 171 (5,0%) au fost deosebit de grave. Trebuie remarcat faptul că în comparație cu perioada anului 2019, numărul infrațiunilor deosebit de grave a scăzut cu 47,1%, iar cele grave au scăzut cu 13,1%. În 2020 au fost înregistrate 341 de infrațiuni legate de traficul de droguri; 152 infrațiuni legate de traficul ilicit de arme; 6 infrațiuni comise cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivilor. În perioada anului 2020 au fost investigate 3329 de infrațiuni, dintre care 669 (20,1%) au fost comise de persoane condamnate anterior, 409 (12,3%) - de un grup de persoane, 308 (9,3%) erau femei, 210 (6,3%) - cetățeni minori. În perioada de raportare, 523 (15,7%) de infrațiuni au fost comise în stare de ebrietate alcoolică, narcotică și alte tipuri de intoxicații. Ca urmare a infrațiunilor comise, au suferit 1693 de pers., dintre care 37 de pers. au murit (2,2%), 68 au suferit pagube serioase de sănătate (4,0%).

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2021

(varianta preliminară)

Anul 2021 rămâne a fi, deocamdată, umbrit de un sentiment de incertitudine înaltă la nivel mondial în ceea ce privește evoluția ulterioară a pandemiei Covid-19 și consecințele sale demografice și socio-economice. Acest lucru este alimentat în primul rând de apariția noilor tulpini ale virusului SARS –Cov-2, de creștere a incidenței cazurilor de îmbolnăviri în multiple țări, dar și a cazurilor de decese la 1 mil. persoane¹, în pofida progreselor realizate în cercetarea virusului dat, a identificării tratamentelor ce ar putea fi eficiente în combaterea sa, a elaborării vaccinului pentru preîntâmpinarea îmbolnăvirilor și chiar inițierea procesului de vaccinare în multiple state.

Totodată, anume aceste progrese realizate, în contextul antrenării guvernelor în promovarea unor politici active de susținere a economiilor sale de a face față crizei economice care a lovit economia mondială în ansamblu, au permis o disipare treptată a nesiguranței instaurate la nivel mondial în prima parte a anului trecut. Aceasta s-a reflectat în scăderea semnificativă a Indicelui Mondial al Incertitudinii în trimestrele 3 și 4 ale anului 2020.

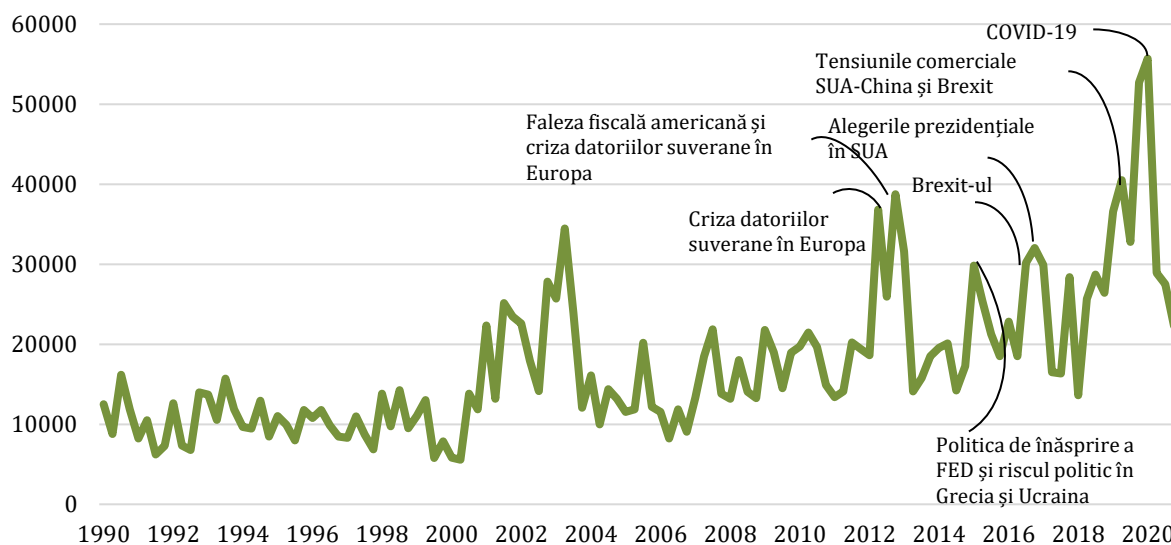

Figura 7.1. Indicele Mondial al Incertitudinii

Sursa: <https://worlduncertaintyindex.com/data/>

Prin urmare, atât la nivel mondial, cât și, nemijlocit, în UE, SUA, Federația Rusă dinamica economică în ultimele 2 trimestre ale anului 2020 a fost mai bună comparativ cu anticipările de la începutul anului. Acest lucru a permis revizuirea estimărilor privind creșterea economică în 2020 în sens ascendent, precum și a prognozelor pentru anii 2021-2022. Conform estimărilor FMI din iarna 2021, în 2020 economia globală s-a contractat cu 3,5%, ceea ce reprezintă cu 0,9p.p. mai puțin decât a fost prevăzut în prognoza anterioară, iar pentru 2021 și 2022 se prognozează o relansare a PIB mondial cu 5,5% și, respectiv 4,2%². În același timp, prognoza economică europeană (iarna 2021)

¹ <https://ourworldindata.org/covid-deaths>

² IMF, World Economic Outlook Update, January 2021

estimează o descreștere cu 6,3% a PIB în UE în 2020 și cu 6,8% în zona Euro, în scădere cu circa 1p.p. comparativ cu prognoza din toamnă. În 2021 economia UE se prognozează să crească cu 3,7% (3,8% Zona Euro), iar în 2022 cu 3,9% (3,8% în Zona Euro)¹. Estimările mai optimiste în ceea ce privește creșterea economică în UE sunt susținute de elaborarea unui program ambițios conceput pentru a stimula redresarea EU Next Generation, dar și de acordul la care a ajuns UE și cu Marea Britanie în ceea ce privește cooperarea lor viitoare care ar reduce semnificativ costurile ieșirii acestora din urmă din uniunea vamală și piața europeană unică.

Indicele PMI pentru Zona Euro (Purchasing manager's index) ce reflectă sănătatea economică din sectoarele de producție și servicii, iar în același timp încrederea managerilor care lucrează în departamentele de aprovizionare ale companiilor ce activează la nivel mondial, după o scădere drastică în mai 2020 (33,4) a continuat să se îmbunătățească în a doua jumătate a anului trecut, iar la 1 martie al anului curent acesta a urcat până la 57,9, înregistrând astfel cea mai înaltă valoare începând cu aprilie 2018².

În 2020, Republica Moldova ca și celelalte state din regiune a înregistrat un declin economic, al treilea la număr pe parcursul deceniului precedent (2012, 2015). Criza a fost generată nu doar de efectele interne ale pandemiei COVID-19, dar și de un an agricol extrem de nefavorabil, precum și de transmisia crizei din principalele țări parteneri economici ale Republicii Moldova în principal prin contractarea semnificativă a ISD, a cererii externe pentru bunurile și serviciile exportate de Moldova și a remitențelor.

Această criză s-a produs în contextul în care economia națională conturează pe parcursul ultimilor 10 ani o tendință generală de temperare a creșterii economice, manifestând o serie de vulnerabilități la diverse șocuri interne și externe, dar și acutizarea unor constrângeri critice creșterii productivității totale a factorilor și aici ne referim mai cu seamă la calitatea instituțiilor, instabilitatea și calitatea implementării politicilor, disponibilitatea și calitatea infrastructurilor necesare – transport, calitate, digitală etc.

Produsul Intern Brut (PIB). În 2020, PIB a scăzut, conform datelor preliminare cu 7%, înregistrând conform seriei de date ajustată sezonier contractări de 14% și circa 10% în trimestrele 2 și 3 și un declin de 3,3% în ultimul trimestru. Cu unele mici excepții cum ar fi construcțiile și activitățile financiare, celelalte activități, în cea mai mare parte s-au contractat comparativ cu anul precedent.

În contextul în care în anul 2020 **volumul producției agricole** s-a diminuat cu 27,1% comparativ cu anul precedent, agricultura a contribuit cu 2,7% la scăderea PIB-ului. Sectorul continuă să manifeste o reziliență redusă la schimbările climatice. Acesta este reprezentat de culturi ce generează o productivitate foarte mică în profil regional în contextul unui decalaj major în disponibilitatea capitalului fizic și uman utilizat, a tehnologiilor aplicate. Este vulnerabil la evoluția prețurilor internaționale și a cererii externe, în condițiile unei diversificări modeste a producției și piețelor de desfacere, ceea ce suprapus celorlalte constrângeri menționate cauzează contribuțiile negative frecvente ale sectorului la creșterea PIB-ului (-2,3p.p. în 2012, -1,6p.p. în 2015, -0,1% 2019, -2,7p.p. în 2020), în pofida contribuției sale de circa 10% în mediu anual, la formarea PIB, pe parcursul ultimilor 3 ani.

¹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip144_en_1.pdf

² <https://www.investing.com/economic-calendar/manufacturing-pmi-201>

Conform Serviciului Hidrometeorologic de Stat, condițiile meteorologice pentru iernarea culturilor de toamnă, pomilor fructiferi și viței de vie în perioada de iarnă 2020-2021 au fost satisfăcătoare, iar rezultatele creșterii culturilor de toamnă în baza probelor preluate la finele lunii februarie indică asupra faptului că procesul de iernare a decurs bine, iar pieirea culturilor de toamnă în general nu s-a depistat. Doar local pieirea acestora a constituit 1-8%, fiind mai mică decât norma naturală (10%)¹. Sezon analog după regimul termic pentru lunile de iarnă este 2018-19. Prognozarea unei creșteri semnificative a prețurilor internaționale pentru produsele agroalimentare în acest an este favorabilă creșterii veniturilor din vânzări cu condiția identificării piețelor de desfacere/ menținerea celor existente.

Industria, ca urmare unei contractări impunătoare a industriei prelucrătoare (-7,1%) a fost în descreștere cu 5,5% în 2020. Evidențele lunare indică cele mai mari scăderi în perioada martie-mai când au fost introduse primele limitări mai drastice în legătură cu declanșarea pandemiei în Moldova. Odată cu încetarea perioadei de urgență tendința de descreștere a atenuat ușor, dar s-a menținut și în a doua jumătate a anului. Prin urmare, pandemia a fost una dintre cauze care, inevitabil, a afectat activitatea întreprinderilor industriale acestea fiind limitate de rând cu alte companii de a accesa piețele de aprovizionare cu materii prime și de desfacere, dar și de a valorifica capacitățile de producție în regim normal. Ori, multe din activitățile industriale cu o cotă mare în producția industrială generată în Moldova sunt intensive în forță de muncă, iar utilizarea acesteia a trebuit să fie organizată astfel încât să fie asigurată securitatea și sănătatea angajaților. În condițiile declanșării focarelor de infecție la locurile de muncă, respectarea perioadei de carantină de către persoanele infectate și a celor cu care a fost în contact este o altă cerință indispensabilă de a fi respectată. Totodată, trebuie să constatăm că descreșterea volumului de producție din industrie a fost cauzată inclusiv de constrângeri cu caracter structural, ori unele activități industriale de procesare nealimentare cu o cotă impunătoare în producția fabricată și livrată, cu precădere pe piețele externe ex. Industria textilă, de fabricare a îmbrăcăminte, fabricarea echipamentelor electrice au început să-și restrângă activitatea deja începând cu anul 2019. Fabricarea autovehiculelor, o industrie înrudită cu producerea echipamentelor electrice deși a fost în creștere în 2019, a înregistrat diminuare semnificativă a volumului de producție în 2020 – de -35%. Aceste activități sunt intensive în forță de muncă și puternic dependente de comenzile externe, fiind vorba de contracte de producere în regim lohn. În condițiile afacerilor cu investiții străine creșterea producției este determinate și de volumul investițiilor străine atrase. Cât privește industria alimentară și a băuturilor, care pe de o parte au o prezență mare în sectorul de bunuri moldovenești, se referă în cea mai mare parte la activitatea producătorilor autohtoni și trebuie să constatăm că generează și o productivitate sporită comparative cu celelalte activități menționate, constrângerile sunt și mai numeroase, iar dependența de un sector agricol volatil, accesul limitat la piețe (atât de aprovizionare cât și desfacere), la finanțare, factori de producție calitativi și moderni, tehnologii, infrastructuri și servicii de logistică sunt doar câteva din aceste constrângeri critice.

Baza de comparație mică din 2020, restabilirea creșterii economice în principalele țări partenere economice, evoluția pozitivă a PMI oferă o notă de optimism pentru restabilirea industriei manufacturiere în anul curent. Totodată, contractarea ISD până la un nivel fără precedent în ultimii 10 ani în primele 9 luni ale anului 2020 – 22 mil. USD, mai mic de 7 ori comparativ cu perioada similară a anului 2009 este un factor care ar argumenta o relansare lentă. Dat fiind și activitatea investițională, în general, inertă a mediului de afaceri local în toată această perioadă, cu excepția

¹ Condițiile meteorologice și agrometeorologice ale iernii 2020-21 disponibil la http://www.meteo.md/images/uploads/clima/winter_%202020-21_mold.pdf

anilor 2018-2019 când au fost promovate o serie de politici cu caracter de susținere a activității investiționale și ocupării în economie.

Sectorul de servicii a influențat descreșterea PIB-ului într-o măsură egală cu agricultura, contribuind cu -2,8% la scăderea acestuia în 2020. Totodată, companiile în dependență de activitatea desfășurată au resimțit diferit consecințele crizei. Unele precum cele ce activează în turism, transporturi, comerț și servicii de piață prestate întreprinderilor și populației au fost afectate mai puternic, altele mai puțin cum ar fi de ex. cele din construcții și cu activități financiare și asigurări. În pofida multiplelor soluții pe care le-ar putea oferi sectorul de informații și comunicații pentru o depășirea mai ușoară a consecințelor negative generate de pandemia COVID-19 (organizarea parțială sau integrală a muncii angajaților la distanță, comerțul electronic etc), din păcate multe din oportunități sunt deocamdată nevalorificate. Pe de altă parte, criza actuală reiterează încă o dată importanța economică și socială a acestui sector, totodată oportunitățile oferite de acesta populației, întreprinderilor și instituțiilor publice trebuie să fie pe larg mediatizate, asigurate infrastructurile necesare și accesul cât mai larg al populației la aceste servicii, să fie stimulată activitatea de inovare în rândul întreprinderilor și, nemijlocit dezvoltarea sectorului TIC și a legăturilor acestuia cu celelalte sectoare ale economiei.

Pe partea de cheltuieli a PIB-ului, contractarea consumului final al gospodăriilor și a volumului de bunuri și servicii exportate cu 7% și, respectiv, 13,5% au fost factorii care au descurajat cel mai mult evoluția pozitivă a PIB-ului. Consumul a fost afectat de diminuarea unor surse importante de venit ca urmare înrăutățirii indicatorilor ce reflectă ocuparea populației (descreșterea numărului populației ocupate și în căutarea unui loc de muncă, creșterea cotei populației subocupate, diminuarea numărului de ore lucrate, creșterea cotei populației ocupate ce deține un loc de muncă informal) și diminuarea volumului remitențelor, care în primele 9 luni ale anului 2020 s-au diminuat cu 3,4% comparative cu perioada similară a anului trecut fiind mai mică și față de transferurile primite în perioada similară a anilor 2012-2014. Iar acest lucru s-a produs în pofida faptului că cota populației inactivă ce este în căutarea unui loc de muncă sau deține un loc de muncă peste hotare s-a menținut, iar transferurile mijloacelor bănești efectuate din străinătate către persoanele fizice în 2020 a fost în creștere cu 20% f.a.p.a.p., constituind 1,6 mld. USD.

Volumul comerțului exterior de bunuri și servicii a înregistrat cea mai semnificativă descreștere în ultimii 10 ani. Volumul exporturilor de bunuri și servicii s-a diminuat cu 15,5%, iar importurile au fost în scădere cu 8,9%. Totodată, scăderea spectaculoasă, fără precedent pe parcursul ultimilor 2 decenii a volumului fizic de bunuri exportate, a fost compensată de o evoluție pozitivă a valorii unitare, care a compensat ușor pierderile obținute ca urmare a diminuării cantităților exportate. Prin urmare în 2020 exportul de bunuri a însumat circa 2485 mil. USD - o scădere cu 10,6% f.a.p., dar nu la fel de masivă ca în 2019 și 2015. Importurile au însumat 5415,7 mil. USD - o reducere cu 7,3% f.a.p. Comparativ cu precedentele recesiuni economice înregistrate de Moldova (2009, 2012, 2015), exportul de bunuri a scăzut mai încet decât s-a redus importul. În 2020, situația a fost inversă exporturile au fost mai puternic afectate comparativ cu importurile, ceea ce a menținut presiunea înaltă asupra deficitului balanței cu bunuri. Totodată, trebuie să constatăm, că deși dinamica din 2020 a comerțului exterior a fost evident determinată de criza Covid-19 și descreșterea agriculturii. Evoluțiile din ultimul deceniu indică asupra existenței unor constrângeri structurale majore care amplifică fragilitatea comerțului exterior față de diverse șocuri, în timp ce gradul de deschidere al economiei descrește, iar expunerea economiei naționale la șocurile externe ar trebui să fie mai mică comparativ cu alte state europene cu un grad mult mai mare de integrare în economia mondială.

În pofida unei descreșteri impunătoare a volumului investițiilor în active imobilizate în primele două trimestre, de aproximativ 15% comparativ cu perioada similară a anului 2019, către finele anului situația s-a redresat ușor. Prin urmare, în 2020 investițiile au scăzut cu 2,6% comparativ cu anul 2019, iar cel mai puternic au fost afectate investițiile realizate din mijloacele proprii ale populației, cele realizate din creditele și împrumuturile contractate în țară, precum și investițiile străine. Prin urmare deși în ansamblu s-ar părea că descreșterea investițiilor nu este una dramatică, comparativ cu cea înregistrată în 2009, 2014-2015. Totodată aceasta ridică semne de alarmă în contextul în care activitatea investițională pe parcursul ultimului deceniu este anemică, iar reanimarea investițiilor private a fost posibilă doar în 2018-2019 în condițiile promovării anumitor reforme a căror efecte se atenuează ușor. Investițiile străine în Moldova intră puține comparativ cu țările europene din regiune, bugetul public se confruntă cu constrângeri majore, iar eficiența valorificării banilor publici este redusă. De altfel, trebuie să constatăm că volumul investițiilor în active imobilizate după criza din 2009 nu a mai atins nivelul anului 2008 în termeni reali.

Rata inflației anuale în 2020 a constituit 3,77%, coborând la limita inferioară a intervalului țintă a inflației stabilit de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%). Creșterea prețurilor a temperat comparativ cu anul 2019 cu circa 1 p.p., în special din contul evoluțiilor înregistrate către finele anului. Aceste tendințe au fost determinate de un proces dezinflaționist în cazul bunurilor alimentare și deflaționist în cel al bunurilor nealimentare (în august-decembrie) și a serviciilor (în noiembrie-decembrie) și, de principiu s-au menținut și în primele 2 luni ale anului 2021.

Cursul valutar de schimb nominal al leului moldovenesc față de principalele valute de referință, de principiu s-a menținut stabil pe parcursul anului 2020 și a înregistrat cele mai mici oscilații în decursul ultimilor 10 ani. Comparativ cu moneda unică europeană (EURO) leul s-a depreciat ușor, rata de schimb fiind în creștere cu 0,35%, în timp ce s-a produs o apreciere ușoară comparativ cu dolarul, de -1,45%. În 2020, 1 dolar american constituia 17,6 lei și un Euro -19,6771 lei.

Exercițiul de prognoză pentru anul 2021 s-a efectuat cu ajutorul modelului macroeconomic elaborat în cadrul INCE (vezi Tabelul 7.1). Cu toate că continuăm să fim în starea de urgență, cauzată de pandemia Covid-19, prognoza pentru 2021 prezintă ritmuri pozitive, determinate atât de baza joasă a anului 2020, cât și de slăbirea măsurilor de restricționare în contextul Pandemiei Covid-19 în comparație cu perioada martie-aprilie 2020.

Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2017-2020 și prognoza pentru anul 2021

	Unitatea de măsură	2017	2018	2019 Efectiv	2020	2021 Prognoza
PIB nominal	mld. lei	178,9	192,5	210,4	206,4	221,1
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	104,7	104,3	103,6	93	104,5
Indicele prețului de consum mediu anual	%	106,6	103	104,8	100,4	103,2
Cursul mediu de schimb	lei/USD	18,5	16,8	17,6	17,3	17,5
Export de bunuri	mil.USD	2425	2707	2779	2485	2658
Față de anul precedent	%	118,6	111,6	102,7	89,4	107
Import de bunuri	mil.USD	4831	5760	5842	5416	5673
Față de anul precedent	%	120,2	119,2	101,4	92,7	104,8
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	2406	3054	3506	2931	3015
Producția industrială în prețuri curente	mld.MDL	52,7	56,2	59	57 ¹	63,3
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	103,4	103,7	102	94,5	106,4
Producția agricolă în prețuri curente	mld.MDL	34,1	32,6	34,4	30,1	38,3
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	109,1	102,9	98,4	72,9	127,5
Investiții în active imobilizate	mld.MDL	23,5	27,5	31,3	27,1	28,4
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	103,5	112,9	110,2	97,4	103,2
Salariul nominal mediu lunar	lei	5587	6268	7224	8108	8690
Față de anul precedent						
nominal	%	109,9	112,2	115,3	112,2	108,2
real	%	103,1	108,9	110	111,8	104,8
Fondul de remunerare a muncii	mld.MDL	63	77,2	81	84	88
Rata șomajului	%	4,1	3,0	5,1	3,6	3,7
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. USD	1120	1266	1222	1486	1561

Sursa: BNS, estimările-autorilor

Conform calculelor efectuate în baza modelului și ajustate de experți, producția **agricolă** în 2021 va înregistra un ritm de creștere de 27,5%, atingând un volum de 38,3 mld. Lei. Condițiile climaterice relativ bune ne dau speranța acestei evoluții în sectorul agricol, cea ce ne va permite atingerea nivelului anului 2019. Sectorului agricol continuă să aibă un rol important pentru economia națională, deoarece de rezultatele acestuia depinde activitatea industriei, a transporturilor, asigurarea pieței interne și a exportului cu produse alimentare.

¹ Estimate de autor

Pentru anul 2021 producția *industrială* va înregistra o creștere de 6,4% și va constitui un volum egal cu 63,3 mld. lei. Evoluția este determinată de baza joasă din anul precedent, dar și evoluția sectorului agricol prognozată pentru acest an.

Diminuarea *exporturilor de bunuri* în 2020 în comparație cu *importurile* a fost mai accentuată, cu toate că s-a confirmat îmbunătățiri a soldului balanței comerciale. Estimările efectuate indică că în anul 2021 ritmurile de creștere a *importurilor de bunuri* vor fi mai joase față de cele ale *exporturilor*, însă nu în așa măsura ca să îmbunătățească soldul balanței comerciale. Ca rezultat deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 3015 mil. USD, ori cu 64 mil. USD mai mult de cât în anul 2020.

Investițiile în active imobilizate în ultimii ani înaintea pandemiei (2018-2019) au înregistrat evoluții importante, cea ce trebuia să fie catalizator important al creșterii, având în vedere dinamica înregistrată și temperarea consumului și a exportului pe de altă parte. Comparativ cu 2017-2018 când acestea au fost susținute, preponderent din bugetul de stat, în 2019 au reanimat investițiile private și impulsul a venit din partea politicii fiscale care a fost relaxată ușor. Situația complicată atât pentru sectorul public cât și pentru cel privat a dus la diminuarea investițiilor în anul 2020. Pentru anul 2021 Guvernul va trebui să găsească instrumente de stimulare pentru mediul de afaceri, posibilitățile însă vor fi mai limitate din cauza constrângerilor majore cu care se va confrunța bugetul public.

Ritmului de creștere a *salariului* nominal (+8,2%), în acest an este determinat de creșteri în domeniul sănătate și asistență socială, dar și de trendul care în ultimii ani are o medie de peste 12%. Creșterea reală a salariului va constitui 4,8%.

Se prevede ca *rata șomajului* să fie în jur de 4,6%.

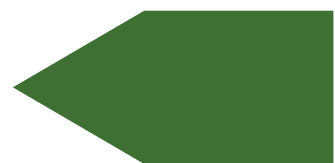
Evoluția economiei naționale conform prognozei efectuate va fi determinată de muți factori atât interni cât și externi. Situația de incertitudine în viața politică a țării, evoluția pandemiei Covid-19 sunt factorii care vor avea o influență importantă asupra dezvoltării economice a RM.

Recesiunea economică cauzată de pandemie a afectat dureros întreaga economie, dar în deosebi, întreprinderile mici. Mai multe companii s-au închis definitiv și aceasta va fi resimțit și în anii următori, deoarece a fost și este cauza exodului forței de muncă, cea ce va determina ca creșterea economică să fie în continuare bazată pe consumul, alimentat de remiterile cetățenilor noștri. Companiile mici se confruntă cu constrângeri mai mari în accesarea finanțelor decât firmele mai mari, în special în timpul crizelor economice. Pe măsură ce pandemia continuă, măsurile politice de sprijinire a oamenilor și a întreprinderilor mici afectate de pandemie vor fi esențiale.

Pandemia COVID-19 intensifică cercul vicios al inegalității. Pentru a rupe acest tipar și a oferi tuturor un impact corect asupra prosperității, guvernul trebuie să îmbunătățească accesul la serviciile publice de bază - cum ar fi asistența medicală (inclusiv vaccinarea) și educația - și să consolideze politicile redistributive.

Pentru majoritatea țărilor, acest lucru ar necesita creșterea veniturilor suplimentare și îmbunătățirea eficienței cheltuielilor. Aceste reforme trebuie completate de o mai mare transparență și responsabilitate, care pot contribui la creșterea încrederii generale în guvern și la contribuția la societăți mai coezive.

ANEXE STATISTICE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

RESURSE PIB

Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7
2019	210098,8	103,6	182594,9	103,9	20718,3	97,7	29744,9	102,6	18153,5	115,9	113978,3	103,6	27503,9	101,4
2020	206352,0	93,0	179578,5	93,1	19626,8	73,6	28884,6	95,7	19149,6	103,7	111917,5	94,3	26773,5	92,7
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,9	103,6	5369,83	104,0
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	35376,6	105,1	1139,4	99,0	6694,4	103,1	2603,3	115,7	24939,6	104,9	5808,1	100,3
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	43044,25	106,6	2893,6	95,6	7253,7	103,9	6294,35	132,0	26602,7	103,5	6659,8	101,5
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56932,1	104,7	9677,7	106,3	8058,6	104,3	6435,4	109,6	32760,3	103,4	7391,4	101,7
Trimestrul IV 2019	54886,5	100,2	47241,9	99,9	7007,6	89,1	7738,1	99,4	2820,5	101,7	29675,6	102,9	7644,6	102,0
Trimestrul I 2020	43685,3	100,9	37287,7	101,1	1144,2	102,3	6746,0	98,3	2995,4	108,6	26402,0	100,9	6397,6	99,7
Trimestrul II 2020	44629,5	86,0	39225,7	87,4	3076,0	94,8	6559,7	88,3	5925,6	93,1	23664,5	84,9	5403,8	77,3
Trimestru III 2020	61719,2	90,3	54644,8	90,5	8819,9	67,8	7661,2	94,5	6939,3	107,2	31224,4	92,8	7074,4	88,8
Trimestru IV 2020	56317,9	96,7	48420,2	95,2	6586,7	68,5	7917,7	101,5	3289,3	114,8	30626,5	98,6	7897,8	106,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

UTILIZĂRI PIB

Perioada	PIB		Consum final		Formarea brută de capital fix		Variația stocurilor		Export net	
	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.
2016	134476,6	104,1	142112,0	103,0	30021,5	97,0	172,5	x	-37829,5	x
2017	150369,3	104,5	157666,1	104,0	32864,9	105,3	2129,9	x	-42291,7	x
2018	190016,3	104,0	191142,3	103,2	46148,1	114,0	1831,8	x	-49105,9	x
2019	2100098,8	103,6	206785,8	102,6	53713,9	112,9	1552,2	x	-51953,0	x
2020	206352,0	93,0	202773,2	94,1	53019,0	97,9	-3085,0	x	-46355,1	x
Trimestrul I 2017	29669,7	103,1	32357,3	103,4	6657,4	103,3	830,5	x	-10175,5	x
Trimestrul II 2017	34251,2	102,5	37579,8	103,2	7449,2	106,3	756,6	x	-11534,37	x
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	447566,8	104,6	9662,6	98,9	1866,6	x	-10762,5	x
Trimestrul IV 2017	40924,9	106,4	42972,2	104,7	9095,8	105,9	-1323,7	x	-9819,4	x
Trimestrul I 2018	37608,5	103,7	40745,1	103,3	7687,5	104,2	-629,9	x	-10194,1	x
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37022,84	102,8	11406,47	109,3	137,07	x	-12354,6	x
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	51087,05	101,9	15636,67	120,3	3322,83	x	-12676,07	x
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	54332,85	104,7	11417,51	118,1	-998,17	x	-13881,19	x
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	43909,3	101,9	8487,3	111,3	-691,4	x	-10520,3	x
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	48885,3	101,7	15137,1	126,1	-349,1	x	-13969,25	x
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56934,6	104,6	17835,8	110,9	3352,3	x	-13799,1	x
Trimestrul IV 2019	54886,5	100,2	57056,6	102,0	12253,8	103,3	-759,6	x	-13664,3	x
Trimestrul I 2020	43685,3	100,9	45226,5	98,6	9252,1	109,3	412,1	x	-11205,4	x
Trimestrul II 2020	44629,5	86,0	42236,2	84,5	12752,7	84,4	-2164,8	x	-8194,6	x
Trimestrul III 2020	61719,2	90,3	55351,3	93,2	19068,4	106,7	625,6	x	-13326	x
Trimestru IV 2020	56317,9	96,7	59959,2	99,5	11945,7	93,4	-1957,8	x	-13629,1	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2016	6,4	7,4	6,3	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5
2020	3,8	7,4	0,9	2,4
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3
T III 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0
T IV 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4
T IV 2019	7,1	11,6	4,8	3,5
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2
TIV 2020	1,0	2,8	-0,4	0,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2019	2,2	3	3	-0,3
Februarie 2019	2,4	3,5	2,9	-0,2
Martie 2019	2,8	3,8	3,7	0,1
Aprilie 2019	3,2	4,5	3,7	0,5
Mai 2019	4,6	8	4	0,1
Iunie 2019	4,4	7,3	4,4	-0,3
Iulie 2019	5,4	8,6	4,6	1,4
August 2019	5,5	8,3	4,8	2,2
Septembrie 2019	6,3	9,3	4,6	3,7
Octombrie 2019	6,8	10,7	4,7	3,6
Noiembrie 2019	7,1	11,8	4,6	3,5
Decembrie 2019	7,5	12,4	5,2	3,5
Ianuarie 2020	6,9	11,5	3,8	4,1
Februarie 2020	6,4	11,0	3,2	3,8
Martie 2020	5	10,5	2,6	3,8
Aprilie 2020	5,3	10	1,5	3,5
Mai 2020	4,1	7,8	0,6	3,4
Iunie 2020	4,3	8,5	0,3	3,5
Iulie 2020	4,2	8,1	0,4	3,8
August 2020	3,5	7,6	0,0	2,1
Septembrie 2020	2,3	5,9	-0,4	0,7
Octombrie 2020	1,6	4,0	-0,4	0,6
Noiembrie 2020	0,9	2,7	-0,2	-0,2
Decembrie 2020	0,4	1,7	-0,5	-0,3
Ianuarie 2021	0,2	1,3	-0,1	-1,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,7	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,1	-7,5
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	4,7	3,8
2020	2,6	2,3	3,4	-7,3		22,5
T I 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	6,6	0,8
T II 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	4,6	-1,1
T III 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	2,1	1,2
T IV 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	5	-5,2
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	1,9	-8,5
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6
T III 2018	-0,2	1,8	-0,4	1,1	2,6	-4,6
T IV 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3	3,4	-12
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7
T IV 2019	2,5	11,9	2,3	2,0	2	8,8
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1
TIV 2020	3,1	1,7	4,3	-10,8	0,5	30,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	0,2	-3,5
2020	17,3	19,7	-1,6	0,1	-4,3	-2,7
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	-3,2	-6,0
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	-2,0	-4,7
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	-5,8	-6,3
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	-7,8	-3,6
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	-2,0	1,9

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

	Politica monetară				
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7
Ianuarie 2019	20508,5	38035,4	57018,5	82248,5	40722,9
Februarie 2019	20669,7	37896,9	57081,5	82588,0	41820,7
Martie 2019	20936,3	37883,6	56936,4	81953,0	42732,8
Aprilie 2019	22432,0	39871,0	59109,8	86467,7	44096,8
Mai 2019	22428,2	39978,8	59371,5	86859,1	44236,1
Iunie 2019	23159,8	41270,4	60640,6	87293,4	44960,6
Iulie 2019	23157,2	41535,0	61094,8	87601,8	45653,8
August 2019	23234,4	41692,7	61383,2	87773,2	45737,6
Septembrie 2019	22765,8	41545,5	60963,4	87455,0	45637,0
Octombrie 2019	22745,4	41548,7	61091,0	88242,5	45570,8
Noiembrie 2019	22578,9	41578,7	61357,8	87904,6	46309,7
Decembrie 2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
Ianuarie 2020	22666,6	42391,6	62891,6	90296,2	46696,2
Februarie 2020	22703,6	42769,7	63310,8	90886,7	46901,1
Martie 2020	23450,9	41869,1	61969,2	92152,5	47897,7
Aprilie 2020	24095,1	43016,0	62933,4	92598,7	45691,5
Mai 2020	24412,0	43778,0	63746,1	93227,3	46457,5
Iunie 2020	24782,9	44749,6	64639,4	95140,4	45920,1
Iulie 2020	25418,8	45500,2	66413,8	96749,2	47170,3
August 2020	25501,2	47910,1	67809,1	97939,2	48934,1
Septembrie 2020	26428,9	48454,4	68599,2	99042,6	49657,8
Octombrie 2020	27662,2	50692,0	70986,2	101008,5	52097,1
Noiembrie 2020	28327,1	51931,6	72405,7	103154,2	53417,6
Decembrie 2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Politica monetară							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL,%
Ianuarie 2019	6,5	6698,4	9,5	0	3,5	359,2	42,5
Februarie 2019	6,5	5560,2	9,5	0	3,5	356	42,5
Martie 2019	6,5	6482,4	9,5	0	3,5	628,1	42,5
Aprilie 2019	6,5	4758	9,5	0	3,5	245,1	42,5
Mai 2019	6,5	5380,2	9,5	3,9	3,5	416,5	42,5
Iunie 2019	7,0	4809,3	9,5/10	3,8	3,5/4,0	201,4	42,5
Iulie 2019	7,0	5147,9	10/10,5	0	4,0/4,5	193	42,5
August 2019	7,5	4965,5	10,5	19,4	4,5	103,3	42,5
Septembrie 2019	7,5	5308,8	10,5	3,7	4,5	204,7	42,5
Octombrie 2019	7,5	5273,8	10,5	18,2	4,5	123,6	42,5
Noiembrie 2019	7,5	8742,2	10,5	0	4,5	257,5	42,5
Decembrie 2019	5,5	5739,3	8,5	0	2,5	374,6	42,5
Ianuarie 2020	5,5	6802	8,5	0	2,5	418,3	42,5
Februarie 2020	5,5	6519,8	8,5	0	2,5	365,2	42
Martie 2020	5,5/4,5/3,25	6096	8,5/7,5/6,25	4,4	2,5/1,5/0,25	213,1	41,5
Aprilie 2020	3,25	4387,4	6,25	0	0,25	350,8	34
Mai 2020	3,25	6483,8	6,25	7,7	0,25	451,1	34
Iunie 2020	3,25	6284,5	6,25	0	0,25	215,4	34
Iulie 2020	3,25	5284,8	6,25	0	0,25	129,3	34
August 2020	3,25/3,00	5406,8	6,25/5,50	6,5	0,25/0,50	170,1	33
Septembrie 2020	2,75	5556,5	5,50/5,25	0	0,50/0,25	282,3	32
Octombrie 2020	2,65	5978,4	5,25	0	0,25	257,6	32
Noiembrie 2020	2,65	5907,8	5,25/5,15	0	0,25/0,15	103,8	32
Decembrie 2020	2,65	6333,9	5,15	0	0,15	165,4	32

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

FINANȚE PUBLICE						
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %
2016	45 946,9	5,24	48 434	4,40	3 298,5	31,61
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84
2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	30,31
2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6	30,36
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8	12 260,7	24,7	678,8	
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2	101,5	
Trimestrul III 2017	38 425,5	18,3	37 263,4	11,2	-1162,1	
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	
Trimestrul I 2018	13 248,8	10,8	12 153,7	-0,9	-1131,1	
Trimestrul II 2018	27 776,9	11,5	26 884,4	7,5	-892,5	
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7	
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5	
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	-2105,1	
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1483,1	
Trimestrul IV 2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	
Trimestrul I 2020	15028,1	6,3	15423,0	6,5	394,9	
Trimestru II 2020	29036,9	-1,5	32502,1	2,9	3465,2	
Trimestru III 2020	44635,0	-1,4	49973	17,1	5338,0	
Trimestru IV 2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6	

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori			Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite in valută/total depozite	Rent.active-lor	Rent. capitalului	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2016	72 942,2	46318,7	34 761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	1,8	11,1	0,64	49,30	10,71	2,12	14,20	5,90
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
T I 2017	70 233,77	60 956,72	38 165,6	55 616,5	67,89	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33
T II 2017	76567,63	61853,28	34216,6	55 370,4	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87
T III 2017	77547,5	66956,8	33841,9	58178,8	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,9
T IV 2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,9	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
T I 2018	80978,7	67118,5	32354,5	60 577,8	65,87	34,13	42,74	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69
T II 2018	80327,8	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71
T III 2018	82303,7	67978,4	34580,6	62018,3	64,80	35,20	41,03	2,08	12,72	0,67	54,56	4,51	0,83	8,50	4,60
T IV 2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,10	1,08	8,61	4,56
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42
T IV 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06
T IV 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11

* stoc la sfârșitul perioadei

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite, mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	ROA	ROE	principiul I	principiul I > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Ianuarie 2019	83346,1	68828,8	35276,8	63263,8	66,16	33,84	42,03	2,94	17,82	0,72	54,25	4,43	1,02	8,34	4,38
Februarie 2019	84238,5	69561,8	35776,8	63294,4	66,50	33,50	42,14	2,38	14,4	0,74	53,99	4,35	0,94	8,30	4,46
Martie 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27
Aprilie 2019	86728,2	71666,2	37497,8	65968,5	65,36	34,64	44,04	2,52	15,16	0,73	53,38	4,44	1,31	8,08	4,33
Mai 2019	87017,1	72015,4	37897,6	66149,4	66,18	33,82	43,78	2,42	14,6	0,73	52,5	4,53	0,95	8,08	4,58
Iunie 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41
Iulie 2019	87483,1	71955,8	39901,1	65999,6	66,24	33,76	42,21	2,64	15,9	0,72	51,52	4,54	0,94	8,0	4,42
August 2019	87507,6	71782,1	39378,6	66087,6	66,28	33,43	41,87	2,65	15,89	0,72	50,88	4,54	1,04	8,13	4,53
Septembrie 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42
Octombrie 2019	88773,0	72687,1	40021,4	67105,3	65,85	34,15	42,52	2,59	15,39	0,72	50,96	4,69	1,02	8,36	4,47
Noiembrie 2019	88636,9	72427,4	40137,2	66716,7	66,79	33,21	41,54	2,49	14,75	0,71	51,06	4,63	0,99	8,63	4,39
Decembrie 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
Ianuarie 2020	91140,7	74636,1	40417,5	68357,6	67,03	32,97	41,36	2,02	11,68	0,71	51,22	4,68	1,03	8,35	4,19
Februarie 2020	91979,4	75311,1	40934,4	69486,1	67,55	32,45	41,27	1,98	11,42	0,72	51,01	4,52	1,06	8,74	4,17
Martie 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
Aprilie 2020	92320,1	75418,7	41389,2	69861,9	67,38	32,62	44,11	1,76	10,10	0,73	50,46	3,75	1,02	8,47	4,35
Mai 2020	93030,6	76091,4	40938,3	70362,3	66,66	33,09	43,76	1,50	8,60	0,72	51,60	3,63	0,86	8,40	4,43
Iunie 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
Iulie 2020	96238,6	79114,2	42145,1	73102,4	65,08	34,69	43,52	1,39	8,00	0,70	51,82	3,82	0,82	8,01	4,08
August 2020	96431,6	79122,3	42726,2	72891,6	65,24	34,61	42,99	1,52	8,76	0,71	49,34	3,65	0,67	7,80	4,19
Septembrie 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,70	7,88	4,06
Octombrie 2020	99210,5	81495,3	43981,7	75054,5	64,24	35,55	41,95	1,70	9,82	0,71	49,71	3,57	0,58	7,97	4,22
Noiembrie 2020	101006,1	83152,2	44848,2	76465,1	64,31	35,46	41,98	1,69	9,77	0,71	49,97	3,47	0,59	7,95	4,14
Decembrie 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
Ianuarie 2021	103632,1	85446,6	45158,6	79053,5	64,36	35,47	41,75	1,84	10,94	0,71	50,69	3,44	0,60	7,68	4,10
Februarie 2021	104732,7	86467,4	45687,7	79612,0	64,97	34,86	41,71	1,43	8,54	0,71	51,12	3,81	0,60	7,40	4,13

* stoc la sfârșitul perioadei

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI				
Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47	241,78
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24	299,89
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81	320,59
Trimestrul IV 2017	14,14	-60,73	90,68	327,71
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73	297,71
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80	342,67
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98	315,46
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66	311
Trimestrul I 2019	64,48	53,7	31,21	276,02
Trimestrul II 2019	32,59	-7,11	32,07	313,47
Trimestrul III 2019	51,63	44,64	37,67	314,51
Trimestrul IV 2019	39,04	-37,38	55,25	319,92
Trimestrul I 2020	5,12	23,9	83,81	276,5
Trimestrul II 2020	10,18	-3,33	49,27	370
Trimestrul III 2020	11,54	22,43	46,6	424
Trimestrul IV 2020	25,19	-12,75	45,24	416,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD				Valoarea exportului. mil. USD				Valoarea importului. mil. USD				Exportul net. mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	458,9	171,9	1365	367	638,5	359,4	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	329	749,7	364	-813,9	43,6
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	SECTORUL EXTERN												
	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-22	-32,2
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	-26,5
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4
Trimestrul III 2019	1,8	-8,5	0,5	16,7	3,1	0,8	-3,2	40,9	1,3	-10,9	2,8	11,1	-0,1
Trimestrul IV 2019	-0,4	-4,7	34,7	0,4	0,9	22,1	0,8	-15,5	-0,8	-11,4	1,7	5,8	-2,4
Trimestrul I 2020	-2,8	-6,9	-2,6	0,9	-7,9	-7,1	-2,5	-22,8	0,1	-7	1,4	48	-7,1
Trimestrul II 2020	-26,4	-20,8	-59,8	-7,4	-21,2	-5,3	-27,9	-15	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-34,6
Trimestrul III 2020	-5	4,1	-11,1	1,4	-12	-18,4	-7,1	-25,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	6,6
Trimestrul IV 2020	-0,4	-10,8	-3,1	15,7	-3,2	-23,4	-0,6	8,9	0,9	-6,4	-4,8	17,6	4,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI

Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1
Trimestrul II 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0
Trimestrul III 2019	103,1	101,5	94,9	95,7	108,7	106,1
Trimestrul IV 2019	100,9	99,2	99,3	96,9	101,6	102,4
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2
Trimestrul II 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9
Trimestrul IV 2020	96,9	100,9	112	96,4	86,5	104,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL EXTERN

Valoarea exporturilor, mil.USD

	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20
Total export	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6	678,2	367	644,9	746,8	732,9	628,4	664,8	753,2	675	495,2	585,3
Produse agroalimentare	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4	338,8	223,3	289,8	359,3	340,1	238,7	188,9
Fruite și legume	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9	62,2	42,1	41,8	74,9	74,3	54	41,4
Cereale	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71	68	35,4	75,1	53,7	71	32,0	7,6
Semințe oleaginoase	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6	85,1	43,5	58,9	74	57	30,1	36,04
Băuturi	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4	47,3	57	57,2	62	50,7	52,2	56
Uleiuri	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2	25,2	9,0	5,6	30,1	30,1	30,7	9
Mașini și echipamente electrice	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5	162,5	151,6	127,4	137	126,7	82,6	127,2
Materiale textile	61,8	67,0	59,3	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87	59,6	88,0	80,4	77,4	72	53,4	83,7
Medicamente	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8	17,9	22,5	18,5	38,7	8	22,1	8,5
Mobilă	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7	38,2	37,4	39,5	37,9	36,1	20,9	41,7

Valoarea importurilor, mil.USD

	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20
Total import	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6	1326,2	1408,9	1446,5	1582,8	1365	1442,4	1465,1	1569,1	1365,2	1028	1438,7
Produse alimentare și animale vii	108,1	97,7	132,0	121,5	118,6	114,2	155,5	149,4	134,5	118,9	158,6	156,9	142,2	178,2	229,8	177,1	139,9	188,7
Uleiuri, grăsimi	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0	4,8	4,7	6,2	4,7	4,8	4,9	5,4	2,4	2,1	5,7
Băuturi și tutun	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5	20,6	36,2	26,1	36,3	26,1	20,8	29,9
produse minerale	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5	247,8	216,0	215,2	261,2	222	185,8	127,4
Produse farmaceutice	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6	63,9	63,2	60,8	87,5	57,4	60,8	57,8
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	79,2	92,5	110,2	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5	222,5	266,9	278,3	287,1	297,6	255,3	294,5
Materiale plastice și articole din materiale plastice	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7	87,6	95,8	91,5	72,9	88,0	98,1	92,2	87	73,9	102,1

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Mediul de afaceri	
	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2014	6263	2770
2015	5985	3905
2016	5673	4055
2017	6406	8540
2018	5751	8895
2019	6136	10166
2020	5894	11910
Ian.2019	560	584
Feb.2019	541	626
Mar.2019	592	1234
Apr.2019	553	1400
Mai2019	444	706
Iunie 2019	456	842
Iulie 2019	528	1084
Aug. 2019	445	876
Sept. 2019	558	665
Oct. 2019	489	780
Noiem. 2019	494	723
Dec. 2019	476	646
Ian.2020	629	1421
Feb.2020	607	2407
Mar.2020	309	835
Apr.2020	117	904
Mai 2020	451	1280
Iunie 2020	507	395
Iulie 2020	606	221
Aug.2020	476	176
Sept. 2020	681	1327
Oct. 2020	582	960
Noiem. 2020	483	1091
Dec. 2020	446	893

Sursa: Agenția Servicii Publice, www.date.gov.md

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Situția demografică														
	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației cu reședință obișnuită (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
				Numărul de născuți-vii - total (pers.)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2016	3553,1	3369,1	2824,4	39961	14,3	38454	13,7	355	8,9*	1507	0,6	21992	7,8	10605	3,8
2017	3550,9	3356,8	2780,0	36640	13,3	36820	13,4	337	9,2*	-180	-0,1	20924	7,6	9312	3,4
2018	3547,5	3330,0	2730,4	34764	12,8	37307	13,8	316	9,1*	-2543	-1,0	20399	7,5	10721	4,0
2019	3542,7	3314,9	2686,1	32381	12,1	36411	13,6	271	8,4*	-4030	-1,5	20301	7,6	10736	4,0
2020	n/d	n/d	2640,4**	30597**	11,6**	40618**	15,5**	268**	8,8**, **	-10021**	-3,9**	15541**	5,9**	8664**	3,3**
Trimestrul I 2016***				9342	10,6	10752	12,2	99	10,6	-1410	-1,6	3679	4,2	2767	3,1
Trimestrul II 2016***				18258	10,3	20160	11,4	179	9,8	-1902	-1,1	8661	4,9	5574	3,2
Trimestrul III 2016***				28264	10,6	28626	10,8	256	9,1	-362	-0,2	16872	6,3	7955	3,0
Trimestrul IV 2016***				37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0
Trimestrul I 2017***				8526	9,6	10834	12,2	86	10,1*	-2308	-2,6	3343	3,8	2498	2,8
Trimestrul II 2017***				16868	9,5	19775	11,2	174	10,3*	-2907	-1,6	8060	4,6	4980	2,8
Trimestrul III 2017***				26064	9,8	27585	10,4	250	9,6*	-1536	-0,6	16366	6,1	6978	2,6
Trimestrul IV 2017***				34060	9,6	36768	10,4	330	9,7*	-2708	-0,8	20924	5,9	9312	2,6
Trimestrul I 2018***				8068	9,2	10185	11,7	86	10,7*	-2117	-2,5	3176	3,6	2669	3,1
Trimestrul II 2018***				16040	9,1	19099	10,9	173	10,8*	-3059	-1,8	7899	4,5	5051	2,9
Trimestrul III 2018***				24915	9,4	27307	10,3	257	10,3*	-2392	-0,9	15844	6,0	7973	3,0
Trimestrul IV 2018***				32605	9,2	37199	10,5	326	10,0*	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0
Trimestrul I 2019				7795	11,8	10143	15,3	66	8,5*	-2348	-3,5	3538	5,3	2712	4,1
Trimestrul II 2019				15969	12,0	19160	14,4	153	9,6*	-3191	-2,4	8122	6,1	4560	3,4
Trimestrul III 2019				25055	12,5	27225	13,6	223	8,9*	-2170	-1,1	15913	7,9	7107	3,5
Trimestrul IV 2019				32381	12,1	36411	13,6	271	8,4*	-4030	-1,5	20301	7,6	10736	4,0
Trimestrul I 2020**				6115	9,3	9283	14,2	72	11,8*	-3168	-4,9	3454	5,3	2461	3,8
Trimestrul II 2020**				13850	10,6	18770	14,3	149	10,8*	-4920	-3,8	5297	4,0	3530	2,7
Trimestrul III 2020**				22026	11,2	28299	14,4	208	9,4*	-6273	-3,2	11268	5,7	6072	3,1
Trimestrul IV 2020**				30597	11,6	40618	15,5	268	8,8*	-10021	-3,9	15541	5,9	8664	3,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

¹² Cifrele marcate cu asterisc (*) au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N \cdot 1000$ (‰), unde D – numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N – Numărul de născuți-vii în perioadele respective. ** Date preliminare. Datele privind numărul născuților-vii și decedaților sunt calculate în baza datei de înregistrare a nașterii/decesului. În numărul născuților-vii nu sunt incluse actele de naștere transcrise

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Piața forței de muncă																		
Perioada	Numărul persoanelor economice active (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %					Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %					Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %				
		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural
		2016	1035,3	44,8	48,7	41,3		46,6	43,5	993,7	43,0	46,1		40,2	43,8	42,4	41,6	4,0
2017	999,7	44,1	48,3	40,4	46,0	42,8	960,8	42,4	46,1	39,1	43,3	41,7	38,9	3,9	4,5	3,2	5,8	2,5
2018	1018,1	45,9	49,9	42,4	45,1	46,4	988,5	44,5	48,1	41,4	43,0	45,5	29,6	2,9	3,4	2,4	4,7	1,8
2019*	919,3	42,3	47,0	38,2	49,4	37,6	872,4	40,1	44,2	36,5	47,0	35,6	46,9	5,1	5,8	4,4	4,9	5,3
2020*	867,3	40,3	45,1	36,1	46,5	36,3	834,2	38,8	43,1	35,0	44,4	35,1	33,1	3,8	4,3	3,2	4,5	3,3
Trimestrul I 2016	966,3	41,8	45,6	38,3	47,0	38,2	907,7	39,2	41,9	36,8	43,0	36,6	58,6	6,1	8,2	3,8	8,4	4,1
Trimestrul II 2016	1111,6	48,1	52,0	44,6	46,6	49,0	1069,5	46,2	49,3	43,6	43,4	48,2	42,1	3,8	5,2	2,3	6,9	1,8
Trimestrul III 2016	1094,8	47,3	51,4	43,7	46,7	47,8	1064,7	46,0	49,8	42,7	44,6	47,0	30,1	2,8	3,2	2,3	4,3	1,7
Trimestrul IV 2016	968,6	41,9	45,6	38,5	46,2	38,9	932,9	40,3	43,5	37,5	44,1	37,8	35,7	3,7	4,6	2,7	4,5	3,0
Trimestrul I 2017	939,5	41,4	45,6	37,7	46,0	38,4	882,2	38,9	42,2	36,0	42,6	36,4	57,3	6,1	7,5	4,5	7,3	5,1
Trimestrul II 2017	1049,0	46,3	51,5	41,7	45,9	46,5	1014,9	44,8	49,7	40,4	43,6	45,5	34,1	3,3	3,5	3,0	5,0	2,1
Trimestrul III 2017	1050,2	46,3	50,7	42,5	46,9	45,9	1016,3	44,8	48,9	41,3	44,0	45,3	33,9	3,2	3,5	2,9	6,1	1,3
Trimestrul IV 2017	960,1	42,3	45,3	39,7	45,3	40,4	929,7	41,0	43,6	38,7	43,0	39,6	30,5	3,2	3,8	2,6	4,9	1,9
Trimestrul I 2018	912,0	41,1	44,2	38,3	44,9	38,5	874,6	39,4	42,1	37,0	42,7	37,2	37,4	4,1	4,8	3,4	5,0	3,4
Trimestrul II 2018	1100,7	49,6	53,8	45,9	45,2	52,5	1070,3	48,2	52,2	44,8	42,6	51,9	30,4	2,8	3,0	2,5	5,7	1,1
Trimestrul III 2018	1119,0	50,4	54,8	46,5	46,6	52,9	1094,8	49,3	53,3	45,8	44,8	52,3	24,2	2,2	2,7	1,6	3,8	1,2
Trimestrul IV 2018	940,7	42,4	46,6	38,7	43,7	41,5	914,3	41,2	44,9	37,9	41,9	40,7	26,5	2,8	3,5	2,1	4,2	1,9
Trimestrul I 2019*	898,6	41,3	46,5	36,7	48,1	36,8	829,0	38,1	42,4	34,3	45,5	33,2	69,6	7,7	8,9	6,5	5,4	9,7
Trimestrul II 2019*	943,0	43,4	48,6	38,8	50,8	38,4	901,1	41,4	45,8	37,6	48,2	36,9	42,0	4,5	5,7	3,1	5,1	3,9
Trimestrul III 2019*	947,7	43,6	48,0	39,7	50,9	38,8	909,8	41,8	46,1	38,2	48,5	37,5	37,8	4,0	4,1	3,9	4,6	3,4
Trimestrul IV 2019*	887,7	40,8	44,7	37,5	48,0	36,2	849,7	39,1	42,7	35,9	45,8	34,7	38,1	4,3	4,5	4,0	4,5	4,1
Trimestrul I 2020*	840,6	39,1	43,5	35,2	46,4	34,3	806,3	37,5	41,5	34,0	44,4	33,0	34,2	4,1	4,6	3,5	4,4	3,8
Trimestrul II 2020*	857,7	39,9	44,8	35,6	45,1	36,5	821,5	38,2	42,6	34,3	42,6	35,3	36,2	4,2	4,9	3,5	5,5	3,2
Trimestrul III 2020*	893,6	41,5	46,7	37,0	46,7	38,1	863,4	40,1	45,0	35,9	44,7	37,1	30,2	3,4	3,7	3,0	4,3	2,6
Trimestrul IV 2020*	877,4	40,8	45,3	36,8	47,6	36,3	845,6	39,3	43,4	35,7	45,9	35,0	31,8	3,6	4,2	2,9	3,7	3,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Note: La estimarea rezultatelor cercetării Anchetei Forței de Muncă s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită.

*În 2019, în metodologia Anchetei Forței de Muncă a fost implementat un nou plan de sondaj și a fost revizuită definiția ocupării și, prin urmare, datele nu sunt comparabile cu cele din anii precedenți.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Remunerarea muncii						
	Câștigul salarial mediu lunar - Total			Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %			Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
Trimestrul I 2017	5218,9	261,5	245,6	111,3	112,0	115,9	106,7
Trimestrul II 2017	5636,7	300,6	273,7	113,2	119,5	122,8	105,7
Trimestrul III 2017	5809,1	324,2	276,3	111,1	122,7	116,8	103,4
Trimestrul IV 2017	6113,6	352,0	298,8	112,4	129,7	118,9	104,6
Trimestrul I 2018	5906,5	352,7	287,2	113,2	134,9	116,9	107,6
Trimestrul II 2018	6369,8	382,4	320,3	113,0	127,2	117,0	109,5
Trimestrul III 2018	6507,3	389,8	335,4	112,0	120,2	121,4	108,9
Trimestrul IV 2018	6987,5	408,3	357,6	114,3	116,0	119,7	113,2
Trimestrul I 2019	6923,0	403,7	355,3	117,2	114,5	123,7	114,3
Trimestrul II 2019	7302,6	407,2	362,6	114,6	106,5	113,2	110,2
Trimestrul III 2019	7385,0	416,0	373,9	113,5	106,7	111,5	107,4
Trimestrul IV 2019	7813,1	447,6	404,4	111,8	109,6	113,1	104,3
Trimestrul I 2020	7633,9	434,0	393,5	110,3	107,5	110,8	103,7
Trimestrul II 2020	7849,0	441,9	401,9	107,5	108,5	110,8	102,9
Trimestrul III 2020	8074,3	480,5	411,6	109,3	115,5	110,1	105,8
Trimestrul IV 2020	8859,9	517,2	433,9	113,4	115,5	107,3	112,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Remunerarea muncii după activități economice

Activități economice	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
2016	5084,0	3321,4	5353,7	5064,5	4558,0	4746,3	3454,8	11027,5	10338,9	4779,6	6806,8	4144,3	6144,2	4017,7	5010,0	3130,1	9081,0
Trimestrul I 2017	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4336,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Trimestrul II 2017	5636,7	3554,6	5812,6	5577,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Trimestrul III 2017	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Trimestrul IV 2017	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
2017	5697,1	3798,0	5902,7	5649,8	5120,1	5389,6	3812,9	12443,7	11034,7	5107,2	7392,1	4752,3	7361,4	4459,0	5634,6	3323,9	7592,9
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Trimestrul III 2018	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Trimestrul IV 2018	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4963,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
2018	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	6480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0
Trimestrul III 2019	7385,0	5180,0	7372,9	7661,5	6880,2	7265,7	5372,3	16174,6	13087,2	6239,9	9776,6	5966,1	8692,8	6203,4	6915,1	5065,1	8882,8
Trimestrul IV 2019	7813,1	5291,0	7728,3	7751,3	7233,9	7285,8	5508,3	17589,5	15918,6	6478,2	10243,0	6201,2	8897,3	6379,6	7952,2	5274,3	9499,7
2019	7356,1	4834,4	7184,3	7301,5	6729,4	6979,3	5136,5	16323,5	13834,0	6096,9	9792,6	5748,2	8916,9	6338,7	7160,1	5128,4	8773,4
Trimestrul I 2020	7633,9	4842,6	7319,9	7145,5	7123,0	6685,1	5152,2	17786,3	13728,5	6309,2	9952,3	6041,1	9337,6	6827,8	7082,4	5587,4	8964,2
Trimestrul II 2020	7849,0	4994,1	7245,1	7265,0	6977,8	6027,1	4944,6	18528,4	14367,5	6406,9	10164,6	6032,5	9369,8	7015,4	8472,1	5483,9	10112,6
Trimestrul III 2020	8074,3	5282,8	7928,5	8105,8	7370,1	6843,2	5100,0	18118,4	14099,3	6698,6	10190,9	6448,0	9696,2	6570,4	8711,3	5620,7	9885,6
Trimestrul IV 2020	8859,9	5553,0	8183,5	8270,8	7873,5	6982,4	5141,8	20310,8	16006,0	6927,2	11201,7	6578,7	10656,3	7663,5	10571,1	6310,0	10955,5
2020	8107,5	5167,3	7673,6	7728,1	7346,4	6647,3	5105,7	18685,3	14555,0	6587,7	10378,1	6273,7	9769,4	7023,3	8718,9	5752,8	9957,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Veniturile disponibile ale populației						
	Veniturile disponibile ale populației, MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %					
		activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse
2016	2051,8	44,9	8,4	7,1	0,1	17,5	21,9
2017	2208,5	46,2	8,2	5,8	0,1	18,5	21,1
2018	2357,1	47,5	7,7	6,0	0,1	18,8	19,9
2019	2880,6	50,2	8,9	6,3	0,3	18,7	15,6
2020	3096,6	50,2	8,3	6,3	0,2	19,3	15,6
Trimestrul I 2016	2056,3	45,0	8,9	6,4	0,3	15,8	23,5
Trimestrul II 2016	2007,8	43,0	8,8	5,9	-	18,8	23,4
Trimestrul III 2016	2067,2	44,8	8,3	5,7	-	18,0	23,1
Trimestrul IV 2016	2078,6	42,9	9,2	6,8	0,1	17,7	23,4
Trimestrul I 2017	2103,8	45,3	7,6	6,7	0,0	18,3	22,1
Trimestrul II 2017	2152,0	44,9	7,9	6,8	0,1	19,2	21,1
Trimestrul III 2017	2200,0	45,8	7,4	7,9	0,0	18,1	20,8
Trimestrul IV 2017	2380,9	48,2	8,5	4,9	0,1	19,1	19,2
Trimestrul I 2018	2329,7	49,7	7,2	6,1	0,0	19,5	17,5
Trimestrul II 2018	2320,3	45,8	8,2	7,2	0,2	18,5	20,0
Trimestrul III 2018	2346,5	47,9	7,8	5,8	0,3	18,1	20,1
Trimestrul IV 2018	2432,0	50,2	7,6	5,4	0,1	18,7	18,0
Trimestrul I 2019	2722,5	48,3	9,1	5,6	0,0	19,5	17,5
Trimestrul II 2019	2934,2	50,2	8,4	7,2	0,1	19,4	14,7
Trimestrul III 2019	2930,4	50,2	9,7	6,5	0,9	18,1	14,6
Trimestrul IV 2019	2932,7	51,9	8,4	5,8	0,2	17,9	16,0
Trimestrul I 2020	3071,4	49,4	8,0	6,4	0,0	20,7	15,4
Trimestrul II 2020	2936,9	50,2	9,0	6,2	0,0	19,0	15,6
Trimestrul III 2020	3143,5	52,2	8,2	6,3	0,0	17,2	16,1
Trimestrul IV 2020	3240,2	49,0	8,1	6,3	0,7	20,5	15,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Cheltuielile de consum ale populației												
	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %												
	Cheltuielile de consum ale populației, MDL	Pro-duse alimen-tare și băuturi nealco-olice	Băuturi alcoolice și tutun	Îmbrăcă-minte și încălțăminte	Locuință, apă, electricitate și gaze	Mobilier, dotarea și întreținea-re locuinței	Sănătate	Transport	Telecomu-nicație	Recreere și cultură	Educație	Restau-rante și hoteluri	Diverse pro-duse și servicii
2016	2106,3	42,1	1,6	10,9	17,5	4,0	5,8	5,1	4,6	1,3	0,8	1,6	4,7
2017	2217,0	42,9	1,6	10,8	18,4	3,8	5,4	3,9	4,6	1,4	0,6	1,9	4,7
2018	2389,1	43,2	1,7	11,2	17,9	3,7	4,6	4,2	4,7	1,5	0,6	2,1	4,6
2019	2786,5	40,6	1,8	9,7	16,2	5,1	5,2	6,1	4,5	2,8	1,1	2,6	4,3
2020	2791,2	43,5	2,0	8,8	16,1	5,6	4,7	5,5	4,7	2,4	0,8	2,0	4,1
Trimestrul I 2017	2071,9	43,7	1,5	10,1	18,5	3,8	5,7	3,7	4,7	1,5	0,7	1,6	4,5
Trimestrul II 2017	2176,8	43,9	1,6	10,9	18,3	3,6	5,0	4,0	4,6	1,3	0,6	1,6	4,5
Trimestrul III 2017	2275,4	42,2	1,6	11,5	19,4	3,8	5,4	3,8	4,4	1,3	0,3	1,8	4,5
Trimestrul IV 2017	2343,8	42,1	1,6	10,8	17,4	4,1	5,5	4,1	4,8	1,5	0,7	2,4	5,1
Trimestrul I 2018	2316,1	43,4	1,6	10,9	17,6	3,3	5,5	4,0	4,8	1,6	0,7	2,1	4,6
Trimestrul II 2018	2351,9	44,4	1,7	10,8	18,0	3,8	5,0	3,9	4,5	1,5	0,4	1,7	4,4
Trimestrul III 2018	2423,9	42,7	1,8	11,6	18,3	3,9	3,8	3,9	4,9	1,8	0,5	2,2	4,5
Trimestrul IV 2018	2465,1	42,4	1,6	11,4	17,5	3,9	4,4	5,1	4,8	1,3	0,7	2,4	4,6
Trimestrul I 2019	2660,1	40,4	1,9	9,3	15,8	4,8	6,2	6,5	4,7	3,0	1,2	2,2	4,1
Trimestrul II 2019	2850,7	41,1	1,8	10,0	15,9	5,1	5,2	5,4	4,6	2,6	1,1	2,6	4,6
Trimestrul III 2019	2817,6	40,8	1,9	9,7	16,6	5,1	5,0	6,1	4,2	2,8	1,1	2,3	4,4
Trimestrul IV 2019	2818,1	40,1	1,6	9,6	16,5	5,4	4,5	6,4	4,5	2,9	1,2	3,2	4,0
Trimestrul I 2020	2851,4	41,8	1,9	9,3	15,0	5,7	5,3	6,0	4,6	2,3	0,9	2,9	4,1
Trimestrul II 2020	2670,6	45,4	2,3	8,4	17,1	5,7	3,8	4,4	4,8	2,6	0,6	0,9	4,1
Trimestrul III 2020	2852,0	44,0	1,9	8,4	16,5	5,3	4,5	6,3	4,4	2,3	0,6	2,0	3,7
Trimestrul IV 2020	2781,4	42,8	1,8	9,2	16,0	5,7	4,9	5,1	5,0	2,2	0,9	2,0	4,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Infrațiuni																					
	Infrațiuni înregistrate - total (cauze)	Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)		Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)						Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)		Infrațiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)			
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălharie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrațiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Huliganism
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342
2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633
Trimestrul III 2018	23265	n/d	126	144	n/d	199	n/d	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965
Trimestrul IV 2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
Trimestrul I 2019	6722	n/d	44	46	n/d	79	n/d	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318
Trimestrul II 2019	14241	n/d	92	90	n/d	150	n/d	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647
Trimestrul III 2019	22699	n/d	134	143	n/d	248	n/d	7407	75	482	n/d	n/d	n/d	n/d	802	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	967
Trimestrul IV 2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342
Trimestrul I 2020	6608	n/d	48	45	n/d	64	n/d	1974	21	166	n/d	n/d	n/d	n/d	225	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	289
Trimestrul II 2020	12091	n/d	80	77	n/d	120	n/d	3863	34	259	n/d	n/d	n/d	n/d	409	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	493
Trimestrul III 2020	19109	n/d	119	122	n/d	196	n/d	5761	46	404	n/d	n/d	n/d	n/d	695	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	804
Trimestrul IV 2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:
Redactor-șef: Bîrcă Iulita
Inginer mecanic cat. I-a: Bîrcă Valentin, machetare
Specialist cat. I-a: Alexandru Sandulescu, design copertă

Bun de tipar: 10.04.2021, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 8,6, Coli editoriale 9,4, Com.5
Complexul-Editorial al INCE, 2019

Serviciul Editorial, INCE, 2021
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, bircaiulita@mail.ru